

6
31 L h
17

Ecce Iacobe Fili locus signatus, in quo mea Ecclesia construatur. Conspice Pilare hoc, in quo sedeo, nam Filius meus Magister tuus illud transmisit ex alto, in quo præsertim loco mirabilia Altissimi virtus operabitur, eritq; Pilare hoc in loco isto, usq; ad finem Mundi, et Christum colentes nunquam ex hac Urbe deficient.

Hæc B. Virgo D. Iacobo, eiusq; discipulis dixit, dum adhuc viuens eis Cæsaraugustæ apparuit anno 37. Xpti:

ROMÆ, Typis Iacobi Phæi. MDCLV. Superiorum permissu.

COLVMNA IMMOBILIS,

ALEXANDER VII PONT·OPT·MAX·

RELIGIO

SAPIENTIA

Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. Psal. 71.
Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis. Isaiæ 32.

SEV

De Antiquissima, & continua Cathedralitate.

COLVMNA IMMOBILIS.

SEV

De antiquissima, & continua Cathedralitate Angelicæ, Apostolicæ, & miraculosæ Ecclesiæ

S. MARIAE MAIORIS
de Columna Cæsaraugustanæ.

DISSERTATIO.

Per P. Mag. IO: BAPT. de LEZANA Carmelitam Matritensem, SS. Congreg. Rituum, & Indic. Consultorem, Beneficior. Examinatorem, & in Rom. Sapientia publicum Lectorem.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
ALEXANDRO SEPTIMO
PONTIFICI MAXIMO.

BRACCIANI
Typis Iacobi Phęi Andreę filii Typogr. Duc. MDCLV.

Superiorum permissu.

SANCTISSIMO D. N. ALEXANDRO SEPTIMO PONTIFICI MAXIMO.

FR. IOANNES BAPTISTA DE LEZANA Carmelita Pedes Sanctissimos osculando.

OLVMNA *hæc* immobilis, *Beatissime Pater, Tuæ Apostolicæ Maiestati, in auspicatissimi Pontificatus Aurora; qua nupèr Vaticano è Cælo ad integram Orbis lucem*, Luminare maius *affulsisti, meritissimè sistitur. Quà enim* Columna, *est ei*

debetur, qui Columna Ecclesiæ, & fidei basis *à Chrysostomo audit. Quà* immobilis, *illi, quem* Firmamentum à Deo fixum, & immobile, *Athanasius, & Episcopi Ægyptij quondam dixerunt. Et sanè, cui aptius* Columnæ immobilis *epitheton addicitur, quam summo vertici summæ infulæ auro redimito, qui* Adamantis naturam firmitate superat, *vt Os aureum Orientalis Ecclesiæ cogitauit. Et, si virtute nihil fixius; à* viribus *enim, aut* virilitate *cognomen accepit; cum virtutum, quæ in Te apricantur, Sacer apparatus, animo Tuo insederit, Tu quoquè* Columna immobilis *aptè cognomineris. Res in propatulo: quia spectabilem frontis speciem, ne erret, qui dixit:* Gratior est pulchro veniens è corpore virtus; *animi candor, comitas, benignitas, pietas, iustitia, Religio, diuitiarum contemptus, æternorum memoria, ac, quod magè; ardens in Deum charitas, & Reli-*

gionis

gionis zelus contra Alophylos lumini rebelles, mirè consecrarunt. Quod Acatholici non refragantur, & Vrbs tota Alma nouit; dum Te omnium ineffabili applausu, rarissima a sæculis lætitia, summa cunctorum hilaritate, non modo Purpuratorum Patrum votis, sed & Christiani Orbis Magnorum Principum desiderio, ad summum Apicem euectum suspicit, veneratur, adorat. Opellæ etiam huius scopus, qui est de Cathedralitate perenni Angelicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ Deiparæ de Columna, Cæsaraugustanæ Vrbis, & Hispaniæ totius inter gazas gemmæ pretiosissimæ, talem Coriphæum, qui à summo Constantinopoleos Antistite Crepido immobilis, & petra infrangibilis *vocitatur, ritè efflagitat. Vt enim* Cathedra *est, Tibi subducitur, cuius suprema, & diuina propè dignitas* Prima Sedes *in toto Christiano Orbe creditur. Vt* Apostolica, *etiam Tui iuris, cum sis* Domnus Apostolicus, *sicut passim in*

Actis

Actis Sanctorum senioris ætatis compellaris; vt Angelica (*vtpote Angelorum Reginæ iussu, & ipsorum ministerio fabrefacta*) *Tibi quoquè ancillatur, quia nedum, ipsius Sanctissimæ Theotocos deuotissimus semper extitisti, sed quoniam Te Angelum illum, qui* præcedit Castra Israel, & qui custodit in via, & introducit in locum, *quem parauit Deus, Ecclesia tota reueretur: & expectat futurum illum, qui cecinit:* In terra pax hominibus bonæ voluntatis. *Ergo, Pater Sanctissime, cunctis gentibus desiderate, Orationis partus, collium desiderium, age, perge, moras rumpe,* da pacem Domine in diebus nostris, *& hanc Tibi creditam Cæsaraugustanam Sanctæ Mariæ Dei Matris Ecclesiam; iuraque Cathedralitatis à primæuo Christi æuo possessa, tuere, protege. Meque seruulorum postremissimum, qui in Te Purpurato, non ita pridem, nescio quo mentis præsagio, Cæli Vicariam dignitatem*

suspe-

ſuſpexeram; & qui modo perennem valde auſpicor. (quòd ex Magni, & longæuiſsimi Eliæ Patriarchæ, ac Chriſti Parentis Trãſpontinæ Æde, eiuſdem Carmeleæ Virginis Stemmate indutus, egreſſus, die Mercurij eidem ſacro, Tibique propterea deuoto, Vaticani Apicem aſcenderis) qua ſoles fronte benigniſsima, reſpice, foue, & Tua ſancta Benedictione corrobora.

APPROBATIO, ET CENSVRA
Operis.

DE mandato Reuerendiss. Pat. Mag. Fr. Marij Venturini Generalis Carmelitarum Regularis,& antiquæ Obseruantiæ, perlegi argumentum de Antiquissima,& continua Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ, à Sapientissimo Magistro Ioanne Baptista de Lezana scriptum. Nihil in eo fidei,aut bonis moribus repugnans inueni; immo multa in quibus Auctor ostendit dotes,quas plena manu Cælum ei liberaliter condonauit; cum in illo (etsi breui) vetustis nitorem conferat, extinctis lucem: obliuionis tumulo sepultis, vitam: Beatissimæ Virginis Templo gloriam,Cæsaraugustanis Ciuibus gaudium; omnibus denique Mariæ deuotis, solatium restituat.

Cathedralitatem probat antiquitas; antiquitatem, sessio Pontificũ peruetusta cõprobat; continuitatem, breuiaria, monumenta, historię,Chronicę, & scripturę confirmant: & quę apud quosdam pro incertis, dubijs, & apocriphis reputabantur,nunc tanti Magistri argumẽto, solida,vera,& infallibilia reddũtur. Quis igitur inter Orbis Ecclesias,Ecclesiã del Pilar, Primogenitã esse negabit, quæ Sedes Virginis Matris adhuc viuentis,extitit?Quis videns columnam Angelicis manibus asportatam, quis Templum

B. Iacobi

B. Iacobi Apostoli opera emolitum, eius assistentia condecoratum, Matrem Ecclesiarum esse negabit?

Sacra Rota pro primatu ipsius pugnat; seriem doctissimorum Virorum congerit; Noster Auctor Cathedralitatem demonstrat; nouos in hoc ingenij sui fœtus producit; alios Doctores adiungit; ab inuidorum calumnijs multos vendicat, per antiquitatis semitas fœliciter graditur; veritatem inter tot rerum varietates absconditam, pandit; lucem obscuris præbet; litem satis intricatam clarissime dirimit; & vnicuique, quod suum est, æquissime præbet: dũ enim tot sæcula adeo caliginosa perlustrat, Columnam Cæsaraugustæ immobilem illustrat. Cum hoc argumento facit Magister Lezana, quod hæc Columna læsa amplius non sit, & quod sana in sempiternum sit. Quapropter opus hoc odis dignum, ære, & cedro iudico imprimendum, cum sit ad honorem Virginis Matris ordinatum, Saluatoris gloriam, Carmeli decorem, Cæsaraugustæ ornamentum, Vrbis, & Orbis solatium. Romæ, in Collegio Carmelitano Transpontinæ Ann. Christi 1654. die 18. Decembris.

Mag. Fr. Nonius Viegas in Sacro Inquisitionis Lusitaniæ Tribunali Consultor, & rerum Fidei Qualificator, & Censor.

Nos

Nos Fr. Marius Venturinus Senensis Magister Generalis Ord. Carmelitarum antiquæ Obseruantiæ Regularis.

VT Typis mandari possit Opusculum quoddam, cui Titulus est, *Columna immobilis*, ab Admod. Reuer. Pat Mag Ioanne Baptista de Lezana compositum, & à Viris doctis, quibus eius reuisionem commisimus, approbatum, tenore præsentium, & quantum ad Nos spectat, facultatem concedimus, & elargimur. Horum fide, &c. Dat. Romæ die 6. Ianuarij 1655.

Fr. Marius Venturinus Generalis Carmelitarum.

Locus ✠ Sigilli.

Fr. Gauinus Cattayna Prior Transpontinæ, & Secretar.

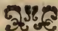
Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

Marcellus Anania Episcopus Sutrinus, & Nepesinus V. Gerens.

Imprimatur.

Fr. Raymundus Capisuccus, Ordinis Prædicatorum, Sacri Apostolici Palatij Magister.

SVMMARIVM.

ISSERTATIONIS Argumentum. *num*. 1.
Deipara vocatur Cathedra. *ibidem*.
Item Columna. *num*. 2.
Authoris intentum. *num*. 3.
Controuersiæ status. *num*. 4.
Cathedralitas quid importet. *ibidem*.
Est ratio constitutiua Ecclesiæ Cathedralis. *ibidem*.
Cathedralis Ecclesia est quæ habet Episcopum. *num*. 5.
Ecclesia Romana Cathedra Petri. *num*. 6.
Coniugium inter Episcopum, & Ecclesiam. *num*. 7.
Veritas hæc in facto consistit. *num*. 8.
Factum non præsumitur nisi probetur. *num*. 9.
Facta sunt sui natura incerta. *num*. 10.
Veritas pertinens ad historiam quomodo probanda. *num*. 11.

Item

Tricu-

Testes

Luitpran-

Luitprandus, seu Eutrandus, huius sæculi 10. *testis. num.* 129.
Ipsius testimonia. num. 130.
Beatissima Sedes *quid denotet. num.* 131.
Concursus frequens vt in plurimum est ad Ecclesias Matrices. num. 132
*M*atrix Orbis *appellatur a Luitprando Ecclesia S. Mariæ. num.* 133.
De Vvalderedo Cæsaraugustano Antistite. num. 134.
Secretarius *locus proprius Ecclesiæ Cathedralis. num.* 135.
Vindicatur Luitprandus. num. 136.
Commendatio ipsius. num. 137.
De sæculo 11. *qui testes adsunt. num.* 138.
Pro duodecimo plures. num. 139.
Antistites huius Ecclesiæ. num. 140.
Facto declaratur animus. num. 141.
Gelasius Papa concedit Indulgentias dantibus eleemosynas huic Ecclesiæ. num. 142.
Nomine Ecclesiæ venit Cathedralis. num. 143.
Epistolæ Petri Libanij. num. 144.
Tituli denotantes Ecclesiam Cathedralem. num. 145.
De Iuliano Perez. num. 146.
Plura dicit pro hac Ecclesia. num. 147.
Encomia de ipsa, num. 148.

Testi-

Fauent

Fauent iura. num. 184.
Translatio propriè quid importet. num. 185.
Non contingit sine translatione Capituli, Canonicorum, &c. num. 186.
De essentia Cathedralitatis quid sit. num. 187.
Impropriè, & abusiuè dici potest translatio. num. 188.
Fuit per modum vnionis, communicationis, & extensionis. num. 189.
Exempla aliqua ad intentum. num. 190.
Actus præsumitur fieri eo modo quo valeat. num. 191.
Dispositio semper præsumitur in casu à iure permisso. num. 192.
Quomodo permissa fuit huiusmodi translatio. num. 193
Ecclesia S. Mariæ est dicenda vna *in ratione Cathedralitatis cum Ecclesia S. Saluatoris. num. 194.*
Permanet in sua Cathedralitate antiqua. num. 195.
Vtitur eisdem stemmatibus. num. 196.
Stemmata plurimum valent ad ostensionem dignitatis. num. 197.
Hoc eodem tempore in hac Ecclesia residentiam habebant Episcopi. num. 198.
Testamentum Lupi Arzes Peregrini. num. 199.
Aliud Vice-Comitissæ de Bearne. num. 200.
Instrumentum quoddam donationis. num. 201.
Titulus Maioris *arguit primogenituram. num. 202.*
Litteræ quadam Confraternitatis. num. 203.

Nihil

Quid

Zalme-

Anin

In con-

Ecclesia

IESVS

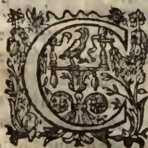
IESVS MARIA.

COLVMNA IMMOBILIS, SEV

De antiquiſsima, & continua Cathedralitate Eccleſiæ S. Mariæ de Columna Cęſarauguſtanę.

Et Colum na.

ARGVMENTVM.

1 CATHEDRA CHERVBICA, ſeu *non inferior Cherubica*, Dei Parens ſanctiſſima in Heſychio, *Orat. 2. de Deipar.* & *Cathedra Regis portans omnia portantem* in Hymno Gręco de B. Virg. apud Buteonem *pag.* 116. vocitatur. Quia nempe

B. Virgo Cathedra.

ipſa eſt, vt clamat Eccleſia, *Sedes Sapientiæ*. Iure ergo, meritoque Eccleſia Cæſaraugustana S.Mariæ, eiuſdem Sacerrimæ Virginis iuſſu erecta, Apoſtolicíſque Iacobi manibus conſtructa, *Cathedralitatem* ſuper cunctas alias, & cum inſigni Metropolitana, ea, quæ *S. Saluatoris* nuncu-
2 patur, aſſerendam contendit. Eo quoque quod dicitur *de Columna*, vulgo *del Pilar*; cognomine namque iſto non ſolum ipſa *Chriſtiparens* denotatur, quæ etiam *columna* ab Andrea Cretenſ. *Orat.2.de Aſſumpt.* & Hymno Græco apud eumdem Buteonem *pag.* 138. ac maxime *pag.* 122. vbi *Columna ignea* dicitur: quin, & a Cardinali Hugone in ſua Cythara *Columna ſtabilis*; ſed & hæc *Cathedralitas* adumbrata videtur cum *Columna* à *culmine*, iuxta Feſtum, vocetur: ſeu quia *culmina ſuſtinet* tanquam primum fundamentum. Eadem igitur Virgine iuſtiſſima (quæ propterea à Ioanne Geometra *hymn.4.de B.Virg.*
3 nuncupatur *ius dirimens lites*) ſuppliciter interpellata, *Cathedralitatem* eiuſdem Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ſimulque perennem, ſtabilem, & immobilem, ab Eccleſiæ primordijs ad hæc vſque tempora permanſiſſe; atque Sacræ Rotæ Romanæ deciſiones, quibus vtrumque aſſeruit, vindicandam propoſui. Vnam præcipue, cuius

Et Columna.

titulus

titulus est *Cæsaraugustana Cathedralitatis*, coram Coccino prima die Martij 1630. in qua adeo exactè, doctrinaliter, & copiose, hæc causa discutitur, vt vix aliquid ipsi posse adiungi videatur, quæ habetur impressa inter decisiones Recentiorum *par. 5. decis.* 353. Vnde propterea stemmate illo vtor *Columna immobilis*; quo etiam ab antiquioribus hoc sacrum Templum notatum video, & dicam *num.* 107. Hæc scribens in festo Assumptionis eiusdem Sacerrimæ Virginis Matris anno 1634.

Controuersiæ Status.

CAP. I.

4

N limine autem, vt basis dicendorum, premittendum, quid *Cathedralitas* sit, quidve hoc nomen importet: ex eo namque lucidius liquescet præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ *de Columna* Cæsaraugustanę rem per illud indicatam ab antiquissimis temporibus adaptari debere. Cum Cathedralitas quid.

ergo *Cathedralitas*, ſit, vt Scholæ more loquar, *ratio conſtitutiua Eccleſiæ Cathedralis*; quemadmodum Eccleſia Cathedralis ea eſt, & dici-
5 tur, in qua Cathedra Epiſcopalis, & Sedes Epiſcopi ſita eſt. *cap. ſtatutum de reſcript. in 6. cap. ne pro defectu de elect.* Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. 1. *verb. Cathedralis*. Barboſa *de Canonic. & dignitatibus cap. 2. num. 4.* ſicut Parrochialis ea, vbi reſidet Parrochus; ita etiam Cathedralitas erit *Dignitas talis Eccleſiæ cathedralis de habendo Epiſcopum in ea ſedentem*. Abulens. *in cap. 1.*
6 *Matth. quæſt. 70.* Barboſ. *ſupra num. 5.* Quod conſtat à ſimili de Eccleſia Romana, quæ ex eo dicitur *Cathedra Petri*, quia in ea Sanctus Petrus ſedit. Ioannes Scotanus *contra hæretic. interrogat. 5. de primatu Petri, & Eccleſ. Romanæ*. Cochier. *in Schol. ad preces primar. littera E. verbo in ſingulis Cathedralibus*. Barboſa *ſupra*, & Sacra Rota Romana relata *num. 87. & 88.* Quæ etiam *num. 29.* id colligit ex coniugio,
7 quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam. Vlterius etiam id colligo ego, & eo quod Epiſcopus debet eſſe *Doctor* iuxta Paul. 1. *ad Timoth.* 3. Doctor autem, ſeu Magiſter *Cathedram* exigit, vbi ſuam doctrinam doceat. Si igitur oſtendatur prædictam Eccleſiam S. Mariæ *de Columna*

ab antiquissimis temporibus Sedem fuisse Episcoporum, vtique ostensa manebit eius Cathedralitas, & semper fuisse, ac esse Cathedralem.

8 Quia tamen veritas ista ex illarum genere est, quæ in facto consistit, scilicet in actuali fundatione, seu erectione dictæ Ecclesiæ cum Episcopo, & factum non præsumitur nisi probetur, *l. in bello*, *§. factæ*, *ff. de captiu. & post limin. reuer. l. si emancipat. 9. vbi* Iason *C. de collat. l. 1. C. de probat.* Mascard. *de probationibus*, *volum. 2.* Veritas hæc in facto.

9

10 *conclus. 732. num. 1.* Quia facta sunt sui natura incerta, *l. in omnibus*, *ff. de iur. & fact. ignorant.* Mascard. *supra num. secundo.* Barbos. *de axiomat. 93. num. 28.* ideo diligenter probanda. Et quia ad historiam spectat non nisi ex monumentis, Breuiarijs, historijs, & Chronicis, & Scriptoribus. Quæ probatio in puncto antiquæ Cathedralitatis efficax est. Romanus *disceptat. forens. lib. 5. cap. 893. num. 6. & sequentibus.*

11 Rota relata *num. 25.* Insuper ex indicijs, fama, & testibus de auditu, & credulitate. Quia hæc omnia in factis antiquis sunt legitimæ probationes, vt late Mascard. *supr. conclus. 733.* ex Iuribus, & Doctoribus, ac maxime ex traditione Ecclesiastica, quam soli perduelles hæretici

retici contemnent, non Catholici, cum quibus præsens est concertatio. Hęc igitur omnia per 17. sęcula à Christo nato vsque ad præsens deducenda sunt. Vt idcirco Sacerrima hæc Ecclesia cum sua Patrona Deipara canere possit

Beatam me dicent omnes generationes.

Historia venerabilis.

12 Inter quæ primum locum, & veluti originarium, ac fundamentalem respectu dicendorum, tenet historia illa omni sæculo venerabilis de admirabili fundatione, erectione, seu constructione præfatæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Columna, facta iussu Deiparæ Virginis adhuc
13 viuentis, & Beato Iacobo Apostolo Cæsaraugustæ agenti visibiliter apparentis super Columnam, seu Pilare quoddam marmoreum, primo Christi sæculo, & anno eiusdem Christi nati 37. vel 39. Quam veluti antiquissimam, & indubitatam traditionem constanter tuentur
14 innumeri, & grauissimi Hispanicarum rerum Scriptores, quorum plurimos Sacra Rota Romana de anno 1630. relata affert *num. 21. & 22.* & alij etiam, quos adducit D. Ioannes Solorzano *de iure Indiar. lib. 1. cap. 14. grauiter reprehens nonnullos hæsitantes*, Michael Martinez à Villar. *in notis, seu scholijs ad decreta Curtæ Illustrissimi Domini Iustitiæ Aragonum*

super

super præcedentia dictæ Ecclesiæ fol. 7. ac alij ; qui post dictam Sacræ Rotæ decisionem, & decreta scripserunt, prout est D. Antonius Fuertes Quæstor Magistratus Mediolanensis in *historia de hac Ecclesia*, & Michael Erce Ximenez Vtriusque Iuris Doctor, & diligens Author *in lib. de prędicat. S. Iacob. in Hispan. par. 1. Tract. 1. cap.* 18. & sequentibus: vbi tot fundamentis ex authoritate, & ratione petitis, totque authoribus rem confirmat, vt vix aliud ad in-
15 tentum desiderari possit Notet lector in hoc authore *cap.* 19. *num.* 28. reuelationem Beatissimæ Virginis circa hoc à quodam insigni Religioso Carmelita relatam, quam etiam refert Modernus quidam Cęsaraugustanus *in commen-*
16 *tar. super hanc historiam à pag.* 342. His porro authoribus, & si indignus, annumerari ambio, cum eam amplectar *tom.* 2. *Annal. Carmelitar. sub anno* 39. *num,* 11. Romæ typis edito anno 1650. antequam, vel minimam huius controuersiæ notitiam habuerim ; sub compendio relatis, Vasæo, Beutero, Goes, Garibai, Morales, Illescas, Zurita, & pluribus alijs. Abstineo autem ab alijs authoribus recensendis, ne actum agere videar: sed non prætermittenda,
17 quæ in decretis Curię Illustrissim. Dom. Iusti-

tiæ

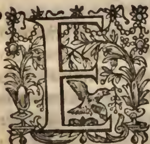
tiæ Aragonum relatis *fol. 7.* sic dicitur de dicta Ecclesia. *Quę Angelicis manibus iussu sacratissimę Reginæ Virginis Dei Genitricis, dum adhuc in humanis ageret, authore Diuo Iacobo Maiori, Christi Apostolo, consobrinoque constructa, erectaque fuit.* Vnde antiquitas, & dignitas illiu. Ecclesiæ vocatur fol. 6. *longissima, honorificen-*
18 *tissima, venerandissimaque.* Sicut etiam abstinendum censeo à comprobatione alterius certissimæ veritatis, cui præsens innititur; de aduentu scilicet eiusdem D. Iacobi Apostoli in Hispaniam; quia nec illam negat pars aduersa, nec aliquis sanæ mentis negare poterit, prout dixit Laurentius la Varre Gallicus author *in notis ad Tertullian. lib. aduers. Iudæos, not. 4.* & quia *veritati iniurius est, qui vel eam ad iudicium trahit.* Et quia ita habetur expresè in Breuiario Romano iussu Vrbani Octaui post maximam discussionem;

Vetustis-

Vetuſtiſſima, & iugis Cathedralitas Eccleſiæ S. Mariæ del Pilar.

CAP. II.

19 X his porrò elicitur inten- Intenti deductio.
tum huius Operis, nempe *Cathedralitas* prȩfatȩ Eccleſiæ ab hoc tempore, & anno Chriſti 37. vel 39. ex pleriſque motiuis; Primum (quod etſi à nullo ex patronis huius cauſæ tactum videam, efficax tamen eſſe credo) eſt, quia cum Apoſtolus Iacobus huius Eccleſiæ fundator, Epiſcopus fuerit;
20 quia omnes Chriſti Apoſtoli Epiſcopi erant, ab ipſo Chriſto creati, prout ex Cyrillo, Chriſoſtomo, Theophilato, Ruperto, & alijs comprobant Cornelius in *Act. Apoſtol. cap.* 2. *verſ.* 3. & Suarez *in tom. de fide diſp.* 10. *ſect.* 1. *num.* 1. 2. 3. 4. *&* 6. ac maxime 7. vbi id probat ex Gloſſa 1. *Corinth.* 12. & pluribus Theologis *in* 4. *diſtinct.* 24. & præſertim ex D. Auguſtino *lib. quæſtion. noui, & veteris teſtament. quæſtio.* 97.

E dicente

dicente de Christo, *Priusquam in Cęlos ascenderet, imponens manum in Apostolos, ordinauit in Episcopos:* proculdubio recte sequitur hanc Ecclesiam ab ipso fundatam à primo suæ erectionis initio fuisse Episcopalem, &, quod idem est, *Cathedralem, & Cathedralitatis* dignitate fulgentem; siquidem ab Episcopo in ea residente fundata fuit.

Corroboratio. 21 Corroborat etiam intentum plurium DD. sententia afferentium, Apostolos omnes, nedum Episcopos, sed & totius Orbis Episcopos fuisse, authoritate ipsis à Christo Domino delegata, subordinata tamen dignitati Sancti Petri, vtpote Apostolorum Principis, in quo erat ordinaria, & transmittenda per successionem ad ipsius successores. Sic enim elicitur ex illo *Euntes in mundum vniuersum prædicare Euangelium omni creaturæ,* & ex eo hymni Ecclesiæ, vbi omnes illi vocantur *Ecclesiarum Principes,* & quia illis applicat Ecclesia illud Psalmi *Constitues eos Principes super omnem terram,* & in præfatione de Apostolis eos vocat *Rectores, Vicarios,* & *Pastores*. Ac maxime ex Clemente Romano *in Epistola prima ad Iacobum fratrem Domini,* idest *minorem*, vbi in principio Epistolæ sic: *Clemens Iacobo fratri Domini, & Episcopo Episcoporum, Regenti,*

Regenti Hæbræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt. Quibus accedunt ex alijs Doctoribus Caietanus *in opuſc. Tract. de Authorit. Papæ*, Suarez *ſupr.* Bellarmin. *lib. 1. de Roman Pontif. cap. 11.* Petauius *de Eccleſiaſt. Hierarchia lib. 1. cap. 5. num.* 8. referens Victorem Carthaginenſem Epiſcopum in quadam Epiſt. ſynodic. Binius *in not. ad epiſt. 2. Anacleti*, quæ habetur *tom. 1. Conciliorum*, Auguſtinus de Bellis *de abſoluta D. Petri Monarchia oppoſit. 1. ſolut. 3.* Cornel. à Lapide *in 1. Petri cap. 5. circa illa verba, Qui in vobis eſt*. Si enim hoc eſt verum (quod ego credo veriſſimum) vt idcirco illud ſecutus fuerim in meis Conſultis *conſulto vltimo num. 46.* antequam huiuſmodi controuerſia
22 mihi nota eſſet; manifeſte etiam ſequitur Diu. Iacobum, qui Epiſcopus erat totius Orbis, etiam fuiſſe Epiſcopum Cæſarauguſtanum, & Eccleſiam ab eo in ea Ciuitate erectam fuiſſe Epiſcopalem, & Cathedralem, vtpotè inſtitutam, & fundatam ab Epiſcopo eius Ciuitatis, & in illa ſedente. Sicut etiam nullus negare poterit quin Eccleſiæ Aſiæ, quas fundauit D. Ioannes Apoſtolus, dicente D. Hieronymo *de Scriptor. Eccleſiaſtic.* de ipſo, *Totas Aſiæ rexit, gubernauitque*

Ecclesias, fuerint verè Episcopales, & Cathedrales, propter coniunctionem quidem cum illo, qui erat Episcopus illarum. Fuisse autem Ioannem Episcopum Ephesi clare docet Bellarmin.
23 *lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 7. §. respondeo, in primis*. Ex quo infertur idem dicendum de illo respectu aliarum Ecclesiarum quas fundauit. Et ita Augustinus de Bellis *supr. opposit. 2. num. 26.* ait, *Omnes Apostoli appellari solent Episcopi illarum Prouinciarum, quas erudiendas in fide susceperunt, vt Andreas Achaiæ, Bartholomæus Armeniæ, Matthæus Ethiopiæ*. & in terminis præsentis casus D. Iacobum appellant Episcopum Cæsaraugustanum, Abbas Carrillus *in hist. S. Valeri in aduertentijs, §. Ædem hanc,* recens author Cæsaraugustanus *in comment. ad histor. Virg. del Pilar, pag. 190.* Murillus *in fundat. Capell. Angelic. cap. 20.* referens Anonymum quemdam exterum, & Dom. Alphonsum de Mendoza, idque late corroborans varijs fundamentis.

Aliud fundamẽtum.

24 Ad ea, vt credo, accedit non incongruum aliud ex eo desumptum fundamentum, quod Turpinus Rhemensis Archiepiscopus *in Tractatu quodam de gestis Caroli Magni* dicato Luitprando Aquisgranensi Decano, loquens de sancto Iacobo Apostolo, quem dicit Hispaniam appu-

appulisse, & in Galletia Euangelium prædicasse, *cap.* 19. ait: *Sicut per B. Ioannem Euangelistam B. Iacobi fratrem in Orientali parte apud Ephesum Christi fides, & Apostolica Sedes instituitur, sic per B. Iacobum in Occidentali parte Regni Dei apud Galletiam fides eadem, & Apostolica Sedes constituitur. Hæ sunt proculdubio Sedes, Ephesus scilicet, quæ est ad dexteram in Regno terreno Christi, & Compostella, quę est ad sinistram; quę videlicet sedes his duobus fratribus filijs Zebedæi in diuisione Prouinciarum contigerunt: quia ipsi petierant à Domino vt vnus ad dexteram in Regno eius sederet, & alius*
25 *ad leuam*. Cui concinit etiam B. Thomas de Villanoua Valentinus Archiepiscopus *in concione S. Iacobi* dicens: *Ad minus in hoc Regno Cælorum, idest Ecclesia, petitionem illorum impletam videmus. Nam Ioanni Sedes data est in Asia, quæ est ad dexterā Ierusalem, & Iacobo in Hispania, quæ est ad sinistram partem*. Quemadmodum ergo Ioannes Apostolus, vt dixi, in Ecclesijs Asię, E-
26 phesi maximè, sedit vt Episcopus, prout elicitur ex Euseb. *lib.* 3. *c.* 23. & Niceph. *lib.* 3. *c.* 16. in cuius signum *insigne Episcopale gestabat*, teste eodem Niceph. *lib.* 2 *cap.* 44. idem erit dicendum de
27 Iacobo Cæsaraugustæ agente. Verbum enim *sedere*, quo vtuntur Turpinus, & Villanoua,

dum

dum de Iacobo, & Ioanne loquuntur, dignitatem Episcopalem denotat, vt etiam indicant Origenes *Tract.24. in Ioann.* Tertullian: *de præscriptionibus cap.* 36. Osius Cardinalis *lib. de confess. fid. cap.* 28. de Paulo agens, & Cardinalis Cusanus *lib.1. concord. c.16.* de Ioanne. Et quia vtraque Ecclesia Cæsaraugustana, & Compostellana eiusdem Iacobi Apostoli filiæ sunt; vt propterea indiuiduam, & singularissimam Confraternitatem habeant, publico etiam instrumento super hoc confecto Compostellæ 19. Iunij 1536. cuius agit mentionem in commentarijs pag. 281. Cæsaraugustanus ille modernus author supra relatus *num.* 15.

S. Iacobus Episc.

28 Sedisse autem Iacobum Cæsaraugustæ veluti Episcopum eius Ecclesiæ ex eo clare hauriri potest, quod in ea Ecclesia munia Episcopalia exercuit, Presbyteros ordinando. Etenim facultas ordinandi Ecclesiasticos ministros soli Epi-
29 scopo competit; prout ex Epiphan. *hæres.* 75. Hieronymo *epist.* 75: *ad Euagrium*, Augustino *in Breuiculo* 3. *cap.* 5. Chrisostomo, Theophilacto, & Theodor. *in* 3. *&* 4. *cap.* 1. *ad Timoth.* ac ex Concilijs Niceno, Hispalensi, Antiocheno, Ancirano, Carthaginensi, ac nouissimo Tridentino, eliciunt DD. & Theologi. Eam vero sa-

ro Sanctum Iacobum exercuisse ordinando in Presbyterum Theodorum eius discipulum colligit eadem Sacra Rota de anno 1630. *num.* 22. §. *quo vero* ex Dextro, Biuario eius commentatore, M. Maximo, Vgone Portugalensi, Beuter, Blancas, Morales y Mauro, Castella, Pereda, Padilla, Ribadeneira, Cianca, Valdes, Comestabili Castellę; Carrillo, Murillo, & Pennoto, quibus iungo ego Episcopum Taionem *in historia de fundatione Capellæ sanctæ Mariæ de Pilari* inferius referēda Clamps Doctorem Canonicum Barcinonensem *in histor. de S. Oleguer. fol.* 31. *&* 32. asserentem Sanctum Iacobum præsidem fuisse dictę Ecclesiæ, & in ea Episcopos, Presbyteros, & Diaconos consecrasse: Quod non primus asseruit Beuter, prout eadem Rota *num.* 46. etsi non assertiuè, sed argumentando dixit, cum ante illum extent duo Summi Pontifices, scilicet Leo Tertio, & Calixtus II. apud eundem Beuter *lib.* 1. *cap.* 24. & Biuarium *in comment. ad dextram pagina mihi* 71.

31 Casu porrò, prorsus, & omnino negato, quod Iacobus Apostolus Cæsaraugustæ moram trahens Episcopus non esset, ac proinde, quod propterea Ecclesia ab ipso extructa Epi- Corroboratio alia.

sco-

ſcopalis, aut Cathedralis appellari non poſſet; cum in ipſa vt Epiſcopus non ſediſſet: nihilominus quia ipſe, Apoſtoli authoritate qua fungebatur vt Vicarius Chriſti, quales erant omnes Apoſtoli, vt ait Becanus *tom. 5. opuſcul. lib. 2. cap. 4. num. 3.* etſi alio, & inferiori modo, quo Petrus: & vt Legatus eiuſdem Chriſti (quia tales etiam erant omnes Apoſtoli, prout colligunt Doctores, ſpecialiter Cornelius *in epiſt. ad Roman. cap. 1. verſ. 5.* ex illo Pauli 2. Corinth. 6. *Pro Chriſto legatione fungimur:* & *ad Epheſ. 6: Pro quo legatione fungor*) Epiſcopum in ea conſtituit, qui in ea ſederet, munia Epiſcopalia
32 exerceret, & Chriſti gregem vt paſtor ordinarius regeret, nullus refragari poterit, quin talis Ecclesia ab eo tempore *Epiſcopalis*, & *Cathedralis* dignitate potiri debeat. Singula autem hæc conſtant. Primum quidem de poteſtate conſecrandi, & conſtituendi Epiſcopos in Ec-
33 cleſijs, quas fundabant ex Tertulliano, Cypriano, & Irenæo, quos refert Pamel. *ad Tertullianum de præſcriptionibus aduerſ. hæretic. cap. 20.* Franciſc. Burſatio *conſil. 125. & 126.* Villar. *in notis ad decreta relata littera E*, & contra Salmatium Nouatorem Petauio *de Eccleſiaſt. Hierarch. lib. 1. cap. 2.* ac Tirino *controuerſ. 8. de*

Apo-

pastoribus Eccles. Et quia talis erat consuetudo Apostolorum dum Ecclesias fundabant, prout ex eisdem Tertulliano, Irenæo, & Bursatio disserte affirmat Rota nostra *num.* 39. addens etiam in testem Georgium Ederum *lib.* 2.*c.*12. *conclus.*13.*& cap.* 5.*conclus.*2. *&* 4. Addo Tirinum relatum, & Barbosam *de Episc.tit.* 1.*c.* 3. *num.* 1. Alioquin nec rectè, nec prudenter Ecclesijs quas erigebant, prouidissent. Quod maxime procedit in D.Iacobo, qui post modicum tempus Hispanias erat dimissurus, & Hierosolymam reuersurus. Secundum vero, quod videlicet S. Iacobus id vere fecerit, admittit eadem S. Rota loco relato ex eisdem histori js, & authoribus, qui dicunt Sanctum Iacobum ordinasse in Presbyterum dictum Theodorum, quos supra adduxi. Is porro Episcopus a D. Ia-
34 cobo Cæsaraugustæ tunc constitutus, fuit Athanasius, qui à Dextro in Chronicon Ann. Christi 50. vocatur *primus Episcopus Cæsaraugustanus*, & *Discipulus Sancti Iacobi*, & de eo canit M.Maximus *in epigrammate* adiuncto eius Chronicon Cęsaraugustæ 1619.

Primus Athanasius nostra sit Præsul in Vrbe,
Angelicæque Domus Pastor honorificus.

Has porro historias Dextri, & M.Maximi, fi-

dem, humanam vtique, mereri, dum loquar de ipso Dextro in quinto sæculo, & de Maximo in
35 sexto, ostendetur. Intentum autem præsens de Episcopatu istius Athanasij latè confirmant Basseus, Beuter, Morales, Padilla, Murillus, Carrillus, & generaliter omnes qui Catalogos Episcoporum Cæsaraugust. describunt.

S. Rotæ decis.

36 Vnde prædictis consideratis S. Rota Romana de ann. 1630. in præcedentibus relata amplectitur *num.* 80. quod præfata Ecclesia *del Pilar* fuerit antiquitus *Cathedralis*. Quod probat ex testimonijs authorum, qui id expresse asserunt; videlicet Aymonis, seu Aymonij antiqui Monachi, Martini Garziæ, Zuritæ, Hieronymi Romani, Mauri Castellæ, Valenzuelæ, & Francisci de Aynsa. Eis iunguntur Murillus *in fundatione Capellæ del Pilar cap.* 18. *& duobus sequentibus*. Gabriel Pennotus *in histor. Tripart. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 9. *vers. Quam sententiam*, Michael Erze Canonicus Legionensis, & Regius Capellanus *in Tract. prædicat. S. Iacobi par.* 1. *Tract.* 1. *cap.* 19. cum tribus sequentibus, Regens Villar. *in scholijs ad sententiam Illustr. D. Iustitiæ Aragonum litteris I. K. L. M.* Antonius Fuertes in historia relata *cap.* 8. Probationem autem ex historijs fidem mereri, ex *cap.*

cum

cum causam 13. *de probat.* & DD. ibidem habe-
37 tur: & tradunt Bartolus *in l.* 1. *num.* 22. *ff. si*
certum pet. Ripa *num.* 27. Alciatus *num.* 28. Gra-
tian. *tom.* 5. *discept. Forens. cap.* 893. *num.* 6. *Lar-*
rea 17. *decis. num.* 29. *tom.* 1. Valenzuela *con-*
sil. 33. *num.* 84. & alij apud Barbosam *in d. cap.*
38 *cum causam num.* 4. Maxime cum versemur in
rebus antiquissimis, in quibus leuiores proba-
tiones sufficiunt; prout firmat eadem S. Rota
de anno 1630. *num.* 81. ex Baldo, Soccino,
Couarrub. & alijs. Ac præcipuè in rebus Hispa-
niæ Regionis, in qua propter Gentiliũ persecu-
39 tiones, Maurorum inuasiones, Regnorumq;
reuolutiones, Christianorum antiquitates ia-
cturam magnam passæ sunt; sicut non solum
Suarez, & Gaspar Sanchez ab eadem Rota
num. 83. in hoc recepti, sed & omnes ferme
eius nationis Scriptores, passim deplorant. Et
hanc fidẽ eius historias mereri scribunt Garzia
de nobilitate gloss. 7. *n.* 18 *fol.* 195. Mexia *in l. regia*
Tolet. in 24. Otalora *de nobilit.* 2. *par. c.* 4. *n.* 3.

40 Non vidit autem Sacra Rota relata, etsi dili- Auli Halli testimon.
gentissimè antiquitatis monumenta euoluerit,
Aulum Hallum Poetam Burdegalensem, qui
à 500. circiter annis in viuis erat, & librum de
Aduentu S. Iacobi in Hispaniam metricè com-
posuit, Typis mandatum, & eruditis notis il-

lustratum per Ioannem Tamaium Salazar Matriti anno 1628. Hic ergo apponenda huius insignis, & peruetusti Poetæ carmina, quibus D. Iacobum Cæsaraugustæ commorantem Athanasium in Episcopum ordinasse demonstrat.

Moreque Apostolico, duodeno cingitur almo
Concomitum Choro, quos plane mysticè sacrat
Ecclesia officijs: nam Basilio, Pio iunctim,
Maximo, Chrysogono, Athanasio detulit altum
Ordinis officium.

Episcopatum videlicet, qui supremus Ordo est.

Animaduersio.

41 Cum autem ex dictis satis superque comprobatum maneat ius Cathedralitatis hoc tempore primi sæculi præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* conuenisse, idcirco pars aduersa animaduertere debet, quod si per euidentes probationes non conuincat talis *Cathedralitatis* mutationem contigisse, semper credendum est eam perseuerasse: quia sicut certum est, quod à
42 tempore ad tempus valet argumentum, *l. omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. non est necesse, ff. de probationibus,* Euarardus *in topic. legalibus, loco* 42. sic etiam certum esse debet, quod à tempore præterito ad futurum rectè inferatur, *cap. cum ad sedem de restitut. spoliat. l. siue possidetis, C. de probat.* Sigonius *de Episcop. Bonon. in* prin-

princip. Villar. *in not.* seu *scholijs ad Decr. Curiæ &c. littera S.* Imo de præteritis ad pręsens etiam valet argumentum, ita vt ex eo quod fuit tempore præterito colligitur idem esse in tempore
43 præsenti. Sic enim qui fuit excommunicatus tempore præterito, etiam præsumitur nunc excommunicatus. *cap. sicut nobis de sentent. excommunicat.* & *cap. proposuit de Cleric. excommunicat.* DD. ibidem, & Mascard. *volum. 2. conclus. 704. num. 1. & sequent.* Et qui olim dominus fuit, et hodie dominus præsumitur, *l. siue possidetis. C. de probat.* Felin. *in cap. scribebam post num. 3. de præsumpt.* Rota *decis.* 4. alias 124. *de probation. in nouis*. Mascard. *supr. num. 4. & 5.* Hinc
44 optime Rota in superioribus adducta de ann. 1630. *num.* 84. *&* 85. ait, quod præsumptio de Cathedralitate posteriori, non tollit istam priorem, sed potius tollitur ab ipsa. Intellige, vt dixi, si manifestis documentis pars aduersa non probet contrarium, quod non facit.

45 Nec est magni momenti, quod contra dicta opponitur *ex ca. quis nesciat* 11. *distinct.* & Innocentio primo *epist. 1. ad Decentium Episcopum Eugubinum* sic dicente. *Præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque inter adiacentes nul-* Oppositio

lustratum per Ioannem Tamaium Salazar Matriti anno 1628. Hic ergo apponenda huius insignis, & peruetusti Poetæ carmina, quibus D. Iacobum Cæsaraugustæ commorantem Athanasium in Episcopum ordinasse demonstrat.

Moreque Apostolico, duodeno cingitur almo
Concomitum Choro, quos plane mysticè sacrat
Ecclesiæ officijs: nam Basilio, Pio iunctim,
Maximo, Chrysogono, Athanasio detulit altum
Ordinis officium.

Episcopatum videlicet, qui supremus Ordo est.

Animaduersio.

41 Cum autem ex dictis satis superque comprobatum maneat ius Cathedralitatis hoc tempore primi sæculi præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* conuenisse, idcirco pars aduersa animaduertere debet, quod si per euidentes probationes non conuincat talis *Cathedralitatis* mutationem contigisse, semper credendum est eam persceuerasse: quia sicut certum est, quod à
42 tempore ad tempus valet argumentum, *l. omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. non est necesse, ff. de probationibus,* Euarardus *in topic. legalibus, loco* 42. sic etiam certum esse debet, quod à tempore præterito ad futurum rectè inferatur, *cap. cum ad sedem de restitut. spoliat. l. siue possidetis, C. de probat.* Sigonius *de Episcop. Bonon. in prin-*

princip. Villar. *in not.* seu *scholijs ad Decr. Curiæ &c. littera S.* Imo de præteritis ad pręsens etiam valet argumentum, ita vt ex eo quod fuit tempore præterito colligitur idem esse in tempore
43 præsenti. Sic enim qui fuit excommunicatus tempore præterito, etiam præsumitur nunc excommunicatus. *cap. sicut nobis de sentent. excommunicat.* & *cap. proposuit de Cleric. excommunicat.* DD. ibidem, & Mascard. *volum. 2. conclus. 704. num. 1. & sequent.* Et qui olim dominus fuit, et hodie dominus præsumitur, *l. siue possidetis. C. de probat.* Felin. *in cap. scribebam post num. 3. de præsumpt.* Rota *decis. 4.* alias 124. *de probation. in nouis.* Mascard. *supr. num. 4. & 5.* Hinc
44 optime Rota in superioribus adducta de ann. 1630. *num. 84. & 85.* ait, quod præsumptio de Cathedralitate posteriori, non tollit istam priorem; sed potius tollitur ab ipsa. Intellige, vt dixi, si manifestis documentis pars aduersa non probet contrarium, quod non facit.

45 Nec est magni momenti, quod contra dicta opponitur *ex ca. quis nesciat 11. distinct.* & Innocentio primo *epist. 1. ad Decentium Episcopum Eugubinum* sic dicente. *Præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque inter adiacentes nul-* Oppositio

nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes : aut legant si in istis Prouincijs alius Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse.

46 Etenim, prout eadem Sacra Rota *num.* 34. & deinceps vsque *ad* 41. dissertissime ait, mens huius Pontificis, & illius Canonis, est, nullum etiam ex Apostolis fuisse, qui eas Ecclesias instituerit, aut prædicta egerit sine mandato, iussu, aut permissione B. Petri Apostolorum Principis, cui videlicet ea competebant potestate ordinaria, quatenus erat supremum caput totius Ecclesiæ, & Christi Vicarius : non vero quod Apostoli alij non potuerint ea facere, aut non fecerint, vt Christi Legati, & authoritate ipsius delegata ab ipso, sciente, & consentiente eodem Petro. Quam esse genuinam huius nodi

47 solutionem recipiunt plures DD. quos ipsa Rota refert, quibus adhærent decreta relata Curiæ Illustrissim. Iustitiæ Aragonum de anno 1605. *num.* 17. & doctissimus Villar. *in notis*, seu *scholijs ad ipsa*. Michael Erce *de prædicat. S. Iacobi in Hispan. par.* 1. *Tract.* 7. *cap.* 7. Paulus Belli *in Gloria Meßanen. cap.* 7. adeo vt prudens nullus contra eam nec mutire permitti debeat. Præsertim cum conformis sit plurium Ecclesiarum

tra-

traditioni, quæ primos fundatores aliquos præter Petrum ex Apostolis agnoscit, vt Mediolanensis Barnabã, Hispanicæ, & Gallicæ Paulum, Asiaticæ Ioannem, Africanæ Simonem Cananæum, Armenicę Bartholomæum, Ethyopicæ Matthæum, & alię alios; prout historiæ Ecclesiasticæ earum nationum, & Bellus relatus ostendunt. Pe ro autem sciente, & consentiente venisse S. Iacobum in Hispaniam diserte affirmat Iulianus Petri *in suis aduersarijs num.* 437. *&* 438. quem ad hoc intentum affert Erce relatus.

49 Liceat tamen mihi huius epistolæ Pontificię, & Canonis, aliam adhibere solutionem, quam credo esse genuinam, & textui aptissimam; nec contra ipsam aliquid opponi posse, quod eam euacuet. Sumitur autem ex proprietate huius verbi I*nstituo*, quod habetur ibi *instituisse*. Et-
50 si enim illud sæpe significet idem, quod *incipio*, iuxta illud Cicer. *pro Cluent. Quæso vt me iudices, sicut facere instituistis, benignè, attentèque audiatis*. & *in Verrem, vt institui dicere*. Sępius tamen, & proprius forsan, sumitur pro eo quod est *doceo, instruo*, &c. sic Paulus 2. *ad Timoth.* 4. dixit: *Assecutus es meam doctrinam, institutionem*, &c. sic Cicero *pro Quintio* dixit, *quem tu à puero*

Alia solutio.

ro instituisses, & pro Cælio, *adolescentem instituere*: & 2. *de Orator. Rudem ad dicendum instituere*. & Quintilianus *lib.* 1 .*cap.* 7. *Ad lectionem aliquam instituere*. Mille alia prætermitto; quia participium *institutum*, seu *instituta* ab hoc verbo deriuatum, id manifeste demonstrat. Verbum
52 ergo illud *instituisse* in præfato Canone, & Epistola Innocentij, in hoc secundo sensu, non in primo, accipi debet. Ita vt sensus sit, nullum, neque Apostolos *instituisse* dictas *Ecclesias*, idest, dedisse illis leges, ritus, cœremonias, &c. nisi Petrum, & eius successores. Propterea enim in titulo prefixo eidem Canoni dicitur *Ab omnibus obseruari debet, quod Romana seruat Ecclesia*. Et infra, Ecclesia Romana vocatur *Caput institutionum*. Et inferius. *Quem morem teneat*. Adhuc inferius: *Si qui in Romanæ Ecclesiæ institutionibus aberrant, &c.* Non ergo in hoc textu negatur id, quod in presenti intenditur de fundatione, seu erectione dictæ Ecclesiæ, & creatione pro illa Episcopi, Presbyteri &c. sed de institutionibus, ritibus, aut cœremonijs Ecclesiasticis, quæ temporis cursu ab Ecclesia Romana fuerunt mendicata. Legatur textus illius Canonis, imo tota illa distinctio 11. & constabit hanc esse legitimam illius intelligentiam. Nec refert si dica-

tur

tur, quod ibi etiam dicitur nullum Apostolum illis Regionibus aliquid *docuisse*: Hoc enim verbum, iuxta suqiectam materiam, idem est quod dedisse dictas institutiones, leges, ritus, cæremonias, &c. quia ista ab Ecclesia Romana postea sunt accepta.

53 Quæ etiam expositio optimè quadrat Epistolæ Gregorij VII. ad Reges Hispaniæ, quæ est *lib. 1. epist. 64.* vbi de septem Episcopis ab Vrbe Roma in Hispaniam missis, dicit instituisse populos, Christianitatem fundasse, Religionem plantasse, & ex eis susceptum esse Religionis exordium. Hæc etenim omnia, præterquam quod nihil derogant eis, quæ Sanctum Iacobum fecisse dixi, quatenus supra ea addunt aliquid, solum denotant, Hispaniam instructam fuisse ab huiusmodi Episcopis quoad institutiones, ritus, & cæremonias Ecclesiæ Romanæ. Quam expositionem voluntariam non esse, sed omnino legitimam suadet primo intentum Papæ in illa epistola, quod erat monere Reges Hispaniç, vt reciperent ritum, & Breuiarium Romanum. Secundo, illa verba, *& officium in diuinis cultibus ostenderunt*. Tertiò, quod Pontifex ibi se remittit ad Epistolam Innocentij Primi relatam, quam nihil aliud præter hoc continere, ostensum est. Epist. Gregorii expositio.

54 (beside line "expositionem voluntariam...")

G Ha-

Corollar.

55 Habetur igitur ex dictis ſatis roboratum, primo Christi ſæculo Ædem Beatiſſimæ Virginis *del Pilar* dictam, Cathedralitatis dignitate in Cæſaraugustana Vrbe potitam fuiſſe. Nunc iam idem probandum de ſequentibus ſæculis.

Pro ſecundo ſæculo.

56 Quod enim eadem Cathedralitas præfatę Eccleſiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* primo ſæculo inchoata, etiam ſecundo perſeuerauerit, esto, propter monumentorum inopiam, quæ ob Gentilium perſecutionem perierunt, non ita clare comprobari queat; nihilominus ſi ea, quæ in ſuperioribus dixi, recolantur, vberior probatio neceſſaria non erit. Si enim, iuxta dicta ſuperius *num.* 42. à præterito ad futurum; imo etiam ad præſens, recte infertur, niſi oppoſitum manifeſtis argumentis oſtendatur ſi primo ſæculo præfata Eccleſia *Cathedralis* fuit, talis etiam debebat eſſe ſecundo, niſi pars aduerſa oppoſitum oſtendat. Quod cum nullatenus efficere poſſit, cauſa cadet, & ſubſiſtet pro hoc etiam ſæculo *Cathedralitas* eius Eccleſiæ. Sed ſpe-

57 cialiter intentum corroborat, quod in contradictorio iudicio, & cauſa vertēte, inter hanc Eccl. & Cæſaraugustanum Antiſtitem, partibus auditis, pronunciatum eſt de anno 1502. prout refertur

fertur in decretis Curiæ Illustriss. Iustitiæ Ara-
gonum *num.* 4. a Vicario Generali Archiepisco-
pi Cæsaraugustani, dictam Ecclesiam S. Mariæ
Cathedralem fuisse à primordijs Christianitatis
(scilicet primo sæculo) vsque ad translationem,
seu vnionem; ac propterea non debere subsi-
dium charitatiuum soluere. Illis verbis: *Constat*
etiam quod d. Ecclesia, in qua gloriosa Dei Genitrix
Virgo, dum in humanis ageret B. Iacobo Apostolo mi-
rabiliter super Pilare marmoreum Angelicis manibus
58 *deportatum apparere dignata est; in qua primaria*
sedes Cæsaraugustana per multa annorum curricula
collocata fuit, Beato Braulio, & alijs dignissimis E-
piscopis successiuè præsidentibus. Si enim expendan-
tur illa permulta *annorum curricula*, & illud *suc-*
cessiue etiam comprehendi præsens tempus se-
cundi, & tertij sæculi, facile innotescet. Præser-
59 tim, cum dictio illa *successiuè* ordinem successi-
uum denotet, vt *in l. auia in princip.* vbi Gloss.
ff. de condit. & demonstrat. Surdus *consil.* 365.
num 9. Quin etiam præcedentium qualitatum
repetitionem indicat, iuxta Rotam *decis.* 453.
num. 1. *in fin.* apud Farinaç. *par.* 2. *recent.* Barbo-
sa *de dictionibus dict.* 387. Vnde etiam hoc se-
60 cundo sæculo perseuerasse hanc Cathedralita-
tem Ecclesię S. Marię supponunt Rota coram

Motmanno de anno 1633. *recent. par. 6. decis.* 177. *num.* 7. & maxime Rota alia de ann. 1630. sępius recitata *num.* 50. vt inferius expendetur, & fere omnes authores relati pro principali intento huius operis, maxime Zurita, qui veluti
61 Princeps est inter historicos Aragoniæ, et *in Indicibus ad annum* 889. diserte affirmat, *Heleca*, & *Senniori*, *ac superioribus*, *posterioribusque Episcopis*, idest, tam illis qui *Helecam*, & *Senniorem* præcesserunt, quam qui postea secuti sunt, hanc sacrosanctam Ædem, *sedem*, ac *domicilium* præbuisse. Episcopi ergo huius sæculi; & omnium sequentium in ea sederunt. De hoc Zuritæ testimonio iterum dicetur cum Rota de anno 1630. *num.* 109. eiusdem decisionis.

Corroboratio.

62 Nec deest fundamentum, vt dicatur, hoc etiam secundo sæculo aliquem extitisse Episcopum Cæsaraugustę in eius Vrbe Cathedrali Ecclesia sedentem post Athanasium, & alium Theodorum; *Epitectum* videlicet, seu *Epitatium*, quem commemorat Flauius Dexter *ad annum* 105. qui huic sæculo correspondet: de eo enim dicit: *S. Eugenius, M. Marcellus rem primatus Hispaniæ confert cum Viris sanctis, & primarijs Epitecto Cæsaraugustano, &c.* in Concilio nempe Toletano, ad quod Episcopos conuocauerat, teste

teste Biuario *in comment. ad eumdem eo anno* 105. *num.* 6. De eo quoque M. Maximus loquens de primis Cæsaraugustanis Antistitibus in Hymno sic loquitur:

Laudo te nunc Athanasi sacrate.
Teque præstanti Theodore cantu,
Non minus nostris Epitete Præsul
Dignus es odis.
Tertium, & primum videt ipse Iberus
Fortiter passum, sed enim secundum
Sacra per tractus Lybicos ferentem
Clara Syrene.

Adstipulantur inter Celtiberos Scriptores de Episcopis etiam Cæsaraugustanis loquentes Carrillus, & iunior ille Cæsaraugustanus, ac etiam Dexter sub anno 185. dicens; *Plurima Collegia iuuentutis per Hispanias ad Clerum instituendæ, præsertim Cæsaraugustæ, Tarraconæ, Hispali, Chartagine, Toleti, Bracaræ, Augustæ, Illiberi, præcipuis Vrbibus, Præsulum diligentia eriguntur.* Ex his enim liquido constat Præsulem Cæsaraugustanum aliquem eo tempore extitisse, cuius diligentia Cæsaraugustæ Collegium iuuentutis imbuendæ institutum fuerit; prout Ecclesiæ an-

tiquę

tiquæ vsus erat, vt Biuar. *in Commentarijs ad ad hunc locum Dextri* confirmat.

De tertio sæculo.

64 De tertio autem sæculo clarius constat Antistitem aliquem Cæsaraugustæ, & in præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar floruisse, Sanctum videlicet Felicem; qui à D. Cypriano *epist.* 68. *num.* 22. sic decoratur: *Fælix de Cæsaraugusta fidei cultor, ac defensor veritatis*. Fuisse autem eiusdem Vrbis Episcopum, contra Biuarium *in commentar. ad Dextrum circa ann.* 1255. satis corroborant Baron. *tom.* 2. *Annal. ann.* 258. Carrillus, Murillus, & recentior author Cæsaraugustanus, dum agunt de Episcopis Cæsaraugustanis, & alij apud ipsos; speciatim Prades, dum de hac Ecclesia loquitur *pag.* 79. & dicens in ea floruisse hunc Fælicem. Et Ioannes Franciscus Andreas de Vrtarroz *in lib. de Patria S. Laurentij fol.* 50. Ac præ cœteris Martinus Garzia insignis author, qui quamuis fuisset Ecclesiæ Sancti Saluatoris Canonicus; nihilominus in suis sermonibus serm. 150. disertis verbis affirmat, hoc sæculo, tempore persecutionis Diocletiani, & Maximiani, *Cæsaraugustæ erant multi Christiani propter deuotionem Virginis Mariæ, quæ ibi Ecclesiam dimiserat*. Quod clarius exponit in sequentibus dicens, quod *in ea Ecclesia Metropolis*

polis tunc erat. Quid aptius ad intentum?

65 In testem quoque huius Cathedralitatis vocandus Valerius, seu Valerus, alius Cæsaraugustanus Episcopus huic tertio sæculo coæuus, & in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar suam Episcopalem Cathedram moderans. Et quidem Episcopum Cæsaraugustanum fuisse verbis conceptis exprimit Dexter sub anno 300. *num.* 2. dicens: *Vrenæ patitur Valerius Episcopus Cæsaraugustanus* 10. *die Ianuarij relinquens posteris constantiæ exemplum*. Adstipulatur Viuarius eius Commentator, & plerique alij Historiographi. Alius testis.

66 In hac autem Sanctæ Mariæ Ecclesia residentiã habuisse, non solum ex dictis, ac ex eo quod nulla alia eo tempore Cathedralis erat, facilè deducitur, ac grauiter ex Aymoino Monachò (de quo in sequentibus) qui agens de translatione reliquiarum Sancti Vincentij Martyris tempore quo *Sennior* (sic dictus) *eam* Ecclesiam regebat, inquit: *Sennior Episcopus stupens, nimiumque admirans, & æstimans omnino, quod erat plane alicuius Sancti Martyris corpus, iussit illud auferri, atque in Ecclesia Beatæ Mariæ semper Virginis (quæ est Mater Ecclesiarum eiusdem Vrbis) venera nter recondi, in qua olim sub Valerio Pontifice idem Martyr, strenuusque athleta Archidiaconi arcem*

mus

insignis tenuerat. Siue enim hic Valerius, cuius Archidiaconus erat Sanctus Vincentius, sit primus huius nominis, siue secundus, siue duplex sit Vincentius vtriusque Valerij Archidiaconus, & vterque Martyr (quod historicis relinquendum) testimonium huius Aymoini probat in-
67 tentum. Cui etiam fauent Prades *lib. 2. cap. 5. pag. 79.* & clare sequitur ille modernus *pag. 198.* ac tam de isto Valerio, quamde omnibus alijs Episcopis Cæsaraugustanis ab Athanasio vsque
68 ad ann. 1118. ingenue fatetur insignis illa Rota in hac causa coram Coccino de anno 1630. pluries nominata: id comprobans *num. 50.* generaliter ex Murillo: & in specie de isto Valerio, quicunque is fuerit, ex dicto Aymoino, Garzia, Villar, eodem Murillo, Prudentio, Aynsa, & M. Maximo. Ac præsertim *num. 51.*
69 52. 53. ex eo quod in dicta Ecclesia *del Pilar* appareant hodie vestigia memoriæ S. Valerij, & præ cæteris quædam Aula versus flumen Iberum, quæ ab antiquo *Aulę Valerianæ* cognomentum retinet; & quia ex huiusmodi denominatione argumentum personalis residentiæ resultat, cum agatur de residentia Episcopi, quæ semper præsumitur penes Cathedralem.

Aliud adminiculũ.
70 Sumitur etiam adminiculum pro Cathedralita-

litate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ pro eodem tertio sæculo, ex alio Cæsaraugustano Antistite, Prudētio nominato, qui prout ex Iuliano in *aduersarijs* elicit Cęsaraugustanus ille *pag.* 199. floruit anno 270. & prorsus, ac sine fundamento, dici potest, alio loco, aliaue Ecclesia Sedem fixisse, quam in ea, quæ à principio Cathedralis fuit, & successu temporis Cathedralitatem non amisit.

71 Quartum autem sæculum, quod incipit ab anno 300. vsque ad 400. Christi, plura suggerit pro eiusdem Ecclesię Sanctę Mariæ prima Cathedralitate, vt omittatur id, quod in superioribus probatum manet, de continua successione Cæsaraugustanorum Antistitum in eo Templo, veluti propria Cathedra. Quales recensentur ab historicis, vnus, vel alter Valerius, Clemens, seu Clementius, Costus, seu Castus, & Basilius. *Tunc reparata est Sancta Maria de Columna Matrix Orbis Ecclesia*, &c. Ita loquens de De quarto sæculo.

72 hoc sæculo Luitprandus, seu Eutrandus *in suis fragmentis nu.* 11. de cuius authoris fide dicam infra sub sæculo 10. Eius autem in hac re sententiam sequuntur Michael Erce *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispan. par.* 1. *Tract.* 1. *cap.* 20. *num.* 3. & Cæsaraugustanus modernus *supra pagina*

200. Occasio autem reparationis huius Matricis Orbis Ecclesiæ fuit decretum Constantini Imperatoris recenter ad fidem conuersi, quo permisit Christianis Ecclesias ædificare, & reparare. Vnde in ea nunc aspicitur Constantinianum illud stemma, *Labarum* appellatum.

73 Hinc etiam Cæsaraugustæ plures Ecclesiæ ædificatæ tunc temporis fuerunt. Prout de Ecclesijs S. Ingratię, & innumerabilium Martyrum, Apostolorum Petri, Iacobi, Philippi, Andreæ, S. Helenę (vbi postea Carmelitæ fuerunt) & Sancti Ioannis Baptistæ, dicitur. Etsi autem istæ, vel aliæ Ecclesiæ Vrbis Cæsaraugustanæ ex vi huius Constantiani Indulti ædificatæ dicantur, nulla earum tamen reædificata, aut reparata dicitur, nisi Ecclesia *de Pilari*, quod manifestè arguit eam solam tunc extitisse, vel esto aliæ etiam adessent, de ipsa solum mentionem habitam, vtpote omnium Matre.

Synodus Cæsaraugustana.

74 Eo quoque sęculo Cæsaraugustæ habita est synodus Catholicorum Antistitum, quam commemorant Dexter. *in Chronic. ad ann.* 384. Iulianus Petri. *i Chronic. fol.* 47. *num.* 187. Biuar. *in annot. ad Dextrum*, & plerique. Habita porrò est in ea Matrice Deiparæ *del Pilar*, de qua est sermo, Ecclesia, & in ipsa, hæresis Priscillia-

nista-

nistarum damnata fuit. Sic testatum reliquit M. Maximus *in Chronic. ann.* 380. dicens: *Concilia celebrantur in Sede Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ; vt olim sub Priscillianis Sedes collecta est.* Clarius Luitprandus *in fragmentis num.* 184. huius enim facti rationem reddens, sic inquit: *Prima hæresis, quæ venit damnanda in Hispania, fuit, Priscillianistarum, quæ foris huc prorupit: damnata vero est in Secretario S. Mariæ de Pilar Cæsaraugustæ, quod Sanctus Iacobus ædificauit, & non alibi decuit damnari.* Quæ posteriora verba nostri intenti rationem etiam reddunt. Ecclesia etenim Cathedralis, & *Matrix*, propria Sedes absdubie est; vbi Concilia celebrari, & hæreses damnari solent. Clarius, & fusius Iulianus Petri *in suis aduersarijs nu.* 55. dixit: *In membranis Gothicis manuscriptis, quę seruantur in Ecclesia Cathedrali Sanctæ Iustæ, & Ruffini Martyrum Toletana, reperi, Ecclesiam Cæsaraugustanam de Pilari, primo Concilio contra hæreticos in Hispania collecto, nobilitatam. Nam vbi nam commodius debuissent Episcopi Hispani conuenire, quam in Templo, quod totius pietatis, & Religionis non solum in Hispania, sed in omnibus Occidentis partibus, fons, & origo fuit.* Eadem fermè num. 473. de hoc Concilio, & Ecclesia dicens: *Collectum est ibi prę-*

cipuè, propter honorem Virginis, & Templum, quod primum Orbis fuit S. Mariæ per Iacobum dedicatum. His subscribunt Aragonenses Scriptores.

Aliud testimoniũ. 76 Nobilis etiam author Regens Michael Martinez del Villar *in Tract. interpretat. trium Epigrammat.* anno 1609. Typis edito, ex antiquissimo Poeta Prudentio, qui in hoc quarto sæculo floruit, hæc affert, quæ rectè inspecta intentum comprobant.

Præstat adhuc, Templumque gerit veneranda Columna.
Nosque docet cunctis immunes viuere flagris.
Plena magnorum domus Angelorum;
Et hinc Sacerdotum domus Infulata
Valeriorum.

Etenim *Columna* ista (quidquid aliqui dicant) non Columnam, cui ligatus Christus flagellatus fuit, sed eam in qua Filius, & Mater coluntur, indigitat.

De quinto sæculo. 77 Quintum porrò Christi sæculum ab anno 400. vsque ad 500. protractum, veritatis, quæ modo controuertitur, magnum fulcimentum præbet, non solum per iugem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ successionem, Episcoporum Petri,

Sim-

Simplicij, Luciani, Isidori, quos Cathalogistæ referunt, supponentes, in ea Ecclesia S. Mariæ *de Pilari* suam Sedem fixisse: sed maximè ob clarissimum, quem habuit virum Flauium Lucium Dextrum Hispanum Barcinonensem, S. Patiani filium, & Præfectura Prætoria deco-
78 ratum. Hic enim author *in suo Chronicon anno Christi 37. num. 3.* de B. Iacobo Apostolo Zebedæi filio dicit: *Templum, vel Oratorium Beatæ Virgini, ex eius iussu, præsentiaque super Columnam, Cæsaraugustæ erexit.* Circa quę Franciscus Biuarius Cistercienſis Monachus, vir doctissimus,
79 & Dextri commentator, hæc subiungit: *Nihil æque stabilitum testimonijs grauissimorum Authorum; nihil tota Hispania sacratius, ac venerabilius, animis hominum insedit, atque historia fundationis Angelicæ Domus Sanctæ Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ Ciuitatis, quam hoc loco re-*
80 *fert Dexter.* Pergit idem Dexter *eodem sub anno num. 2.* dicens: *Athanasius fuit primus Episcopus Cęsaraugustanus.* Item sub eodem anno *num. 3. Beata Virgo Iacobo preces fundenti Cæsaraugustæ in Columna apparet.* Et sub anno 38. *num. 3. Prima totius Orbis Ædes erecta B. Virgini Cæsaraugustana fuit.* Ac etiam *sub anno 41.* hæc scripta reliquit de eodem Iacobo Apostolo.

Imple-

Impleta honorificè Legatione sua, ac rebus Hispaniæ sanctissimè compositis, relictaque Ecclesia Theodori curæ, quæ de Columna *dicitur, quam B. Virgo sua præsentia sospitauerat, beauerat, & consecrauerat; vbi & præclaram suam Imaginem reliquit (quæ cælestis Ædes ex eo tempore fidelium deuotioni frequentatur) Iacobus cum lachrymis Hispanorum Hierosolymam reuertitur.* Ex Chronico etiam ipsius, & sub ann. 423. iuxta Biuarium, hæc habentur, apposité ad intentum: *Prudentius Roma Cæsaraugustam rediens ad Sedem Cæsaraugustanam* S. *Mariæ plenus dierum*, &c. Hęc porro Dextri testimonia tam luculenta sunt, vt ea sufficerent pro Ca-
81 thedralitate eius Ecclesiæ firmanda. Cæterum (quod desperatorum est confugium) eo deueniunt nonnulli, vt oneri succumbentes, huic Dextri operi fidem negent, incertum, apochryphum, spurium, consarcinatum, aut assutamentis refertum, vocitantes. Hi sunt exteri aliquot extra Hispaniam Scriptores, quibus forsan ea quæ de ipsa Dexter habet non satis arrisere; & (quod pudet dicere) nonnulli etiam Hispanici authores, qui ea intelligere nequiue-
82 re. Vt igitur (si fas est dicere) illorum liuori, & istorum errori occurratur, capita fundamentorum attingamus, quibus Dextri Chronicon

fince-

sinceritas cuilibet cordato, & sapienti viro sua. deri debet.

83 Primum, grauissimorum virorum authoritas qui hunc librum vti legitimam Dextri prolem agnoscunt; inter quos Doctor Michael Erce *lib. in superioribus citato par.* 1. *Tractat.* 7. *cap.* 18. *num.* 20. numerat 20. Prælatos ex Eminentiss. DD. Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis. Numerat etiam ibidem *num.* 15. *Prælatos S.* Congregationis super reformatione Breuiarij Romani de anno 1631. sub Vrbano VIIJ. fel. record. Accedunt etiam Illustrissimi S. Rotæ Rom. Auditores, qui in ea decisione de anno 1630. multoties relata sæpius suam doctrinam Dextri authoritate corroborant, & *num.* 47. referunt plures authores, qui *Flauij, Lucij, Dextri, fidem acerrime vendicant, ac historię veritatem latè defendunt.* Adstipulantur tres graues, & in rebus historicis versatissimi, Franciscus Biuarius Cistercienfis Monachus, Rodericus Caro, & Dom. Thomas Tamaio de Vargas, qui rerum Hispanicarum diligentissimi indagatores, eiusdem operis commentatores sunt. Ex Scriptoribus etiam Societatis Iesu, Dextri opus recipiunt Andreas Escotus, Cosmas Magallanes, Gabriel Vasquez, Petrus Oxeda, Franciscus Primum fundam.

Por-

Portocarero, Martinus de Roa, Ferdinandus à Salazar, & qui eos nouissime refert, intentumque perdoctè confirmat Antonius de Quintana-Dueñas *in lib.* Matriti typis edito de anno 1651. cui titulus *Sanctos dela Imperial Ciudad de Toledo, aduertentia* 10. *num.*4. vbi etiam ex mea Carmelitana Familia affert Franciscum de Iesu, alias Xodar, Emmanuelem Romanum, & Michaelem Munozium; quibus, etsi indignus libenter adhæreo, in tribus tomis Annalium meæ Religionis typis Romæ editis. Plerosque alios non sine tædio referendos, etsi magnæ authoritatis viros, sacrorum Ordinum Prędicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Iesuitarum, Sæcularium Presbyterorum, aliorumque authorum, numerant Doctor Erce *cap.*18. relato & Quintana Dueñas *supra*.

Secundum fundam.

84 Secundum ex præcipui partis aduersæ propugnaculi euersione. Illud enim est, quod in hoc Dextri Chronico plura legantur incerta, dubia, paradoxa, & parachronymis insperſa, sic acres critici, an ex illis, de quibus Iudas Apostolus in sua Epistola *Quęcunque ignorant blasphemant*,
85 alij viderint. Hoc tamen desiderandum, quod sic loquentes animaduertissent, Dextrum non fuisse vulgarem aliquem, seu de plebe hominem

nem, sed ingenuum, nobilissimum, doctissimum, & in historijs versatissimum, vt qui in Orientis partibus Præfectus, & in Occidentalibus Toleti Rector, seu Gubernator fuerat: quo tempore Tabularia, Archiuia, Bibliothecas, arcana etiam, & recondita antiquitatis scrinia euoluere poterat. Quidni ergo vulgaria, communia, trita, & peruia cerdonibus, & vetulis, crebrius prætermiserit; singularia solum, & tanto viro digno proferens?

86 Ex quo ad eos, qui huius libri stylum rudiorem censent, ac perinde fœtum illegitimum Flauij Dextri. His namque obuiam eundum, & libri stylus contra ipsos commendandus, vt pote altus, sublimis, egregius, legibus communibus non astrictus, sed sententiarum, veluti Apophthegmatum, varietate discretus. Qualem in Sacris paginis in Iobi libro, Dauidicis psalmis, & sapientialibus Salomonis non raro Confirmatio.
87 cernitur. Disertè satis de eo Biuarius in Apolog. pro hac historia Dextri sic dicit: *Res in ea contenta sinceritatem, & antiquitatem authoris redolent; grauitate, & perspicuitate plena sunt; nihil non dignum memoria, nihil vulgare, rarissima multa, & hactenus inaudita. Quæ omnia authoris nondum euulgati argumenta sunt: stylus purissima eloquen-*

tia pro captu materiæ plenus, vt decebat æui eloquentissimi Palatinum hominem, & Ciuem nobilem, Romanorumque Imperatorum in Præfectura Prætorij ministrum: D. Hieronymi familiarem, & præclarè ab eo laudatum.

Tertium fundam.

88 Tertium præstat tricuspide telum, quo huius libri ingenuitas neruosè defenditur, & aduersariorum cæcuties demonstratur. Vel enim eum reijciunt, quia sit suppositítius omninò, aut confictus, eo quod à Dextro nec ipse, nec alius similis compositus sit: prout supposita sunt plura volumina grauissimis DD. quos larga manu, & eruditione, etiam per Alphabetum per illos discurrens, addensat P. Theophylus Raynauldus *in Tract. de bonis, & malis libris part.* 1. *Erotemat.* 10. §. 2. Aut esto quod ab ipso compositus similis liber sit, iste tamen qui ostenditur, additamenta aliqua ab impostore conficta contineat; quemadmodum etiam contigisse pluribus PP. & Scriptoribus narrat idem Theophylus *eodem Erotem.* 10. §. 5. & res est apud omnes inconfessa: aut denique quisquis author libri sit, quia ille falsa aliqua, & à veritate aliena habere comprobetur. Et quidem primum dicentes Solis lumini se opponunt; cum constet

89 D. Hieronymum, qui meritò Ecclesiæ Sol vo-

ca-

catur, huius libri, & à Dextro compositi, memoriam agat *in lib. de Ecclesiastic. Scriptoribus*, quem sequuntur M. Maximus in epistola ad Argebatum Episc. Portucallens. Heleca *Episc. Cæsaraugustan. in addit. ad Dextrum*, narrans, tempore captiuitatis Hispanicæ hanc Dextri historiam inter Christianos fuisse. Eutrandus *in quadam epistola ad Regimundum Episcopum Illiberritanum*. Hugo Portugallensis *in epistola ad Mauritium Braccarensem*, Honorius Augustodunensis *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis*, Volaterranus *in Anthropologia littera D, lib. 15.* Gesnerus *in Cathalogo testium veritatis*, Posseuinus *in Apparatu sacro littera D.* Ioannes Rioche *in Compend. tempor. lib. 2. cap. 24.* Baronius *sub anno 388. 392. 395.* Prætermitto innumeros alios, quos
90 tædet referre. Secundum vero ex eo præscinditur quod (vno verbo audens dicam) nullum volumen, nullus liber, nullum monumentum, etiam PP. DD. & insignium Scriptorum à principio mundi vsque ad nostra tempora extitit, quod si solum manuscriptum fuit, non Typis in continenti mandatum, sed per scriptores, transcriptores, copiatores, & plurium manus transmissum, euulgatumue; à curiosis, studiosis, & aliquando malignis, lectoribus, similem

non ſit paſſum iniuriam, detractione, additione, alteratione, gloſſis, ſeu apoſtillis, aut ſimili mutatione: & tamen inoffenſo pede per Or-
91 bem incedunt dicta volumina. Quorſum ergo Dextri Chronicon fide carebit, quod eam etiam tulerit; cum infinita aliorum volumina ſimili labe aſperſa cernantur, & nihiloſecius fide non careant. Sapientibus hoc ſufficiet. Sed addam, Dextri Commentatores, Biuarium, Carum, & Tamaium relatos, adeo exactè, & ſolerter ſuum munus exegiſſe, vt eorum qui ipſius opus pro-
92 pter hæc calumniantur, ora obtrudant. Adderem etiam, quod quando de veritate libri, ſcripturæ, aut inſtrumenti conſtat, prout in hoc caſu accidit, nihil nocet additamentum occultum ab aliquo extraneo ſuperadditum. Quod elicitur ex notabili doctrina Innocentij, Hoſtienſis, Butrij, Cardinalis, & plurium aliorum apud Farinacium *de falſitate. & ſimulatione q. 152.*
93 *num.* 14. Tertium autem de falſitatibus affinctis huic Chronico Dextri facilè retundi poteſt; ſi cum Iuriſtis dicatur, quod allegans aliquem defectum, *maxime ſi is eſt illegitimatis* illum probare tenetur. Baldus *in l. cum apud, C. de commun. ſeru. man. per l. miles, §. defuncto, ff. de adulter.* Idem Bald. *in Addit. ad ſpecul. de probat. ver.*

qui

qui dicit, & no. in cap. si forte de elect. in 6. Mascard. *de probationibus conclus. 78. num. 5. & 9.*

94 Quia ergo ea quę pro falsis in hoc libro allegantur ab ipsius Commentatoribus rectè vendicantur, nihil operabitur talis allegatio. Retundi etiam potest, D. Hieronymi *in prologo ad Chronicon Eusebij*, verbis, contra Calumniatores sui

95 Chronici: *Non ignoro multos fore qui solita libidine detrahendi omnibus (quod vitare non potest, nisi qui omnino nihil scribit) huic volumini geminum dentem infigant; calumniabuntur tempora, conuertent ordinem, res arguent, syllabas ventilabunt; & quod accidere plerisque solet, negligentia librariorum ad authores referent. Quos cum possem meo iure repercutere, vt si displicet non legant, malo tamen breuiter placatos dimittere.*

96 Sed demus, falsa aliqua, aut à veritate deuia Dextrum in suo Chronico protulisse, nunquid idcirco totum opus exsibillandum? Certè mali isti argumentatores idem dicere deberent de operibus Clementis, Cypriani, Epiphanij, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Theodoreti, & prope sine numero aliorum; qui simili næuo, vnius, vel alterius falsi; seu etiam plurium, salua eorum authoritate in reliquis, notantur. Quod tam acriter (& meritò in hoc reprehendendus) Malorcan. tela.

dendus)

dendus) vnus; Melchior Canus *de locis Theologic. lib. 11. cap. 6.* de Vincentio Beluacensi, &
97 D. Antonio dixerit: *Quorum vterque non tam dedit operam vt res veras, certasque describeret, quam vt ne nil omnino præteriret, quod scriptum in schedulis quibuslibet reperiretur.* Modestius Abulensis *in secunda par. defensor cap.* 18. sic: Licet *Patres Antiqui in summo pretio habiti sint, & eorum dictis requiescendum sit, tamen aliqua inuenerunt moderni authores, & ea litteris mandarunt, quæ*
98 *antiqui Patres non cognouerunt.* Sed melius Psalmographus, *Omnis homo mendax.* Omnem namque veritatem delibasse proprium est Canonici Scriptoris, & sacrorum Voluminum. Addo, vt recte Prudens quidam dixit: velle
96 libros errore aliquo carere est velle *libros omnes esse canonicos.* Hinc Baronius in Martyrologio sub die nona Octobris. *Quod si ob vnum errorem, vel alterum, in vitis Sanctorum inuentum,*
100 *cæteara quæ manent fide carere dixerimus, profecto omnes fere Sanctorum vitas in maximum discrimen iuducimus, cum pene in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendum videatur; sitque canonicarum tantummodo Scripturarum singularis prærogatiua, vt in eis cuncta vera, inconcussa, certaque narrentur.* Et in appendice ad tom. 12. *Prima illa*

censeri debet Scriptorum fælicitas, si à veritate nunquam pedem efferre contingat, sed istud diuinis dũtaxat libris esse concessum, vt nullum penitus in eis sit reperiri mendacium, grauissimi Ecclesiæ Doctores affirmant, quamuis non cum eis ita fæliciter actum sciamus, quin librariorum iniuria, vel interpretum imperitia, aliquod mendum interpserit, quod corriga-
101 *tur*. Si dicant Critici, hæc falsa Dextri ab alijs inserta, negatur hæc intrusio ! E', si admittatur, audiant Christum, Matth. 13. *Colligite zizania, triticum autem congregate*, &c. Nec damnent totum opus. Recte enim Iuristæ, quod quando falsitas Instrumenti non à Notario, sed ab alio commissa est, non vitiat illud. Gloss. *penult. in*
102 *l. 2. C. de veter. iur. enucleand.* Baldus, Aretinus, Butrius, Felinus, ac Mascardus illos referens *de probat. concl. 742. num. 6.*

103 In sexto etiam sæculo ab anno 500. vsque ad 600. continuato, non desunt testes Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, Episcopi nempe, Lucius, Vincentius II. Ioannes I. Vincentius III. Simplicius II. In ea namque Ecclesia sedisse ex dictis in superioribus elicitur, & de Vincentio II. id ex pluribus Scriptoribus refert Cæsaraugustanus *in Commentar. supra histor. eius Eccl. pag. 220.* & de Simplicio II. *pag. 222* De sexto sæculo.

Sed

104 Sed integer, & clarissimus pro ea veritate eius sæculi testis adest Marcus Maximus eiusdem Eccl. Antistes, de quo hæc testimonia extant *in Chronico*, circa annũ enim Christi 483.

De Marco Maximo.

105 sic dicit: *Simplicio Episcopo Cæsaraugustano succedit in Sede Pontificali Sanctæ Mariæ de Columna Ioannes vir egregius*. Et infra circa ann. 502. *Ioanni Cæsaraugustano Episcopo Vincentius in Sede successit*. In qua Sede? Certe in illa *Sanctæ Mariæ de Columna*, de qua antea dixerat; alioquin sibimet esset contrarius Maximus. Inferius quoque *circa ann.* 568. loquens de ea Ecclesia, quam *Sedem Pontificalem* supra appellauerat. *Ego M. Maximus, qui hęc scribo, vixi multos dies in æde Sanctæ Marię de Columna à B. Iacobo Zebedæi filio exædificata, sub regula Sancti Benedicti*. Et circa ann. 612. *In Vrbe Cæsaraugustana frequentissime visitatur Ecclesia Sancta Mariæ Primogenia à Sancto Iacobo condita, quæ, confluentibus, ex varijs locis peregrinis, in pretio est, & miracula*. Expendatur verbo *Primogenia*, & constabit pręsens intentum de *Cathedralitate* eius Ecclesiæ. Vnde propterea ad eam transtulit bonam partem Reliquiarum *S. Principis, & Martyris Hermenegildi*, vt loquitur inferius. Propterea etiam in eadem Ecclesia sedisse dum viueret, & re-

quie-

quieuisse post obitum scripsit S. Braulius in Epigrammate quodam de ipso, in initio quidem sic.

Maximus hic situs est, dictus cognomento Marcus;
Nobilis historicus, preco, Poeta, Vigil.

Et in fine.

Confectus senio superas reuocatur ad auras,
Cuius membra tenet dicta Columna Domus,
In qua Pontificis praeclari munere functus
Iudicij extrema luce resurget ouans.

107 In fragmentis etiam carminum eiusdem Maximi ab Heleca collectis sic lego. Alia eius.

Prima domus Mariæ sacrata est dicta Columnæ:
Quod explicans in sequentibus sic canit.
Quę ceu prima foret præ cunctis sedibus vna.
Et in Hymno eiusdem ad hoc sacrum Templum B. Virginis: *Templum Columnæ immobilis, quæ diceris plus omnibus sacris Iberis Ædibus.*

108 Hæc porro Maximi opera, *Chronicon* præsertim, legitima, authentica, & propria ipsius esse, firmant Tr ctemundus Illiberritanus Episcopus *in epist. ad Eutrandum*, ipse Eutrandus *in Chronicon ad ann. 616* Adstipulatur Braulius relatus, & Heleca *in addit.* Ac eius sanctitatem, & scripta commendant Girald. *de Poetis*, Baseus *in Chronic num. 610.* Antonius Augustin. *epist.* Defenditur.

K ad

ad Hieronym. Blancas *in Indic. Antist. Cæsaraugust.* Sandoual *lib. 1. fundat. Sancti Benedicti*, Iepez *in histor. Benedictin.* Rus *in histor. Gienn. sig. 1. cap. 1.* Hoc etiam Chronicon Typis editum fuit simul cum Chronico Dextri Cæsaraugustæ ann. 1619 per Ioannem Calderon Minoritam, & ann. 1627. notis illustratum per Rodericum Carum, &, vt Antonius de Quintana-Dueñas Iesuita refert *in lib. de Sanctis Tolet. aduertent. 10. num. 5.* Matriti nuper Typis edebatur cum Commentarijs Francisci de Biuar, quæ vsque modo non vidi. Innumeri autem sunt alii authores Hispani, qui istud opus Maximi referunt, commendant, & sequuntur. Obmurmurent iam increduli Critici, & audiant quæ circa defensionem Dextri superius dixi.

De 4. sæcu. lo. 109 Sæculum septimum ab anno Christi 600 vsque ad 700. computatum, suppeditat Ioannem Cæsaraugustanum Episcopum in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ *del Pilari* in Sede veluti Episcopali sedentem. Sic enim Hispani Scriptores clare colligunt ex Braulio eius fratre, qui in additionibus ad Maximum dixit. *Omnes Episcopi ferè iacent in B. Sede Sanctæ Mariæ de Co-*
110 *lumna dicta, in quibus Maximus Vir sanctissimus, & eximiis doctrinarum cognitione conspicuus,*

&

& Ioannes S. memoriæ frater meus in pace requie-scunt. In quibus ad præsentis causæ intentum expendi debet illud *in B. Sede Sanctę Mariæ de Columna*; quod, dubio procul, Ecclesiam Episcopalem indigitat. *cap. statutum de rescript. in 6. cap. ne pro defectu de elect.* Nec est aliud, cui *Sedis* nomen antonomasticè sumptum congruentius aptetur *cap. auditis de in integr. restit. cap. 1. vrb. Ecclesia de rebus Ecclesiæ in 6.* & ex toto titulo *Ne sede vacante* & DD. ibi. Item illud *omnes Epi-*
111 *scopi ferè iacent*, &c. quo etiam denotatur eam Ecclesiam sepulchrum veluti commune fuisse omnium fere Episcoporum, ac proinde eorum Cathedralem. Siquidem, prout ex iuribus, & DD. firmat Rota relata de anno 1630. *num. 54. 55. & 56.* ex sepulchro deducitur præsumptio habitationis, maximè in Episcopis, propter spirituale matrimonium, quod contrahunt cum sua Ecclesia, quod exigit, vt neque in vita, neque in morte ab illa separentur, prout etiam regulariter conspicitur per totum Orbem.

112 Hunc Ioannem Episcopum secutus est in eodem Episcopatu S. Braulius eius frater, qui etiam assistit Cathedralitati Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, prout colligitur ex quadam prosa vetusti Missalis Cæsaraugustani ibi: De S. Braulio.

Iubila Cæsaraugusta
Pro vicinis Vrbs onusta
Festa colens Braulij,
Aula, qui Sanctę Mariæ
Fuit Pręsul monstrans pie
Iter veri gaudij.

113 Ac ex verbis Breuiarij antiqui fratrum Sancti Hieronymi; vbi dum esset sermo de ijs, quæ egerat Sanctus Braulius in sexto Concilio Toletano cum alijs Episcopis, dicitur: *Disputatione autem longa consummata, in Synodo celebrata, vnusquisque ad propriam Sedem est reuersus. Beatus vero Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset;* &c. Nec dicat pars aduersa, potius contrariumq; deduci ex ijs verbis, quasi denotent eam Ecclesiam pro sua Sede elegisse, ex parti-
114 culari deuotione ad ipsam; non quia ea esset consueta Sedes Episcoporum. Hoc enim effugium Sacra Rota relata satis pręcludit dicendo, verbum illud *diuinitus*, solum respicere miraculosam eius electionem ad Episcopatum, quæ scilicet, facta fuit mediante globo igneo super caput eius descendente, & voce de cælo lapsa, prout historiæ huius Sancti referunt. Vnde huic prudenti expositioni inhęrendo, addo, illud

situasset

situasset, non ad tempus reuersionis ex Concilio, sed ad tempus suæ electionis esse referendum : est enim temporis plusquam perfecti, quod hanc intelligentiam exagitat. Eam porro expositionem genuinam esse suadent Ribade-
115 neira, Marieta, Villar, Padilla, & Murillus ab eadem S. Rota relati. Iungam & ego M. S. antiquum vitæ eiusdem Braulij, quod indicat Murillus *in fund. cap.* 28. & refert modernus ille *pag.* 227. sic inquiens : *B. vero Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in Sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset*. Ac quoddam Instrumentum authenticum ab eodem Authore *pag.* 228. & 229. relatum de anno 1318. quod decimo quarto sæculo referam. Idem etiam suadent sententiæ de anno 1502. & 1605. quas Rota refert, & ego afferam sæculo 16. & 17. & alij qui generaliter aiunt sine illa temporis distinctione Sanctum Braulium sedisse in dicta Ecclesia. Maximeque fauet sepulchrum eiusdem B. Braulij, quod extat in eadem Sanctæ Mariæ Ecclesia; non quidem, quod ad illum translatum fuerit ex Ecclesia Sancti Saluatoris, vt modernus quidam dixit in quodam suo opere *cap.* 3. *pag.* 183. non rectè intelligens Baronium *in not. ad Martyrolog. Roman.*

man.

man.pro die 26. Martij. Non enim dicit Baronius corpus ipsius Sancti translatum fuisse ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, sed fuisse *inuentum, translatum, reconditumque solemniter in Ecclesia Sanctæ Mariæ*, in casu ablatiui; denotans ibi fuisse inuentum, & translatum, ad locum videlicet, honestiorem. Quod etiam suadetur, quia nec minima quidem Reliquia corporis huius Sancti in Ecclesia Sancti Saluatoris extat; quod non contingeret si in ea fuisset inuentum, & ex ea ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ translatum.

Ex alijs,

116 Ex alijs etiam istius sæculi Antistibus idem intentum roborari potest. Ex Taione quidem Sancti Braulij successore; quia vt in propria Sede, & iuxta propriam sponsam sepeliri voluit in ea Ecclesia, testante Vvaldero, postea etiam Cęsaraugustano Episcopo in ipsius tumuli Epitaphio, ibi.

Mortuus antiqua tumulatur in Æde Columna. Et ex eodem Vvaldero de quo in eadem Ecclesia conditum fuisse testatur Luitprandus *in fragmentis num.* 94. dicens: *Sepultus est in sacratissima Sede Beatæ Marię Virginis de Columna a Sancto Iacobo ædificata*. Nec mirum huius Ecclesiæ Episcopos eam sic decorare studuisse; cum ab eodem Luitprando in *Chronic. ad ann.* 677. qui

huic

huic sæculo correspondet, vocetur *Beatissima Sedes*. Et dicat, quod eo tempore *celeberrimo multorum peregrinorum contubernio visitatur*.

117 Hic autem Taio Episcopus non solum sua præsentia, ac sui corporis sepultura, testis integer est Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ; sed verbis, & scriptis id demonstrauit. Scripsit enim historiam de aduentu Beatissimæ Virginis Mariæ in Hispaniam, ex Palæstina, & fundatione Cappellæ Beatæ Mariæ de Pilari Cęsaraugustanæ, quam Typis mandauit, & notis illustrauit ille modernus Cęsaraugustanus Compluti anno 1649. & ex Bibliotheca Laurentij Ramirez de Prado in supremo Consilio Castellæ togati; etiam prælo mandauit Matriti 1648. Ioannes Tamaius Salazar *in notis ad Aulum Hallum Peetam pagina* 73. In ea enim Historia, inter multa pietatem, & deuotionem spirantia ait: Diuum Iacobum consecrasse prædictam Ecclesiam, ipsamque intitulasse *Sanctam Mariam de Pilari*. Subiunxit autem, & magis ad intentum: *Hęc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis, Apostolicis manibus dedicata. Hæc est Angelica Camera primordijs Ecclesiæ fabricata. Hæc est Aula sanctissima, sæpius per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Cho-* De Taione

ris

ris visa est sæpius Dei Genitrix matutinos psallere Psalmos. Expendantur ista, & habebitur intentum. Notet & Lector, hunc Taionem Cæsaraugustæ Episcopum Romæ inuenisse, Dei specialissima prouidentia, Diu. Gregorij Papæ *Moralia*, eaque Cæsaraugustæ in Æde Sanctæ Mariæ reposuisse; prout inter plerosque alios refert *serm.* 91: pergrauis author Martinus Garsia: vtique in Ecclesia Sancti Saluatoris ea repositurus, si talis Ecclesia tunc temporis in ea Vrbe esset.

De sæculo octauo.

118 Pro octauo sæculo, etsi lubrica sit Cæsaraugustanorum Antistitum successio, ob Mahumetanorum in Hispaniam, ipsamque Cæsaraugustam, inuasionem, quæ hoc æuo contigit; præsertim cum Benetius eo tẽpore Episcopus Tyrannorum barbariem fugiens Sanctæ Mariæ Ecclesiam de Columna reliquerit, & ad Pyrenea montana perrexerit. Cæterum Cathedralitatem eius Ecclesiæ perseuerasse, nec vllatenus amissam fuisse, quatenus miserum illud captiuitatis sæculum patiebatur, ex multis ostendi-
119 tur. Primo, quia Ecclesiarum Iura, & priuilegia nunquam cessant, sed semper ea possident semel adquisita *ca. liberti* 12. *quæst.* 2. *l. raptores*, §. *sin autem*, *C. de Episcop. & Cleric.*

Anton.

Anton. de Mauro *Allegat.* 27. *num.* 4. Barbosa *de iur. Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 15. 16. 40. *&* 41. Secundo, quia in ea, vel iuxta eam per
120 400. annos, quibus à Mauris oppressa est, semper adfuere Canonici, Presbyteri, vel Clerici, qui eam regebant, & fidelibus Sacramenta ministrabant. Prout colligitur ex Prades *lib.* 2. *venerat, Imag. in cap.* 5. §. 1. Murillo *in fundat. Capellæ Angelicæ cap.* 30. & Cæsaraugustano *in Commentar. pag.* 238. *ac pag.* 181. vbi de hoc Epitaphio reperto in Claustro eiusdem Ecclesiæ, duodecim Canonicorum huius temporis, de quo nunc est sermo.

Hic duodenorum sunt condita Canonicorum
Ossa sub hac petra, quos Christi sumat in æthra.

121 Tertio, quia ex hoc colligitur fuisse eo tempore Parrochiam totius Ciuitatis, ac proinde demonstrasse esse Ecclesiam Cathedralem, quæ vocatur *Parrochia totius Ciuitatis*, prout ex pluribus accumulatis affert idem Barbosa *supra lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 19. Quarto, quia esto, quod tunc temporis Episcopus in ea Ecclesia personaliter præsens non adesset nihilominus Presbyterum aliquem Episcopi Vicesgerentem ibi ad- Parrochia totius Ciuitatis.

fuisse, constat clare ex Luitprandi Chronico ad ann. Christi 787. vbi loquens de secunda Syno-
122 do Nicæna circa idem tempus celebrata, ait: *In qua interfuit Pantaleo Episcopus Valentinus ex* 1
Hispania, & Theodorus Presbyter Badæ prope Carthaginem Spartariam, nunc vocata est Baga, olim dicta Thiar; interfuit etiam Nicephorus Presbyter Sanctæ Mariæ de Columna Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, & Agapius S. Thyrsi Monasterij Toleti Abbas pro Domino Helipando Pontifice Toletano, eiusque Vicario. Quibus similia Iulianus *in Chronicon*, quæ etiam refert Tamaius *in notis ad Luitdrandum*. Etenim nisi iste Nicephorus Episcopi munus in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ageret, nullo iure in Synodo generali cum Episcopo Valentino, & Vicario Toletani Antistitis, & ante illum nominaretur. Omitto, quod no-
men *Presbyteri* sæpius apud antiquos pro Epi- 1
scopo ponitur; saluo Hierarchico ordine inter Episcopum, & Presbyterum, quem Ecclesia contra hæreticos concedit. Sit ergo testis *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna pro hoc sæculo octauo iste Nicephorus Presbyter, Chorepiscopus, aut Episcopus forsan Suffraganeus, vel Episcopi absentis Vicarius.

De nono sæculo.

123 Nonum etiam sæculum testes fide dignos

pro

pro præsenti causa offert, duos videlicet Episcopos; *Senniorem*, & *Heleram*, qui eo sæculo Cæsaraugustanam rexère Ecclesiam: prout Cathalogi Episcoporum eius Inclytæ Ciuitatis demõstrant. Hos enim *Senniorem*, & *Helecam* Episcopos in hac Ecclesia Sanctæ Mariæ de Columna, veluti in propria Cathedra sedisse, luculentum testimonium Zuritæ *in Indicibus fol.* 13. *sub*
124 *ann.* 889. qui huic sæculo corrospondet, corroborat. Dicit enim de ipsa: *Vnde & Helecę, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cœtui, sacrosancta ea Ædes Sedem, ac Domicilium præbuit*. Quod testimonium egregiè vrget Rota relata de anno 1630. *num.* 109. dicens, ex eo probari Cathedralitatem dictæ Ecclesię, non solum pro tempore inundationis Maurorum; sed etiam temporibus anterioribus. Dicam & ego *& posterioribus*. Quomodo autem locus iste Zuritæ non sit ab eadem Sacra Rota deprauatus, aut truncatus, vt satis liberè scripsit quidem modernus, probabo infra *cap.* 6. *sub num.* 430.

125 Adest & alius integer testis huic sæculo, & præfato Sennior; Cæsaraugustano Synchronus, Aymoinus Monachus Benedictinus Gallus, qui *in lib. Inuentionis*; seu *translationis Sancti Vin-* Aliud testis.

centij Martyris cap. 6. cum dixisset, Audaldum Monachum Reliquias eius Martyris Cæsaraugustam asportasse, subinfert: *Sennior Episcopus stupens, nimiumque admirans, & æstimans omnino: quod esset plane alicuius Sancti Martyris corpus, iussit illud auferri, atque in Ecclesia Beatæ Mariæ semper Virginis (quæ Mater est Ecclesiarum eiusdem Vrbis) veneranter recondi, in qua olim sub Valerio Pontifice idem Martyr strenuusque athleta Archidiaconij arcem insignis tenuerat.* Sit ergo ex huius Aimoini testimonio Ecclesia del Pilar *Mater Ec-*
126 *clesiarum* Cæsaraugustæ. Hunc authorem, & eius opera commemorat Posseuinus *in Apparatu:* fallitur tamen dum dicit ann. 990. claruisse, cum dicere deberet ann. 899.

Dedecimo sæculo.

127 Decimum porro sæculum ab historicis communiter pro infelici putatum, hanc suam infaustam sortem in causa etiam præsenti demonstrat: cum propter Mahumeticam sectam in Hispaniam, ac Cæsaraugustam inductam, ac Christianorum à barbaris illatam persecutionem, Antistites Cæsaraugustani (aliquot enim eo tempore fuisse diligentiores aliqui ex Iuliano hauriunt) in locis remotis à sua Sede Sanctæ Mariæ *de Pilari* abesse exules cogebantur, vel ad alias Ecclesias promoueri. Propterea enim ex ipsis Ca-
the-

thedralitas huius Ecclesię comprobari non potest; nisi solum ex generalibus principijs superius inductis, quod videlicet, omnes quotquot tales fuerunt etiam captiuitatis huius æuo, eam Ecclesiam, non aliam, pro sua Sede agnoscebant. Quod etiam firmatur ex eo quod Christiani Cæsaraugustæ sub Sarracenico iugo gementes, iuxta eam degerent, & per loca subterranea, quorum vestigia etiam nunc extant, incedentes, ipsam veluti Matricem frequentarent. Vt testatur ille Cæsaraugustanus *supra par.* 180.

129 Nihilominus egregius alius huius Cathedralitatis pro hoc sæculo testis adest Luitprandus, seu Eutrandus, è Subdiacono Toletano, & Ticinensi Diacono, Episcopus Cremonensis, Berengario secundo Italiæ dicto Regi à Secretis, & pro Othone Primo German. Imperatore, ad Pont. Max. & Imperat. Constantinopol. Legatus. Hic enim clarissimus Vir in suo Chronicon plura testimonia præsentem causam concernentia protulit, quorum aliqua in præce- De Luitprando.

130 dentibus allata sunt. Vnum illud est in Chronicon ad ann. Christi 677. videlicet: *Beatissima Sedes de Columna in Vrbe Cæsaraugustana, quæ constructa est iussu Virginis à Beato Iacobo &c. hoc tempore celeberrimo multorum peregrinorum contuber-*

bernio celebratur.

Expenditur.

131 Etenim illud *Beatissima Sedes de Columna*, hunc primatum, seu dignitatem *Cathedralitatis* indigitare ex titulo illo *Beatissimi*, Papæ concesso, elici potest. Ille enim denotat eminentiam, & excellentiam Pontificiæ authoritatis super omnes alias, prout ex Iunipero à Drapano, Henrico Kalteisen, & alijs haurit Theophylus Raynaudus *in Corona aurea Summi Pontificis in verbo Beatitudo*. Indicet ergo in præsenti illud *Beatissima Sedes* primæuitatem, & præcedentiam huius Sanctæ Ecclesiæ super alias Cæsar-
132 augustanas. Concursus quoque ille peregrinorum ad eam Ecclesiam id denotat: talis enim concursus, vt in plurimum, est ad Ecclesias Matrices, & primarias Ciuitatum. In fragmentis etiam eiusdem Luitprandi *num.* 11. hæc præclara leguntur, dum agit de reparatione Eccle-
133 siarum tempore Constantini Imperatoris facta. *Tunc reparata est Sancta Maria de Columna Matrix orbis Ecclesia*. Quibus etiam non solum Ecclesiarum Cæsaraugustæ, sed & totius Orbis *Matrix* appellatur ea Ecclesia. Fragmento quoque 94. dum dicitur de Vvalderedo Cæsarau-
134 gustano Episcopo: *Sepultus est in sacratissima Sede B. Mariæ Virginis de Columna à S. Iacobo ædif-*

dif-

dificata. Idem insinuatur, tum ex titulo illo *Sacratissima Sede*, tum ex sepultura Antistitis, vt tactum in superioribus, fuit. Fragmento pręterea 184. dum ait de hæresi Priscillianistarum. *Damnata est in Secretario Sanctæ Mariæ del Pilar Cæsaraugustæ, quod Sanctus Iacobus ædificauit, &*
135 *non alibi decuit damnari*. Idem subindicat, præsertim si cum præcedentibus coniungatur, & expendatur vox illa *Secretario*, quæ propria videtur Ecclesiarum Matricum, seu magnarum Basilicarum.

136 Nec audiendi qui scrupulum aliquem quoad fidem, & authoritatem, huic Luitprando inconditè affigunt. Ea enim, quæ pro Dextro in quinto sęculo dicta sunt, Luitprando concinunt. Eum namque tuentur Sigibertus, Bellarminus, Gerardus, Tritemius, Posseuinus, & Hispana Bibliotheca, dum *de Scriptoribus Ecclesiasticis agunt*. Bossius, Rus, Portocarrero, Baronius, Vasquez, Escolanus, Murillus, Calderon, & Carus, quos congerunt Erze *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispan. par. 1. Tractat. 1. cap. 20.* & Quintana Dueñas *de SS. Toleti aduertent. 10. num. 6. & 7.* eumque sæpius in meis Annali-
137 bus retuli. Vnde merito Dom. Thomas Tamaius de Vargas insignis eruditionis author, e-

De fide Luitprãdi.

ius

ius opera miris notis illustrata Matriti edidit ann. 1635. quæ etiam postea Antuerpiæ ann. 1640. per Hieronymum Higueram Iesuitam, ac Dom. Laurentium Ramirez de Prado Regium Consiliarium decorata prodiere. Fragmenta autem eiusdem Luitprandi ab eodem Tamaio edita ex variorum exemplarium fide recensita sunt, vt ipse testatur. Et quamuis ea non semel diligenter euoluerim, nihil in eis reperi tanto authore non digna, imo potius ipsius raræ, singularis, & exquisitæ doctrinæ indices esse comperi. Vt merito de eo dixerit *tom. 10. ad ann. 363. num. 1.* Baronius, *Græcarum litterarum par eruditio, & Poeticæ, cæterarumque litterarum facultas, eadem hoc sæculo* (decimo videlicet de quo nunc est sermo) *haud adeo inuentu facilis*. Sit ergo integer testis pro causa præsenti Eutrandus, seu Luitprandus.

De seculo vndecimo. 138 De vndecimo sæculo, quod ab anno Christi 1000. vsque ad 1100. extenditur, pauca suggerunt Historici Hispani: acerbum namque Mahumetanorum iugum Christianos captiuos tributis, & exactionibus sic premebat, vt vix conseruari possent. Nihilominus duo Episcopi, Paternus, & Iulianus censentur, qui cum Clericis aliquot S. Sanctæ Ecclesiæ del Pilar in

Sacrorum dispensatione, & diuinorum celebratione assisterent. Eam enim veluti Matricem ab his omnibus habitam fuisse adducta in superioribus sufficienter corroborant.

139 Plura, & maiora pro pia causa *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ dictæ *de Columna*, monumenta suppeditat sæculum duodecimum ab anno Christi 1100. vsque ad 1200. protensum: Non enim dumtaxat sicut sæcula præterita Episcopos habet Vincentium, quibusdam tertium, alijs, quartum appellatum, Petrum secundum, & Bernardum primum, in hac Sacra Sede Assistentes; sed etiam profert Petrum de

De sæculo duodecim.

140 Librana primum post Cæsaraugustæ restaurationem Episcopum, & Garziam de Guerra in ea etiam residentes, prout ex Zurita *lib. 1. annal. cap. 44.* & *in Indicibus*, seu *Chronico pag. 67.* testatur Cæsaraugustanus *pag. 250. & 254.* & Bernardum secundum in ea sepultum. In quo maxime notandum, quod cum isti Episcopi residerent in Ecclesia Sanctæ Mariæ, facto ipso ostendebant Sedem Episcopalem in ea esse Cæsaraugustanam, sicut & in Ecclesia Sancti Saluatoris; propter vnitatem videlicet, vel identitatem Cathedralitatis, de qua sæpe dixi. Facto autem demonstrari animum, etiam plusquam

M per

141 per verba, habetur ex l. *certum*, *ff. si cert. pet.* *l. fin. ff. de diuort.* & alijs iuribus.

Corroboratio.

Est & ad intentum; quod cum iste Petrus de Librana à Rege Alphonso Cæsaraugustæ restauratore ad eum Episcopatum electus esset, & missus ad Papam Gelasium Secundum pro consecratione obtinenda, eamque obtinuisset, Papa per litteras, quas Baronius *tom.* 12. anno 1118.

142 refert, Indulgentias concessit ijs, *qui præfata Vrbis Ecclesiæ à Sarracenis, & Moabitis dirutæ, vnde reficiatur, & Clericis ibi Deo famulantibus, vnde pascantur, aliquid donaret, vel donauerint*: Ex ijs enim non modo elicitur Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, de qua loquitur Pontifex, eo captiuitatis tempore per Clericos inseruiri solitam; sed etiam eam solam Cæsaraugustæ relictam fuisse; vel esto aliæ etiam permanerent;

143 ipsa tamen nomine *Ecclesia* in singulari, & antonomasticè à Papa appellari: quod est *Cathedralitatis* signum; cum nomine *Ecclesia* antonomasticè sumpto, maxime in fauorabilibus, veniat Cathedralis: prout ex antiquo stylo Curiæ, Monacho, Geminiano, Abbate, Mandosio, Gambara, Gratiano, & alia Rotæ decisione probat. Magistralis illa Rotæ Decisio de anno 1630. *num.* 62. in superioribus citata: Quibus

iungo Barbos. *de Canonic. cap. 2. num. 6.* & *de appellat. verb. Iur. significat. appellat. 85. num. 7.* ex Fulgosio, Tusco, & Sacra Rota. Et notat Villar. *in scholijs ad decret. Curiæ littera I.*

144 Vnde idem Episcopus Petrus in epistola, quam scripsit vniuersis fidelibus apud eundem Baronium supra, de ea Ecclesia dicit: *Quam beato, & antiquo nomine sanctitatis, ac dignitatis pollere nouistis*. Hi enim tituli, vt notat idem Villar *supra*, ex traditis à DD. *in cap. statutum de rescript.* Menochio *consil. 52.* Cassaneo *in Cathalogo. 4. consil. 32.* tantum competunt Ecclesiæ Cathedrali; quod etiam comprobat Rota illa Magistralis toties repetita de anno 1630. *num. 63.* — Alia confirmatio.

146 Viuebat etiam hoc sæculo insignis author Iulianus Perez, vel Petri, Toletanus, Archipresbyter Sanctæ Iustæ, vir doctissimus in lingua Arabica, Hispanica, Gothica, Hæbraica, Græca, & Latina; Regis Alphonsi Hispaniarum Historicus, & in historijs versatissimus; qui propterea integer, & grauissimus testis pro hoc causa esse potest. Is autem in suo Chronico num. 405. luculentum istud protulit testi- — De Iuliano Perez.

147 monium. *Septimæ Synodo Generali interfuit Nicephorus Presbyter Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ, dictæ de Pilari, quæ prima fuit omnium Ecclesiarum*

 Hispa-

Hiſpaniæ, & vt creditur, ante Nazareticam: &
ob id meretur dici Protoiemplum Beatæ Mariæ à
Sancto Iacobo Zebedæi filio constructum iuſſu eiuſ-
dem Sanctæ Virginis. Et in ſuis aduerſarijs *num.*
438. poſt plura ad intentum de aduentu San-
cti Iacobi in Hiſpaniam, & Cæſaraugustam,
apparitione Beatæ Virginis, & iuſſione ipſius
circa erectionem huius Eccleſiæ, concludit.
148 *Hoc Templum primum erectum eſt Beatæ Virgi-*
ni in toto terrarum Orbe. Dixerat autem *num.* 56
in eiſdem aduerſarijs: *Prima totius Orbis* (ſcilicet
Eccleſia) *fuit Cæſaraugusta*, & *num.* 172. lo-
quens de Eccleſia Bracharenſi, inquit: *Quæ*
poſt Ædem Cæſaraugustanam ſecunda fuit in Hiſ-
pania. Ac *num.* 55. & 473. egregia illa, quæ
ſupra adduxi circa ſæculum quartum. Præterea
num. 497. iſta: *Beata Virginis de Columna Tem-*
plum Sacratiſſimum eſt, & ſucceſſione Pontificum,
& multorum eius domus ſepulchrorum habitatione,
& celebritate. Demum alia huius authoris teſti-
monia diligentioribus ipſius operum ſcrutato-
ribus relinquens, illud non prætermittam, quod
ipſe ſcripſit anno 1100. ex quo numerari inci-
149 pit ſæculum duodecimum *in Tractatu de Ere-*
miterijs num. 17. *fol.* 139. quia plura continet
ſcitu digna: *Eccleſia nunc ſub Sarracenis Cæſar-*

augustę dicta de Columna Beatæ Virginis Marię, à Beato Iacobo Iesu Christi Discipulo, filio Zebedęi ędificata, eodem in Hispania prædicante, & iubente Beata Virgine Maria, quę Apostolo suo dilectissimoque consanguineo diuinitus supra Columnam apparuit, quæ ab eo tempore in Columnis permansit, & Ecclesia Pontificia fuit: domus vere qnidem Angelorum ibidem libenter inhabitantium, & schola tot Sanctissimorum Præsulum, & Palestra validissimorum Martyrum, anno 1100. cum hoc scribebatur, in pretio, & veneratione habebatur, vt omni tempore est habita. Expendatur illud *Ecclesia Pontificia fuit*, & illud *Palestra validissimorum Martyrum*, &c, & pro comperto erit quod intenditur *de Cathedralitate* huius Ecclesiæ.

150 Si autem libidinosa contradicendi prurigo dubium aliquod circa fidem huius authoris, & operũ ipsius alicui ingesserit; euanescet vt fumus hæc opinatio, si animaduertatur, Iulianum hunc Virum Illustrissimum fuisse, vt ex dictis liquet, & eius opera commendationem magnam habere apud celebres Hispaniæ Scriptores; maxime Florianum de Ocampo Regium Chronologum, Ioannem Marianam Iesuitam egregium Historicum; Sancium Dauila Episcopum Seguntinum, Franciscum Biuarium, Rodericum Ca- Vindicatur Iulianus.

151 rum

rum, & plures alios, quos nouissimè congerit Antonius de Quintana Dueñas *de Sanctis Toleti aduertent.* 10. Vt propterea merito Dom. Laurentius Ramirez de Prado toti Europæ notissimus propter egregia sui ingenij euulgata monumenta, huius Iuliani opera, è Vormatia Hispaniam per P. Torraluam Iesuitam ad Hieronymum de Higuera eiusdem Societatis transmissa, Typis mandauerit ann. 1628. paulò antequam S. Rota de ann. 1630. sæpius relata prodijsset, vt ideirco dignissimum hunc authorem non retulerit. Iuuant etiam pro ipsius authoritate firmanda, quæ de Dextro, Maximo, & Luitprando, in superioribus dixi, si ipsi applicentur. Ac pro omnium eorum fide facit, quod, vt recte idem Quintana Dueñas *supr. aduertent.* 11.
152 probat, quatuor isti Scriptores omnimoda fide digni in ijs quæ ad Hispaniæ historiam spectant, censeri debent; ob ipsorum antiquitatem; quia scripserunt de illis, quæ ipsorum tempore, vel non multo antea acciderant; quoniam ex Archiuijs Ecclesiarum, Dypticis, Tabularijs,
153 & Cathalogis ipsarum, ea hauserunt; quia omnes ipsi Hispani, & inter se, vt in plurimum concordes fuerunt; quia iuxta antiquas eius Regionis traditiones scripserunt; ac tandem quia sunt

testes

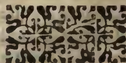
testes affirmatiui, sæpissimè loca, tempora, dignitates, & alias circunstantias rerum, ac personarum, de quibus scribebant, diligentissimè annotantes. Vnde sæpius mecum cogitaui quod quemadmodum diuina prouidentia actum est, vt pro tota Ecclesia, quatuor essent Euangeli-
154 cæ historiæ Scriptores, & Euangelistę; quatuor etiam præcipui Doctores; sic suo modo quatuor quoque isti Dexter, Maximus, Luitprandus, & Iulianus, Scriptores etiam (etsi humanæ, ac fallibilis authoritatis) rerum Hispanicarum essent, qui abstrusa, & recondita eius nationis, Orbi euulgarent.

155 In testem quoque huius causæ, & in hoc sæculo duodecimo, florens, iure compellandus Aulus Hallus præclarus Poeta, natione Gallus, & patria Burdegalensis, Regi Alphonso Sexto, qui Cæsaraugustam hoc tempore è manibus Saracenorum liberauit, gratus amicus. Hic enim in lib. quem scripsit de aduentu S. Iacobi in Hispaniam, & fundatione Ecclesiæ S. Mariæ de Pilar, loquens de eodem Iacobo Apostolo, cui eam facere præceperat B. Virgo illi apparens, ait: De Aulo Hallo.

Protinus hic cellam lætus fabricare Marię
Incipit, & manibus proprijs crexit, & Aram,
Quę prouidus voluit prẹesset iuncta Columnę.

Etenim

Etenim verbum illud *præesset* denotat Apostolum hanc Aram, seu Ecclesiam in Cathedralem erexisse. Prout notat Doctor Erze *in addit. ad lib. de prædicat. D. Iacobi in Hispania fol.* 289. Huiusmodi autem opus Halli notis Ioan. Tamaio Salazar illustratum, & ex M.S. Gothico correctum, prodijt anno 1648. Matriti. Fidem accipit hic Hallus à Iuliano Petri supra relato, ac viciſſim illi fidem præstat; ſiquidem Iulianus in Chro-
156 nicon à 500. annis, & amplius à se composito, loquens de 1132. qui in hoc 12. sæculo clauditur, inquit: *Viuebat hoc tempore iam ætate decrepitus Aulus Hallo Poeta Burdegalensis. Semper hic Poeta celebris fuit: Scripsit enim elegantiſsimo carmine aduentum S. Iacobi Zebedæi filij ad Hispanias, fundationem ab eo factam B. Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari; idque vno libro versibus heroicis.* Hic quadrat illud Dialecticum axioma; *verum consonat vero.*

CAP.

Erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem nihil nocet Cathedralitati Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari.

CAP. III.

157
EC ea quæ dicta sunt vllo modo eneruantur ex facto, quod contigit hoc tempore, quo Cæsaraugustæ Ciuitas ex Barbarorum manibus vindicata fuit, de anno videlicet 1117. vel 1118. quod scilicet Regis Alphonsi eius Vrbis Restauratoris voluntate, Episcopique, ac Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar consensu, Mezquita maior Sarracenorum ibi relicta, in Eccle-
158 siam Cathedralem fuit erecta, & consecrata sub titulo Sancti Saluatoris: vel quia mos erat Regum Hispaniæ cum Vrbes recuperabãt, Maurorum præcipuas Mezquitas ibi repertas in Ecclesias Matrices consecrare, prout plures Historici Hispani astruunt: vel quia, vt alij volunt,

Præcluditur obstaculum.

N votum

votum emiſerat ſic faciendi: vel, vt alij inquiũt, quia Rex imminentium bellorum cauſa grauatus, non poterat præfatam Eccleſiam Sanctæ Mariæ del Pilar, etſi non deſtructam, ruinoſam tamen, & labefactatam condigne reparare: vel denique, quia, vt Martinus Garſia egregius author, Epiſcopus, Inquiſitor, Regum Catho-
159 licorum Concionator, &, quod pluris eſt ad intentum præſens, Canonicus Eccleſiæ Sancti Saluatoris dixit *ſerm.* 144. verbis illis cedro dignis; *Quia Mater habebat Eccleſiam, & filius non haberet diuerſorium, conſecrata eſt Meſquita maior in Eccleſiam filij, & nunc à die illa dicitur Eccleſia Sancti Saluatoris*. Quomodocunque autem res fuerit ex hoc facto deduci videtur Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Columna *Cathedralitatem*, quam habebat, amiſiſſe; ac perinde, omnia, quæ in præcedentibus pro ipſa allata ſunt, prorſus euaneſcere; cum ſolum probent de tempore antecedenti, non de ſubſequenti iſtam Vrbis recuperationem; præſertim cum ab eo tempore, per 500. ac amplius annorum ſpatium, talis Cathedralitas in ea Eccleſia Sancti Saluatoris perſeueret: ex quo intrat præſumptio primordialis, & originariæ Cathedralitatis, etiam ab initio; prout ex *l. ex perſona num. 2. C. de præ-*

ſumpt.

sumpt. Saliceto, Alexandro, Alciato, Euerardo, Menochio; & Rotæ decisione arguit Rota illa relata de anno 1630. *num. 1. & 2.*

160 Hoc enim partis aduersæ fulcrum, quamuis fortissimus Achyles ab ea existimetur, debile tamen esse multis ostenditur, tum ex parte Regis, qui eius erectionis in Cathedralem Ecclesia Sancti Saluatoris author esse dicitur; tum ex parte Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari, qui in eam consensisse affirmatur; tum ex parte ipsius erectionis secundum se consideratæ. Et primò ex parte Regis, id constat ex eo, quod quemad- Fulcrum debile.

161 modum solius Papæ est Episcopum Ecclesiæ Sponsum creare, sic & dare illi Sponsam Ecclesiam, videlicet Cathedralem, cuius ipse Sponsus est, *ca. præcipimus 16. quæst. 1. ne sede vacante.* Rebuff. *in prax. beneficiorum, titulo de erect. in*

162 *Eccles. Cathedralem num.* 1. Azor *instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 29. quæst. 25. & lib. 6. cap. 30. quæst. 2. & 4.* Gambarus *de offic. Legati à latere, tit. de varijs ordin. nominibus num.* 160. Garzia *de benefic. par. 11. cap. 5. num. 1.* & Barbosa *de Canonic. & dignitatibus cap. 2. num. 2.* Cum igitur nulla Papæ authoritas interuenerit in tali erectione, nulla prorsus, & cassa ex parte Regis, qui author fuit ipsius, æstimari debet.

N 2 Non

Rex non potuit. 163 Non potuisse autem Regem id facere, sed solum Papam, ex eo etiam clarè elicitur, quod cum is idem Rex tempore, quo Toletana Vrbs sub Maurorum ditione erat, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de *Alfizen* Ordinis Carmelitani, in qua Christiani tunc temporis Sacra peragebant, Cathedralem Ecclesiam facere vellet, id perficere non potuit, quia Papæ non placuit, sicut *tom. 3. Annal. pag. 503. num. 5.* dixi, ex relato Iuliano Perez, seu Petri Archipresbytero Toletano in *Chronic. ad ann. 1085. num. 54.* vbi id expressè habet. 164 Ex eo autem perspicuè ostenditur, Regem nec voluisse, nec potuisse hanc erectionē huius Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem facere non accedente Papæ authoritate. Vnde optimè Lotherius *de re beneficiaria lib. 1. q. 14. num. 128.* inquit, quod non debet *pendere à potestate alterius quam Papæ, facere, vt Cathedralis desinat esse talis, ca. mutationes 7. quest. 1. Imola in Clement. in plerisque num. 9. de elect. Gratianus vbi supra num. 47.* sic Lotherius. Deinde id 165 expresse videbatur prohibitum per Gregoriū Septimum, qui in Bulla, seu litteris datis sub anno 1073. Sanctio Regi, & eius successoribus, concedit facultatem ipsis super distributionem Ecclesiarum tam è manibus Turcarum erepta-

rum

rum quam ab ipsis ædificatarum, *Sedibus* (inquit Pontif.) *dumtaxat Episcopalibus exceptis*. Nullum ergo ius Rex Alphonsus habebat supra Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ distribuendam Eccl.S.Saluatoris. Præterea esto, quod Papę consęnsu talis erectio Eccles. S. Saluatoris in Cathedralem facta fuerit, vtique necessario fieri debebat sine præiudicio, aut læsione Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, cui ea à 1100. circiter annis competebat, nisi Papa, aut Rex qui nomine ipsius hoc faceret, id exprimerent. *Extrauag. vlt.de conceß.præben. Ioan.22.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de erect. in colleg.* Gratian.*discept. foren.tom. 5. cap. 867. n. 18.* Barbosa *supra*. Et in simili casu harum Ecclesiarum, & præeminentiarum huius del Pilar dixit Clemens Octauus sępius vt patet in quodam Breui, quod refert Rota in vna coram Coccino de ann. 1609.
167 inter decisiones ipsius *num.* 452. Ostendat ergo pars aduersa rescriptum aliquod Papale, vnde constet per Cathedralitatem concessam S. Saluatoris Ecclesiæ Papam derogasse Cathedralitati, qua Ecclesia S. Mariæ del Pilar à multis sæculis fruebatur. Corruit ergo partis contrariæ fundamentum ex parte causæ efficientis huiusmodi erectionis desumptum.

Quod

Corroboratio.

168 Quod iure, meritoque roborari potest ex doctrina celebris Doctoris Ioannis Vvamesij Iurisconsulti, qui in *tom. 1. consiliorum consil. 10.* in terminis terminantibus, seu etiam fortioribus, de translatione, seu erectione cuiusdam Ecclesiæ in Cathedralem, loquens. Primò expressè ait, quod per talem erectionem *Aliud nihil ademptum sit, quam quod directis, & apertis, seu dispositiuis verbis, in Bulla erectionis continetur.* In casu autem, de quo in præsenti est sermo, nec extat *Bulla erectionis*, & multo minus constat *de talibus directis, & apertis, seu dispositiuis verbis*; ac proinde intrat doctrina Vvamesij, quod *nihil ademptum sit* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris.

169 Deinde secundo ait, quod *ciuili modo omnes huiusmodi gratiarum, & prærogatiuarum concessiones accipiendæ sunt, vt scilicet non redundent in alterius incommodum*. Cathedralitatis ergo concessio Ecclesiæ Sancti Saluatoris facta, accipienda est, ex huius Doctoris mente, ita vt non redundet, *in alterius* (Ecclesiæ scilicet de Pilari) *incommodum*. Tertio, id probans ex varijs iu-

170 ribus adiungit: *Id solum concessum intelligitur, quod ad substantiam gratiæ, & præeminentię esse potest; & id minime, quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit*. Quæ etiam adunguem

guem nostro casui adaptantur: esto enim admittatur concessam fuisse Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, siue à Rege; siue etiam (quod non subsistit) à Papa, nihilominus hæc concessio *solum intelligitur quod ad substantiam gratiæ esse potest*, vtputa, Episcopi residentiam, & similia: non autem *quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit*: videlicet extinctionem, seu suppressionem priuilegiorum
171 Cathedralitatis, quæ à primæua Ecclesiæ erectione Templo Sanctæ Mariæ de Pilari competebant. Subiungit quarto Theodosij Imperatoris exemplum, qui *exornando Berythum Ciuitatem dignitate Metropolitana, nihil voluerit detrahi Tyro de suo iure, sed quod vtraque dignitate simili perfrueretur*. Sic ergo prudenter credendum de Alphonso Rege, vel Imperatore, hanc mutationem faciente. Vnde quinto addit, rationem veluti à priori designans, quia *Generalitas priuilegij, & ipsum priuilegium sic semper restringitur, ne ius commune lædatur, si priuilegium totaliter potest*
172 *habere effectum*. Quæ etiam adstipulantur Ecclesiæ de Pilari; cum non obstante quocunque priuilegio Cathedralitatis Ecclesię Metropolitanæ concesso, adhuc stare poterant exemptiones, quæ prætendit, & antea habebat. Item sexto,

præ

& vrgentius inquiens: *Nec Papa, aut Imperator præsumatur in dubio velle tollere ius quæsitum etiam*
173 *Iudæo*. Quæ sunt conformia ijs quæ supra adduxi; Præsertim, quia, vt septimo concludit: *Aliter dicendo oporteret fateri priuilegium esse ini-*
174 *quum: quod, cum superuenit, vel detegitur, etiam si ab initio æquum fuit, reuocari, & cassari debet*. Adhuc clarius octauo, dum ait: *Sic in proposito, sublimatio, seu erectio Collegiatæ Ecclesiæ A. in Cathedralem, nulla facta mentione, aut derogatione priuilegiorum, seu iuris Monasterij B. non debet in aliquo diminuere eiusdem Monasterij iura, aut priuilegia.* Et quasi digito tangens controuersiam;
175 de qua in præsenti, hæc subiungit nono. *Hoc est in proposito alternatiuam illam, & necessitudinariam præcedentiam ab antiquo inter hanc Ecclesiam, & Monasterium seruari solitam. Quæ antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimum in dubio retinenda, & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate graduum inter homines. Ita vt quemadmodum Ecclesia A. aduersus Monasterium B. prius nullam prærogatiuam prætendere solebat, sed illi loco cedere, cum ad illam Processionum causa ventum erat; & è diuerso Monasterium Ecclesiæ priorem locum deferebat in suo patronatu, ita quoque nunc vtrumque, & respe-*

spectiue deferre debeat, non iure alicuius preeminentiæ, seu prærogatiuæ; sed iure velut honoris, familiaritatis, hospitalitatis, & amicitiæ, in qua quisque aduenientem honorificentius excipere, & honoris prærogatiua dignare solet. Pergit vlterius ad propositum dicens. *Neque enim nulla erit Cathedralis Ecclesia, si hoc quoque non habeat; quia huiusmodi præcedentia non est substantifica qualitas Ecclesiæ Cathedralis.* Quod probat exemplo peruetusto Monasterij Sanctæ Genouefæ Parisiensis, & Canonicorum Cathedralis eiusdem Ecclesiæ Parisiensis; *in quo seruatur* (inquit) *paritas illa, per obseruationem illius vicissitudinariæ præcedentiæ.* Demum pro sua, & pro præsenti causa, sic tacitæ aliæ obiectioni satisfacit. *Nec dura, aut vio-*
177 *lenta dici potest hæc interpretatio, propter specialis exemptionis per longissimas successiones amplitudinem, eousque etiam porrectam, vt nec deuotionis, precum, aut processionum causa, statio aliqua Episcopo in Monasterio, & Monasterij patronatu permittatur.* Hæc porro omnia, etsi quadantenus fusiora, eo adduxi, quia sicut ouum ouo similia videntur ijs, quæ in præsenti controuersia tanguntur, & pro eiusdem decisione valent, sicut valuerunt pro casu, in quo præfatus Ioannes Vvamesius loquebatur. Habeatur ergo ex

O dictis

dictis debile esse fundamentum partis aduersæ; ex parte eius desumptum, qui dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erexit:

Debilitas ex parte Eccl.S.Mariæ.

178 Quod vero flaccidum etiam sit ex parte Ecclesiæ Sanctæ Mariæ consentientis in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, pro comperto videtur, eo quod nullo fundamento, nulloque instrumento (quod viderim) affirmari potest in eam consensisse cum præiudicio suæ Cathedralitatis, quam possidebat. Nullus enim
179 præsumitur iactare suum, *l. cum de indebito de probat.* quia, vt dicebat Apostolus. *expedit me magis mori, quam vt gloriam meam, quis euacuet.* Baldus *in consil.* 312. *lib.* 4. Grauettus *consil.* 2. *num.* 18. *& consil.* 49. *num.* 7. Villar. *in scholijs ad decret. Cur. Instit. Aragon. littera S.* Et quia re-
180 gula iuris est, *id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.* Vlpian. *lib.* 5.
181 *ad Sabinum.* Ac quia *nemo eligit viam, per quam iudicium suum subuertatur, l.* 3. *versic. nec credendus, ff. de milit. testam. l. quoties, ff. de verborum obligat. cap. Abbate, iuncta glossa, verbo potius de verborum significat.* Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. Menochius *de præsumpt. lib.* 6. Barbosa *in axiomat. axiom.* 160. *num.* 3. Constat etiam hoc ad oculum ex dicen-

dis

dis in sequentibus, ex quibus clarè innotescet
182 Ecclesiam del Pilar, nunquam consensisse in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi salvis suis iuribus, & semper retinuisse, ac continuasse præeminentias proprias Cathedralitatis; pro illis conseruandis litigasse; & sententias in sui fauorem tam à Iudicibus Cæsaraugustanorum Tribunalium, quam à Sacra Rota obtinuisse.

183 Quod similiter aduersæ partis fulcrum omnino infirmetur ex parte erectionis ipsius secundum se consideratæ, liquescit etiam ex eo, quod ipsa nullatenus fuit per modum translationis, proprie de translatione loquendo; non solum, quia, vt dixi, translatio (propria intellige) Ecclesiarum non fit nisi ex Papæ authoritate, prout est textus expressus *in cap. nisi specialis de offic. legati*, vbi ne credatur nouam institutionem fuisse Innocentij Tertij, qui est author illius capitis, dicitur contrarium fieri, *spretis canonicis*
184 *sanctionibus* *&* *consuetudine generali*. Quas sanctiones glossa *ibidem verb. sanctionibus* enumerat. Fauet etiam *cap. quod translationem eodem titulo*, & Glossa *ibidem*, *verbo reseruata*, & Villar. *in scholijs ad decreta Curiæ Iustit. Aragon. littera M.* ponderans hanc translationem fa-

Ex parte erectionis.

ctam fuisse absque extinctione præeminentiarum, quia non interuenit Summi Pontificis con-
185 sensus, vt requirebatur. Deinde id ostenditur, quia translatio propriè, & non latè sumpta, importat omnimodam extinctionem, seu cessationem Ecclesiæ, quæ transfertur à loco in quo erat prius, ita vt etiam cessent in illo priuilegia, quæ habebat: Glossa *ca. si quis vult* 16. *quæst.* 1. Rebuff. *supr. num.* 17. *&* 19. Ea autem, quæ adduntur in sequentibus, apertè demonstrabunt, iura, & priuilegia Cathedralitatis in
186 Ecclesia Sanctæ Mariæ permansisse. Præterea ad idem, quia hæc propria Ecclesiæ translatio non contingit, nisi simul transferantur totum Capitulum, Canonici, & Dignitates, qui sunt partes ipsius Ecclesiæ, relictis in prima Ecclesia aliquibus Præsbyteris, qui ibi ministrare debeát, *ca. si quis vult* 16. *quæst.* 1. Præposit. *in ca. Temporis qualitas* 7. *quæst.* 1. Rebuff. *supr, num.* 18.
187 Quod argumentum maiorem vim habet si supponatur, prout supponi debet, quod essentia Cathedralitatis alicuius Ecclesiæ est, quod habeat Capitulum, idest Canonicos, Dignitates, &c. *cap. nouit*, *cap. quanto de his quæ fiunt à maiori parte Capituli*. Barbosa *de Canonic. & Dignitatibus cap.* 2. *num.* 2. Quin addendum, quod

ma-

manente Clero, & populo, manere debet Ecclesia Cathedralis: sicut è contra illis non manentibus ipsa non manet; quia contrariorum eadem est ratio. Lotherius *de re benefic. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 1. *&* 128. Cum igitur in ista erectione non fuerint translati Canonici Sanctę Mariæ del Pilari, sed manserint, Canonici, Clerus, & Populus; vtique nec dici debet proprie translatam Cathedralitatem. Dixi *propriè*; quia *impro-*
188 *priè*, & *abusiuè* id admitti potest, cum aliquibus fautoribus huius causæ, & cum Ferrerio in sententia quadam, de qua infra *sub ann.* 1501. Et quatenus scilicet per eam factum est, vt Episcopi, qui in dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ semper residentiam habuerant, cursu temporis in alia Sancti Saluatoris, veluti capaciori, & commodiori loco, eam habere ceperint.

189 Talis ergo Cathedralitatis erectio non fuit aliud, nisi quædam *vnio*, *communicatio*, & *extensio* Cathedralitatis primariæ, quæ erat in dicta Ecclesia *del Pilar*, illi Ecclesiæ Sancti Saluatoris, iuxta modum, quo Philosophi dicunt, Erectio nõ fuit nisi vnio.
190 quod eadem indiuisibilis anima rationalis, aduenientibus per nutritionem nouis partibus corporis humani, vnitur, & communicatur illis, & ad eas extenditur: & Theologi, quod bonitas

nitas, vel malitia actus interioris efficacis, adueniente actu exteriori, vnitur, & communicatur illi, & extenditur ad ipsum. Omitto (propter Mysterij singularem Maiestatem) quod fides docet in mysterio Trinitatis contingere, quod scilicet eadem diuina natura indiuidua, & singularis existens, quæ est in Patre, communicetur etiam Filio, & Spiritui Sancto; Nam

191 Regula generalis est, quod actus præsumitur fieri eo modo quo validè, & licitè fieri potest, *L. quoties, ff. de rebus dub. l. merito, ff. pro soc.* Rota coram Ludouisio *decis.* 493. *num.* 5. ex alijs.

192 Et quia semper dispositio præsumitur facta in casu iure permisso, non in prohibito, Bartholus *in l. gerit. de adquirend. hæredit.* Baldus *in l.* 3. *de milit. testam.* Vantius *de nullitat, ex defect. iuris num.* 171. Surdus *consil.* 19. *lib.* 1. Monter. *decis.* 41. *num.* 19. & ex illis Michael del Villar *in scholijs ad decret. Curię Iustit. Aragon. littera M.* Vnde quia translatio propria sine Papæ authori-

193 tate fieri non poterat, solum facta est vnio, communicatio, & extensio Cathedralitatis, quæ fieri potuit; tum ab Episcopo, *cap. sicut venire de excessibus prælat.* Lother. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 111. tum etiam à Rege; eo quod propter bella cum infidelibus illis temporibus

per-

permittebatur Principibus, *ca. si quis vult* 16. *quæst.* 7. Rebuff. *in praxi supr. num.* 7. *Villar. supra, littera I.*

194 Ex quo fit (est quæ summè notandum) dictam Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, dici debere *vnam* in ratione Cathedralitatis cum dicta Ecclesia Sancti Saluatoris, prout expressè habent Ferrerius in sententia data anno 1502. Decreta Curiæ Iustitię Aragonum de ann. 1605. Villar *ibidem littera N.* ex traditis ab Innocent. *in cap.* 2. *de oper. enunciat.* Ancharan. *in Clement. in plerisque de elect. in princip.* & alijs apud ipsum. Sicut etiam colligitur ex Rota de anno 1651. coram Coccino *par.* 6. *recent. decis.* 15. *num.* 6. & 19. vbi capitula vtriusque Ecclesiæ vocantur *vnum Corpus*. Et ita Ecclesiam S. Saluatoris esse Cathedralem *accumulatiuè* cum Ecclesia Sanctę Mariæ, non *priuatiuè*: iuxta modum, quo cum fundator beneficij, vel Ecclesiæ nominat extraneum in patronum; aut patronus dat alij ius ad præsentandum; & generaliter quando alicui conceditur ius, quod alteri competebat, intelligitur id esse *accumulatiuè*, non *priuatiuè*; prout hæc, & alia exempla afferens, aptissimè docet ex pluribus alijs DD. Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancellar.* §. 2. *prohem. à num.* 32.

Vnitas Cathedralis.

Non

Eccl. S. Mariæ permanet Cathedralis.

195 Non obstante ergo huiusmodi Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralē erectione, nihilominus præfatam Ecclesiam Sanctæ Mariæ verè, & propriè permansisse *Cathedralem*, & perseuerasse in sua antiqua *Cathedralitate*, colligitur non solum ex dictis in superioribus, sed etiam & maxime ex dicendis in sequentibus, ex Summis Pontificibus, sententijs in hac causa latis; Sacræ Rotæ decisionibus; signis, effectibus, & adminiculis Cathedralitatis, quæ sigillatim suo ordine afferentur, quia ex illis, & solutione eorum, quæ pars aduersa obstare credit, ea quæ dicta sunt clarius roborantur.

Roboratio 196 Et primò, quia hoc eodem tempore, quo talis Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erigebatur, vt habet ille modernus Cæsaraugustanus *in commentar. super histor. Eccles. del Pilar*, *pag.* 185. ipse Rex Alphonsus, qui Cæsaraugustam recuperauerat, & Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erigere curauerat, voluit, vt vtraque Ecclesia, eisdem stemmatibus, agno scilicet cum paruo quodam vexillo in manu, frueretur: prout cerni dicit in vtraque Ecclesia, & in illa *de Pilari* in Claustro cum hac inscriptione: *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse*. Quantum verò valeant stemmata Ecclesiarum, domorum,

morum, familiarum, Principum, &c. ad eorum dignitatem, & nobilitatem indicandam, magis certum apud omnes est, quam probatione egeat.

198 Item hoc eodem tempore erectionis Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Petrus de Librana, & Garzia de Guerra Episcopi in Ecclesia Sanctæ Mariæ residentiam habuerunt. Et Bernardus Secundus etiam Episcopus in ea sepultus fuit, iuxta dicta *supra num.* 140. non ergo hæc Ecclesia ius suæ Cathedralitatis amiserat. Alia confirmatio.

199 Deinde, prout Canonicus Pantaleon Palatius in quodam scripto pro hac causa refert, & ante eum, etsi cum aliqua verborum varietate, Murillus *cap.* 19. *lib. relati*, extat quoddam testamentum Lupi Arzez Peregrini, tempore dicti Garziæ Episcopi confectum, in quo disponens dicit de sua Vxore: *Si post mortem meam acceperit virum, aut quando obitus illam euenerit, quod faciant illam meam medietatem amici mei tres partes: prima parte ad Sanctam Mariam de Saragoza, & ad Episcopum, & successores eius, qui ibi fuerint.* Ex quibus, etsi barbare à Notario scriptis, satis euincitur non fuisse priuatam sua Cathedralitate hanc Ecclesiam Sanctæ Mariæ per Alia.

erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris.

Ex Murill. 200 Item eodē Murillo, vt supra, teste, reperitur & quoddam testamentum Vice-Comitissæ de Bearnè de anno 1135. vbi facit quandam donationem eidem Ecclesiæ. *Et Cæsaraugustanorum Episcopo Garzia, eiusque successoribus Ecclesia ipsi Præsidentibus*. Præsidebant igitur in eadem Ecclesia; Alij dicunt id accidisse de ann. 1174.

De quadā donatione 201 Præterea hoc eodem sæculo, pro anno videlicet 1143. extat quoddam instrumentum donationis factæ per Mariam Vxorem Saluatoris, cum voluntate Belitæ suæ Matris, cuiusdam domus, & prædiorum Episcopo, & Canonicis S. Mariæ *Maioris*, prout refert Cæsaraugustanus *supra pag.* 257. & Michael Martinez del Villar. *in scholijs ad decreta Curiæ Iustitiæ Aragon, litte-*
202 *ra L*. Titulus autem iste *Maioris*, arguit Primogenituram. Baldus *in l. cum antiquioribus de iur. delib. num.* 11. Paulus *consil.* 164. *lib.* 2. & alij apud ipsum Villar. Similiter, si erant Episcopi, & Canonici in ea Ecclesia, erat ergo tunc Cathedralis.

De quibusdā litteris Confraternitatis. 203 Insuper circa ann. 1181. datæ sunt litteræ quædam Confraternitatis, & Canonicatus, cuidam Petro de Cascallo à Petro Cæsaraugustano Episcopo, & Guillelmo Priore Ecclesiæ Sanctæ

Mariæ

Mariæ del Pilar, & toto Conuentu, in præsentia totius Capituli, quas refert idem Cęsaraugustan. *pag.* 260. ex eis autem etiam colligitur Cæsaraugustanos Episcopos hoc etiam tempore in ea Ecclesia, veluti propria Sede, suam residentiam habuisse.

204 Isto etiam tempore post erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, ipsa non obstante, Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari iura Cathedralitatis prætendebat, & obtinebat; nolendo videlicet venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris certis diebus, habere decimas in Territorio Cæsaraugustano; habere etiam Parrochiã, & Cœmeterium; celebrare nuptias, infantes baptizare, Sacramenta omnia administrare, pulsare Campanas antequam Ecclesia Sancti Saluatoris illas pulsaret; corpora defunctorum libere sepelire; & alia facere, quæ, saltem simul sumpta, non solum erant signa, & vestigia antiquæ Cathedralitatis, sed propria præsentis; & notæ æqualitatis cum Ecclesia Sancti Saluatoris. De quibus Rota illa insignis de anno 1630. *num.* 72. *& sequentibus*, ac Barbosa *de Canonicis & dignitatibus cap.* 2. *num.* 7. post eam, &

Ob iura Cathedralit.

205 alias Rotæ decisiones, iura, & DD. Circa quæ maximè aduertendum, quod, vt dixi, non

ſolum dicta Eccleſia hæc iura prætendit, ſed etiam obtinuit, prout teſtatur Rota relata, quæ *num.* 78. ſic habet: *Quę quidem veſtigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias, Eccleſia iſta de Pilari poſt translatam à ſe Cathedralitatem retinuit, & hunc vſque in diem retinet: quemadmodum conſtat ex ſententijs, & concordijs deſuper emanatis, & latè expendit Murillus in Tractat. ſæpius citato capit.* 19. *fol.* 159. *& ſequentibus, & concordant teſtes in ſummar. num.* 19. *cum tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralis, vnicus etiam actus cenſeatur ſufficere. Adden. ad dec.* 557. *ſanct. mem. Greg. num.* 10. Hæc Rota relata.

206 Ex eijs autem, & alijs, quæ dixi, firmiter ſuadetur, quod, nihil omnino obſtante erectione Eccleſiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Eccleſia Sanctæ Mariæ non amiſerit ſuam Cathedralitatem, aut iura ipſius, ſed ea ſemper retinuerit, & pertinere prætenderit.

Canonicorũ querela.

207 Cum autem Canonici Sancti Saluatoris prędictis ſe opponerent, & de Canonicis Sanctæ Mariæ conquerentur, quod ad ipſorum Eccleſiam certis diebus non venirent, & quod aliquas decimas in Territorio Cæſarauguſtano perciperent, ac quod haberent Parrochiam, Cœmeterium, & pulſarent Campanas antequã

Eccle-

Ecclesia Sancti Saluatoris id faceret; præsertim, quod administrarent sacramenta Baptismi, Pænitentiæ, Communionis, & Matrimonij, simulque efferrent corpora defunctorum libere, & sine dependentia ab Ecclesia Sancti Saluatoris.

208 E contra vero, cum Prior, & Canonici Ecclesiæ Sanctæ Mariæ conquererentur de Priore, & Capitulo Sancti Saluatoris, quod cum vtraque Ecclesia deberet habere *vnitatem in Spiritualibus, & temporalibus*, Canonici Sancti Saluatoris eam denegabant Canonicis Sãctæ Mariæ; ideo pro bono pacis in eam concordiam deuenerunt, de qua infra dicetur. Prius ponderando, quod cum dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ, prout ex verbis relatis colligitur, prætenderet prædictam *vnitatem in Spiritualibus, & temporalibus* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, in illa con-

209 cordia non negatur hæc *Vnitas*, quin potius tacitè admittitur, etsi cum aliquibus limitationibus de partium consensu admissis, prout con-

210 stabit ex dicendis. Hic autem intrat commune illud axioma. *Tacens consentire videtur, l. 2. §. voluntatem, ff. soluto matrimonio, l. qui tacet, ff. de regulis iuris; l. 2. C. de adquirend. possession.* & alijs iuribus, & Doct. Quod etsi limitetur in præiudicialibus, *l. inuitum, ff. de seruit. Vrban.*

l. in eo

l. in eo, *§. penult. ff. de ritu nuptiarum*; sublimitatur tamen in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in sibi præiudicialibus. Tiraquell. *de iure Mariti*, *gloss. 7. num. 37.* Surd. *decis. 47. num. 9.* Barbosa *in axiomat. axiom. 217.*
211 *num. 4.* Expendi etiam potest illud verbum *deberet*, quod plerumque necessitatem importat, vt *in cap. proposuit*, *§. super quo*. Et *in cap. oblatæ de appellat.* Et *in l. prætor. in princip. ff. de eden.* *in l. 1. §. qui magistratur*, *ff. quod quisque iuris*, & alijs iuribus, & DD.

Concordia inter Eccl.

212 Igitur de anno 1221. qui sequenti sæculo decimotertio Christi correspondet, coram Sanctio de Ahones Episcopo Cæsaraugustano, & tribus Canonicis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, ac alijs tribus Ecclesiæ Sancti Saluatoris, de omnium voluntate, & consensu concordatum, & statutum est, vt certis diebus, in quibus Canonici Sanctæ Marię debebant venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris; *Stent Canonici San-*
213 *ctæ Mariæ in Choro Sancti Saluatoris*, *& Canonici Sancti Saluatoris dent Canonicis Sanctæ Maeiæ dexteram partem Chori totam*, *& Prior Sanctæ Marię sedeat in capite Chori honorificè*. Quę præeminentia sedendi in dextera parte Chori concessa Canonicis Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, procaldu-

culdubio arguit; si non præcedentiam, saltem æqualitatem, & vnitatem ipsius cum Ecclesia Sancti Saluatoris. Etenim etsi antiquitus sinistra manus apud aliquos in maiori æstimatione, quam dextera esset, de quo nonnulla dixi in meis Consultis *consult. 50. num. 82.* nihilominus, secundum iura pro comperto est, quod dextera manus honorabilior habeatur, *cap. solitæ de maioritat. & obed.* vbi DD. & Barbosa *ibidem*. De quo etiã alia dicam infra *cap. sequenti n. 323.*
214 *& seq.* Deinde Sedes illa, *in capite Chori* concessa Priori Sanctæ Mariæ etiam dictam æqualitatem, ne dicam superioritatem, demonstrat: cum prima pro optimis, ac probatissimis authoribus accipiantur. Cato *rei rustic. cap. 1.* Terent. *in Adelphis*, Salust. *in Catilin.* & habetur *l. 1. ff. de orig. iur.* & quia Seniores primo loco sedere debent, *l. 2. cap. de Pref. Prælat. lib. 1. 2.* & multis alijs iuribus, & DD. apud Tiraquell. *tom. 1. de iure primogenior. in præfatione num. 115.* Item
215 statuitur in eadem concordia, quod *quando contingit Canonicum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ mori, omnes Canonici Sancti Saluatoris eant ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & sepeliant eum insimul honorificè, & è conuerso.* Et infra: *Quod semel in anno Canonici Sancti Saluatoris faciant semper Anniuersarium*

pro

pro Canonicis Sanctæ Marię, & è conuerso. Quæ etiam æqualitates in huiusmodi funebribus officijs faciendis etiam arguit vnitatem illam, quam Ecclesia Sanctę Mariæ semper prætendit. Quo-
216 ad decimas vero statuitur in eadem cōcordia. *Quod Ecclesia de Pilari retineat sibi omnes decimas de illis hæreditatibus, quę pertinent ad communitates ipsius Ecclesiæ, videlicet ad mensam Canonicorum, & ad vestiarium ipsorum, & Sacristiam maiorem, & minorem; & opera ipsius Ecclesiæ, & Infirmariam.* Aliæ vero decimæ applicantur Ecclesię Sancti Saluatoris. Quatenus vero aliquæ ipsi conceduntur, etiam indicatur eius Cathedralitas:
217 quia Ius exigendi Decimas soli Cathedrali Ecclesię competere potest. *cap. quoniam, & cap. cum contingat de Decimis*. Rota illa magistralis de anno 1630.*num.*74. ex alijs Rotæ decisionibus, & DD. Eo etiam, quod vt testatur Murillus *lib. relato pagina* 158. hoc ius recipiendi Decimas creditur huic Ecclesiæ conuenisse à tempore
218 quo Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta est, itaut aliquæ ipsi tribuerentur, aliæ vero dictæ Ecclesiæ ob cathedralitatem antiquam.
219 Parochia autem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ illi fuit permissa, etsi magis limitata, & ad certos limites redacta. De cœmeterio etiam statui-

220 tuitur, quod illud *sit commune.* Similiter Cano-
221 nicis illius limitatur facultas pulsandi campanas, administrandi Sacramenta, & sepeliendi cadauera defunctorum. Huiusmodi porro li-
222 mitationes iurium Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nihil ipsi præiudicasse etiam pro comperto haberi debet. Quia cum factæ sint ex concordia, quæ talis dicitur *à coniunctione cordis*, Ancharanus *in cap. indemnitatibus in fin. in verbo concordia de elect. in 6.* Alexander *in l. 1. sub num. 3. ff. de pact.* Felinus *in cap. causam quæ il 2. sub num. 1. de testibus.* Et pro conseruanda pace inter Ecclesias: etiam si alias licitæ non essent, quia contra ius Cathedralitatis dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, nihilominus permitti poterant, *cap. nisi essent de præbend. cap. hisque ibi pro bono pacis, de maiorit. & obedient. cap. 2. de arbitr. cap. 1. de mutuis petitionibus ibi concordia terminetis*, & alijs iuribus, & DD. apud Gonzalez *super Regul. 8. Cancellar. gloss. 25. num. 12.*

223 Eodem etiam sæculo decimotertio, & pro anno 1239. ostenditur priuilegium Vrbis Cæsaraugustanæ eidem concessum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vbi vocatur *Sanctæ Mariæ Maioris.* Quod etiam dicitur dixisse Benedictum, Papam appellatum, in quadam Bulla, & haberi in quo- De eodem sæculo. 13.

dam codicillo D. Poli de anno 1305. & in aliquibus Actis etiam nostri temporis. Quod etiam lego in quadam sententia Garziæ Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1391. & in illa, quam Ioannes Ferrer Vicarius Generalis Archiepiscopatus Cæsaraugustani super Charitatiuo subsidio dedit, de qua infra, & alijs monumentis. Quomodo autem id faueat præsenti intento inferius dicam.

De decimo quarto sæculo.

224 Sæculum porro decimumquartum nō minus cæteris testimonium perhibet veritati *Cathedralitatis* iugiter perseuerantis in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar. Etenim pro anno 1318. qui in ipso clauditur, extat instrumentum quoddam in Archiuio eiusdem Ecclesiæ conseruatum, & per Guillelmum de Calatayud Notarium Cæsaraugustanum signatum; quod refert Cæsaraugustanus *in libro in præcedentibus relato pagina* 228. in quo hæc habentur: *Nouerint vniuersi, quod anno Domini* 1318. *comparuit Venerabilis, & discretus Eximenus Donatus Canonicus, & Infirmarius Ecclesię Sanctę Mariæ Maioris Cæsaraugustæ Procurator*, &c. Et infra de eadem Ecclesia sic legitur: *Præfulsit temporibus prædictis multorum Sanctorum, quippe Valerij, & Braulij, eiusdem Ecclesiæ successiuè Episcoporum, & B. Martyrum*

Lau-

Laurentij, atque Vincentij dictę Ecclesiæ Archidia-
225 *conorum*. Etenim hac posteriori clausula inspecta manifestè conuincit antiquam Cathedralitatem huius Ecclesiæ, & quod Episcopalis Sedes fuerit SS. Episcoporum Valerij, & Braulij, prout etiam ostensum est in superioribus. Per priorem etiam clausulam; cum in ipsa dicatur Ecclesia Sanctæ Mariæ *Maioris*, & hic titulus *Maior*, eamdem Cathedralem Sedem indigitet; cum *Maioritas* nobilitatem importet, *cap. super eo de testibus*, & ibi DD. *cap. de multa in fin. & cap. penult. de prębend. atque ca. qui contra pacem 24. quęst. 1.* vbi Glossa, & latissimè Bartol. *in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Mascard. *de probationib. vol. 2.*
226 *conclus. 999. num. 10. & sequentibus*; plura congerens. Scripturis autem ex Archiuijs extractis fidem adhiberi, *argument. authentic. ad hęc in fine* comprobant DD. cum Bartholo, *C. de fid. instrum.* Felin. *in cap. 2. de fid. instrum. num. 9.* & plerique.

227 Similiter sæculum decimumquintum præcedentium sęculorum sequax, non minus ipsis Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ sartam tectam tuetur. Etenim de anno 1448. sub Dalmatio Archiepiscopo Cęsaraugustano, cum similiter lis esset, & controuersia De decimoquinto.

inter Ecclesiam Sanctę Marię, & Sancti Saluatoris, inita est concordia inter dictas Ecclesias. In qua conformiter ad aliam de anno 1221. assignatur pro loco Capituli Ecclesię Sanctę Marię (quę in ea concordia vocatur *Maior*) dextera pars, & pro loco Prioris, is, qui antea erat
228 in vsu, scilicet primus, & pręcipuus. Explicando magis difficultates, quę circa hoc occurrere possent. Deinde statuitur, quod in Processionibus Crux Ecclesię Sancti Saluatoris in-
229 cedat in manu dextera, Crux verò Sanctę Marię in sinistra. Cuius rei ratio ibi assignatur, quia Ecclesia Sancti Saluatoris *est Cathedralis, & etiam Metropolitana*. Quo denotantur duo, pri-
230 mum, quod Ecclesia Sancti Saluatoris dextram manum pro nobiliori, & digniori ęstimet; quam sinistram, iuxta ea, quę dixi supra *nu.* 213. Secundum, quod hęc manus dextra ideo conceditur Cruci Ecclesię Sancti Saluatoris, & non Sanctę Marię, eo quod illa non solum sit *Cathedralis*, sed etiam *Metropolitana*; hęc vero, etsi *Ca-*
231 *thedralis*, non tamen *Metropolitana*. Item statuitur, quod in funeralibus defunctorum eadem eleemosyna pecuniarum, & candelarum detur Canonicis, Portionarijs, & seruitoribus Eccle-
232 się Sanctę Marię, & Sancti Saluatoris. Prętcrea

etiam

etiam decernitur, quod in aliquibus Processionibus Capitulum Ecclesię Sanctę Marię deberet congregari in Ecclesia Sancti Saluatoris, in alijs autem è contra Capitulum Sancti Saluatoris in Ecclesia Sanctę Marię. Huiusmodi autem æqualitas pactorum nō solum arguit, quod bona fide inita sint, *l. non solum, §. de vno, ff. de rit. nupt. l. sed & milites post princip. ff. de excusat. tut.* Baldus, Iason, Decius, Castrensis, & alij apud Bertachinum *in Repertor. verb. æqualitas*; sed etiam denotat ęqualitatem Iurium vtriusque Ecclesiæ ratione Cathedralitatis.

232 Pro coronide etiam sęculi decimiquinti perpendat, obsecro, lector, statutum Ecclesię Metropolitanę Cæsaraugustanę de anno 1471. die nona Maij promulgatum, apud Biuarium in commentar. ad Dextrum *pag. 59.* vbi ex eo, quod D. Iacobus Apostolus (vt ibi dicitur) *Primam huius Ciuitatis Ecclesiam ipse fundauit* (scilicet Ecclesiam Sanctæ Marię de Pilari, vt constat ex sequētibus vbi refert apparitionem eiusdem Sanctissimæ Virginis adhuc viuentis pro ipsius fundatione) statuitur, quod festum eiusdem Apostoli *sub solemnitate sex capparum in Metropolitana Ecclesia Cæsaraugustana perpetuis temporibus* celebretur. Condistinguens sanè eam primam Ecclesiam à De quodā statuto.

Sancto Iacobo fundatam à Metropolitana, & clare indigitans hanc Metropolitanam neutiquam à Sancto Iacobo fundatam fuisse. Sequens etiam Ioannem Secundum Aragoniæ Regem, qui in quodam priuilegio apud eundem Biuarium hęc dixit anno 1459. die 26. Octobris: *Contemplatione, & fauore ipsius Ecclesię, quæ inter alias Hispaniæ, diuinis mysterijs, & miraculis refulget, de illius institutione, & ædificatione (testante historia) multa miraculosa referuntur, & principaliter illud mirabile, quod in vita ipsius Beatæ Virginis, eiusque iussu, à Beato Iacobo Maiore Apostolo constructa, & ædificata extitit: in cuius capite ipsa Beata Virgo Pilare marmoreum, quod sibi à Cælo transmissum habuerat, & supra quod ipsi B. Iacobo apparuit, firmari, & collocari iussit.*

233 Maximè vero decimumsextum sęculum pro huius controuersię decisione in fauorem Ecclesię Sanctę Marię de Columna plura pręstat adiumenta. Nam primo, de anno 1502. adest celebris quędam sententia lata per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani, & confirmata per eumdem Archiepiscopum, de cuius interesse, & pręiudicio principaliter agebatur. In qua dicta Ecclesia declaratur exempta à solutione *subsidij charitatiui, aut alterius cuiuscunque*

De sæculo decimo-quinto.

cunque

234 *cunque gratiosi seruitij* dandi Archiepiscopo. In ea etiam, veluti pro causa dictæ exemptionis dicitur: *Constat etiam, quod dicta Ecclesia, in qua Dei Genitrix Virgo, dum in humanis ageret Beato Iacobo Apostolo mirabiliter super pilare marmoreum,*
235 *Angelicis manibus deportatum apparere dignata est, in quo primaria Sedes Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, Beato Braulio, & alijs multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus. Et licet postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia, & prærogatiuæ Cathedralis Ecclesię penes eam remanserunt, & quasi vna Ecclesia cum maiori Cęsaraugustana reputatur in prærogatiuis prędictis.* Additur etiam: *His igitur, & alijs quamplurimis causis coram nobis deductis, & allegatis, & alijs in iure, & iustitia consistentibus,* &c. Quæ clausulæ; cũ valdè vniuersales sint, quia dictio *alijs* hanc generali-
236 tatem habet, ita vt etiam compræhendat non expressa. Curtius *consil.* 38. Caputaquens. *decisio.* 296. Barbosa *de dictionibus diction.* 26. *num.* 15. & facit positionem eiusdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus*, & ibi Barthol. *ff. de rebus dubijs*, *l.* 3. *C. de seruis fugitiu. cap. sedes de rescript.* & alijs iuribus, & DD. apud eumdem Barbosam *sup. nu.* 1. arguunt dictam exemptionem

nem

nem eius Ecclesiæ à solutione subsidij Charitatiui debitum ipsi esse non solũ propter excellentiam illius, sed propter alias plures causas. Vnde huiusmodi sententiæ Vicarij Generalis valde
137 multumque defert Rota magistralis coram Coccino de anno 1630. edita *num. 68. & sequentibus*, ex eo, quod illa tempus litis super Cathedralitate principaliter motæ per centum, & amplius annos antecedat: & quia de executione, seu Canonizatione illius nunc non agatur, sed
138 tantum adducatur ad probationem. Quibus iungam ego, Ferrerium istum, qui istam sententiam protulit, virum fuisse insignem litteris, & gubernio, & à Xixto Quarto Romano Pontifice in Vicarium Generalem Cæsaraugustanum nominatum: & (quod magni ponderis est) Ecclesiæ Sancti Saluatoris alumnum: sic enim habet pergrauis Author Carrillus *in histor. Sancti Valerij fol. 274.* Et (quod magis ruminandum)
139 quod hæc sententia expresse acceptata fuit ab eodem Archiepiscopo Alphonso, de cuius interesse agebatur, prout expendit eadem Rota *num. 68.* Ac proinde præiudicat omnibus, *l. ingenium*, vbi Glossa, & DD. de *stat. hom.* Pantaleon Palatius *in scripto super hanc causam pag. 7.* referens plures alias Rotæ decisiones, quæ idem
inten-

intentum corroborant.

240 Pro anno etiam 1513. qui decimosexto sæculo correspondet, extat sententia quædam arbitralis Alphonsi de Aragonia Cæsaraugustani Antistitis inter Ecclesiam Sancti Saluatoris, & Sanctæ *Mariæ*, quæ in discursu illius vocatur *Maior*.. Conuocato autem vtriusque Ecclesiæ Capitulo, & vtraque in Arbitrum, seu Arbitratorem præfatum Archiepiscopum ad sedandas omnes lites, & controuersias inter vtramque dictam Ecclesiam exortas, eligente; Archiepi- De sententia arbitrali.

241 scopus confirmauit concordias factas per Sanctium Episcopum, & Dalmatium Archiepiscopum Cæsaraugustanos, quæ adductæ sunt in præcedentibus pro ann.videlicet 1221, & 1448. cum suis limitationibus, & declarationibus. Quia tamen in ista arbitrali sententia, non semel, aut bis, sed sæpius, repetitur Ecclesiam Sancti Saluatoris esse *Matrem*; seu *Matricem*, *Superiorem*,

242 *& Magistram*, *& vt talem* honorandam ab Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris, considerãdum, quod quamuis magis videantur operari, sicut verba geminata magis operantur, *l. balista, ff. ad Trebell.* Barbat. plura ponens exempla *consf.37. in princip. lib. 3.* Quia tamen talis repetitio erat superflua, & verba superflua solent stomachari

prudentes, Rolandus à Valle *consil.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. & *consil.* 61. *in princip. lib.* 3. quem refert Cardinalis Tusc. *tom.* 7. *littera S. conclus.* 895. *num.* 31. & ne dicatur positam esse per *affectationem*, quæ neque prodest, neque attenditur, *l.* 2. §. *vlt. ff si quis caut. l.* 1. *C. qui milit. pos. lib.* 12. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 35. *gloss.* 4. *num.* 29. Surdus *consil.* 32. *num.* 4. *& consil.* 42. *num.* 23.
243 ideo credendum, repetitionem illorum verborum additam esse ad maiorem energiam, & vim. Rei tamen veritate inspecta, cum nihil aliud importent quam quod Ecclesia Sancti Saluatoris, sit actualis *Sedes Episcopalis, Diœcesana*, & *Metropolitana insignis*, nihil nocet Ecclesiæ San-
244 ctæ Mariæ, quæ nihil contra hoc prætendit, sed solum olim fuisse primam Cathedralem, & nũc esse talem; ac frui debere Cathedralitatis priuilegijs. Quin addendum, quod cum Ecclesia de Pilari non consenserit in hanc arbitralem sententiam, nisi prout in ea dicitur *Iuris ordine seruato, & per viam iuris, & iustitię tantum, & solummodo potestatem, & non aliter, & vltra*; si hæc obseruata non sunt, verba illa tam honorifica solum sonabunt *in fictionem*: ac proinde nullatenus nocere possunt Ecclesiæ Sanctæ Mariæ: eo quod regula certa sit, quod fictio cessat vbi veritas locum

cum habet, *l. nec ei, §. 1. ff. de adopt.* Decianus *consil.* 11. *num.* 139. *lib.* 1. vbi quod *fictio semper cedit veritati*.

245 Optime etiam dici potest ex Sacra Rota de anno 1630. sæp.us in medium producta *nu.* 86. hæc epitheta: *Superior*, *Magistra*. &c. quæ tam in hac arbitrali sententia, quam alibi reperiuntur concessa Ecclesiæ Sancti Saluatoris, solum ipsi concedi pro tempore communicationis Cathedralitatis: eo quod ab eo tempore facta est Sedes Episcopi, quæ est ratio propria Cathedralitatis, prout ex D. Hieronymo, & Tostato refert; & ego dixi supra *num.* 4. Ex quo infertur, nullo modo per illa derogari Ecclesiæ Sacræ Rotæ expositio.
246 Sanctæ Mariæ, eo quod non amisit suam Cathedralitatem per talem communicationem; quin potius, iuxta dicta *supra num.* 194. est *vna*;
247 & *eadem* in ratione Cathedralitatis cum ipsa: & ita vna, & eadem epitheta ipsi sub hac ratione Cathedralis consideratæ, competere debent; quia quæ sunt eadem, significant identitatem in omnibus, & per omnia. Glossa *in l. cum hi, §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis*. Menoch. *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 173. *num.* 1. Rota *decis.* 455. *num.* 2. apud Farinacium in prima collect. nouissimarum, Barbosa ex his, &

aljis *in Tract. de dictionibus dict.* 99. Rebuff. in *praxi beneficiorum in regul. de vnionibus, gloss. vlt.*
248 Et quia per vnionem, seu subrogationem non perdidit suæ excellentiæ, & antiquitatis priuilegia, vt habet relata Rota *num.*97. & *l. proponebatur, ff. de iudic. l. stipulantem, §. sacram, ff. de verborum obligat. l. qui res, §. aream, ff. de solut. l. si grege, ff. de leg.* 1.

Pōderatio ad intentū

249 Expendat & lector, quod hic Cæsaraugustanus Antistes Alphonsus, qui præfatam arbitralem sententiam protulit, in qua Ecclesiæ Metropolitanæ Sancti Saluatoris plusquam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ fauere videtur, approbauit, & confirmauit sententiam illam Ferrerij; quam de anno 1502. superius dixi fuisse latam. In qua dicitur, constare Ecclesiam Sanctæ Mariæ fuisse primariam Sedem Cæsaraugustanam *per multa annorum curricula*, ibique sedisse Beatum Braulium, & alios dignissimos Episcopos: ac post translationem mansisse in ea *multa insignia, & prærogatiuas Cathedralis Ecclesiæ, itaut quasi vna cum Ecclesia Maiori Cæsaraugustana reputetur in prædictis prærogatiuis*: Ex quo, quia contrarietas,
250 seu contradictio verborum vitanda est, *l. vbi repugnantia, ff. de regul. iur. cap. cum expediat de elect. in* 6. Paulus *consil.* 159. Bertachinus *in reperto-*

pertorio verbo Contradictio: & contraria allegans non auditur, Fulgosius *consil.* 20. *in fin.* Bertachinus *supra verbo Contraria*; quod magis procedit in viro egregio, qualis erat præfatus Archiepiscopus: ideo iure præsumendum nihil voluisse dicere contra Ecclesiæ Sanctæ Mariæ priuilegia in dicta sententia arbitrali ab ipso prolata

251 adducta. Ac proinde verba illa: *Matrem, Matricem, Superiorem, & Magistram* intelligi debere tãtummodo in ordine ad alias Ecclesias Cæsaraugustanæ Ciuitatis, Diœcesis, & Metropolis. Eo quod verba dubia intelligi debent in aptiori significato, *l. quoties idem sermo, ff. de regul. iur.* Roman. *consil.* 350. *num.* 22. Non in ordine ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ iuxta Aymonium Monachum, qui anno 890. floruit, est *Mater Ecclesiarum* Vrbis Cæsaraugustæ, vt dixi supra *num.* 125. & iuxta Iulianum Perez, qui ante 500. annos vixit, est *prima omnium Ecclesiarum Hispaniæ*, vt tetigi etiam supra, *numero* 147.

252 Post hæc de anno 1510. in fauorem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari edita fuit Synodalis quædam Constitutio, in qua sic deciditur, circa locum tenendum in Synodis: *In eisdem autem publicis sessionibus sedeant primò Abbates,*

De Constitutione Synodali.

bates, & post eos promiscuè ad vtrumque latus nostrum, Priores, Canonici, & alij in dignitate constituti; Ecclesię nostræ Cathedralis prædictæ, & Beatæ Mariæ Virginis de Pilari, ordine quo in Choro sedere, & Processionibus incedere consueuerunt. Cum autem modus sedendi in Choro, & incedendi in Processionibus esset, quod Prior Sanctæ Mariæ de Pilari primum locum, & manum dexteram teneret, magnum inde argumentum desumitur pro Cathedralitate dictæ Ecclesiæ, quia si illam non haberet omnino absurde ipsi permitteretur pręcedentia supra Ecclesiam Metro-
25 politanã, quæ actu Cathedralis est. Nec refert si opponatur, oppositum decisum esse à Rota in duabus decisionibus de anno 1626. Quia illæ non sunt in terminis præsentibus, quibus constat de Cathedralitate, sed fuerunt factæ per *in interim*, & per modum *prouisionis*, quando de illa non constabat. Etenim quo tempore præfatæ Sacræ Rotæ decisiones editæ fuerunt, non constabat Rotæ de tali Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ: prout patet ex verbis illis Decisionis de eo anno 1626. coram eodem Coccino *par. quinta, recentior. tom.* 1. *decis. tertia, num.* 14. videlicet: *Quod antiquitus Cathedralitatis prærogatiua gauderet, non adhuc liquet.*

Idemque

254 Idemque videtur dicendum de alijs decisionibus de annis 1627. 1628. & 1629. quæ sunt *in dicta quinta par. recentiorum tom. 1.* decisiones 57. 111. 208. & 235. Modo autem iam con-
255 stat de illa ex posteriori Rotæ decisione de anno 1630. in principio, vt notat Rubeus in annotatione ad illam decis. 3. dicens: *Decisa est hæc controuersia, parte vtraque acerrimè informante, sub die prima Martij 1630. coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Coccino, quæ decisio insignis est, & habetur infra in ordine 353. in hac parte;* ac ex alijs de annis 1631. & 1633. infra adducendis. Ac per consequens illæ anteriores decisiones sunt, & censentur per has posteriores moderatæ. Hæc porro Synodalis Constitutio roborata est per Decretum (*firmam vocant*) manutentionis in possessione, prout de anno 1643. loquens dicam.

256 Pro eodem etiam sæculo decimosexto, non solum habet pro se Ecclesia Sanctæ Mariæ Bullam Clem. VII. de anno 1529. in qua Pontifex omnimodam exemptionem ipsi concedens, miraculosam ipsius fundationẽ astruit, & quod in ea affirmetur, *Primam totius Hispaniæ fuisse*. Sed etiam de anno 1557. extat mandatum Auditoris Cameræ ex commissione Pauli De eodem sæculo 16.

IV.

Quarti de manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentijs contra Ecclesiam Sancti Saluatoris. Quod ampliatum etiam, & declaratum est ab eodem Auditore Cameræ de anno 1562. In his autem mandatis, plura, & insignia priuilegia huius Ecclesiæ circa accessum Ecclesiæ Sancti Saluatoris ad ipsam certis diebus; manum dexteram eidem Sanctæ Mariæ Ecclesiæ dandam, & similia. Pro quo mandato exequendo extat etiam de anno 1567. obligatio Cameralis Capituli Sancti Saluatoris.

Grauissimum Regis Ferdinandi testimonium.

Iniurius sanè præsenti causæ, & historiæ apparerem, si in huius decimi sexti sæculi calce non referrem ea, quæ Inclytus, & Felicissimus ille Ferdinandus Rex, re, & nomine Catholicus, in quodam priuilegio de Sacrosancta Ecclesia Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari dixit: ac quæ de eadem Ecclesia celebris ille Author Martinus Garzia, Aragoniæ Inquisitor, Barchinonensis Antistes, & eiusdem Ferdinandi Concionator eximius, sermone 91. scripsit. Ferdinandus ergo apud Viuar. supra relatum, sic dicebat: *Sanè ex Catholicis occiduis neminem latere existimamus, apud Vrbem Cæsaraugustam quandam esse mirificæ deuotionis sacram, & antiquissimam Ædem, seu Templum celebre, purissimæ, ac intemeratæ*

Decimo sexto sæculo 16.

meratæ Virgini Dei Genitrici dicatum, sub vocabulo Beatæ Mariæ de Pilari, innumeris, & assiduis miraculis præfulgens. Ibi ipsa suauissima Virgo adhuc in humanis agens Hispani populi miserata nõdum orthodoxę fidei lumen intuentis, se D. Iacobo, & circumstantibus mirum in modum super lapideam Columnam corporaliter videndam obtulit. Unde cunctis Hispanię populis cæca Gentilium credulitate obduratis lux salutaris exorta est. Quo tamen in loco relicta, ab eadem immaculata Virgine, Columna, & desuper candida ejus effigie, ab ipso Beato Iacobo, & eum sectantibus Sacellum ibidem perexiguum constructum fuiße aßeritur, quod primum Ecclesię nomen in Hispania obtinuit. Attamen, crescente cum tempore deuotione, pijsque largitatibus suffragantibus, domus ipsa, vt tantæ Reginæ Palatium decebat, longè quidem amplificata est, & tandem in statum, quo hodie est, adducta. Expendatur illud *Quod primum Ecclesię nomen in Hispania obtinuit*, & pro comperto habebitur id, quod pro nostræ Dissertationis scopo mihi præfixi. Martinus autem Garzia relato loco hæc dixit: *Hæc autem Ecclesia Cæsaraugustana principaliter fundata a Christo, sicut aliæ: sed specialiter ad hanc fundandam non misit vnum de 72. Discipulis, scilicet vnum de 12. Apostolis: & non Philippum, vel Bartholomęum,* &c.

Garzię testimonium

&c. sed vnum de principalioribus, scilicet Iacobum qui erat Consobrinus Christi Iesu: qui missus in Hispaniam singulariter hanc Ecclesiam per suam sanctissimam prædicationem fundauit: & quia maiorem fructum in ipsa fecit, vt mandatum fuit ei à Virgine Maria Ecclesiam in ea fundauit, & ædificauit, quæ dicta est S. Maria de Pilari, vel Columna: & sic licet Iacobus in tota Hispania sua prędicatione Ecclesiam fundauerit, singulariter hoc fecit in Ciuitate Cæsaraugustæ, vt patet. Iungantur ista cũ alijs, quæ ex hoc Authore in superioribus attulimus. & cõstabit manifestè causæ præsentis singularem Patronum extitisse. Nec pręteremittenda ponderatio circa verba relata, quod, si, prout ex ipsis elicitur, tam singulariter hęc Ecclesia à Christo, mediante Iacobo eius Consobrino, & mandante Deipara Virgine, extructa fuit, proculdubio non rectè sapiet, qui negauerit eam ab Apostolo Cathedralitatis munere decoratam fuisse; eum ingratitudinis, & illiberalitatis notam tanto Apostolo propterea inurere videatur.

Pro seculo 17.

257 Sed prę cæteris anterioribus sęculis hoc vltimum decimum septimum multo plura, & clariora monumenta pro ea Cathedralitate Ecclesiæ S. Marię *de Columna* comprobanda suppeditat. Primò, pro anno 1604. Bullam Clemen-

tis

tis Octaui, qua declarat, quod per reductionem ad sæcularitatem Ecclesiæ Metropolitanæ nihil præiudicetur præeminentijs Ecclesiæ S. Mariæ. Deinde de anno 1605. extant decreta Curiæ Illustriss. Dom. Iustitiæ Aragonum, quibus multum defert Sacra Rota Magistralis relata de anno 1630. *num.* 79. Vbi deciditur, Ecclesiam de Pilari, debere, & posse in Comitijs Aragonum præcedere Cathedrales omnes præter Metropolitanam Sancti Saluatoris Ecclesiam. Vocatur autem in eis antiquitas, & dignitas huius Ecclesiæ de *Pilari, longissima, honorificentissima, venerandissimaque*. Deinde, quod est *gloria, & ornamentum totius Hispaniæ, & Orbis*. Item: *obtinet inter omnes Ecclesias mundi vetustatis, & excellentię originis primatum*. Præterea: *Ab initio nascentis Ecclesię Episcopum habuisse, Matrem Ecclesiarum dictæ Vrbis fuisse, Cathedralemque extitisse authoritate preexcellentissimi Iacobi Zebedæi, quousque vnita, seu translata fuit in Excelsam Sancti Saluatoris Ecclesiam, Arabibus Cæsaraugusta exturbatis*. Ac infra: *Ex quibus satis liquet, hanc Sanctam Ecclesiam ab eius initio Cathedralem dignitatem, & nomen habuisse*. Et post alia: *Corruscat enim radijs prioris dignitatis, vltra quod semper quoad dictam prelationem pro Cathedrali habita est*.

258 Ex quibus omnibus plura ex dictis in superioribus confirmantur, & id quod modo intenditur de Cathedralitate in ea Ecclesia perseuerante suadetur ex posterioribus verbis relatis. Ac ex eo quod dicta *Cathedralitas* dicatur *vnita, seu translata*, etiam deducitur id quod in præcedentibus *num.* 189. dixi, videlicet: huiusmodi Ec-
259 clesiæ mutationem, etsi impropriè *translatio* dici possit, propriùs tamen dicendam *vnionem*. Quod declaratur in illis verbis horum decretorum, quæ in sequentibus dicuntur, scilicet
260 *Nec tandem obstat ob dictam translationem dictã Ecclesiam amisisse priuilegia, præeminentiasque omnes Cathedralis Ecclesiæ. Ex quo constat translationem factam fuisse, non cum omnimoda dictarum preeminentiarum extinctione; sed, imo potius, cum expressa reseruatione earumdem præeminentiarum, vt fuit pronunciatum à sæpe dicto Ioanne Ferrerio: Et iure sanè quandoquidem non ob delictum.* Quod bene vrget Villar. *in scholijs ibidem littera M.* dicens: *Si enim ob delictum facta fuisset translatio, seu destructio, tunc nec nomen, nec priuilegia retineret, ca: ex hoc diximus 17. quęst. 7. cap. placuit de consecrat. distinct. 1.* Quomodo autem ex præcedentia Ecclesiæ Sancti Saluatoris supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ in huiusmodi Comitijs iuxta hæc decreta con-

concessa, nihil derogetur eidem Ecclesiæ Sanctę Marię dicam infra *cap.* 4.

261 Post quæ de anno 1609. Sacra Rota Romana coram Coccino inter decisiones ipsius *num.* 452. declarauit Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilar manutenendam esse in possessione suarum præeminentiarum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris; nec id ius derogatum fuisse per sæcularizationem, conformiter ad mentem, & Breue Clementis Octaui, & vt dixi etiam supra *num.* 257. Rota de anno 1609.

262 De anno etiam 1610. extat alia S. Rotæ decisio coram Ludouisio *par. 1. recentior. decis.* 245. & inter decisiones ipsius 472. vbi deciditur Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari posse celebrare Festum suæ Dedicationis pro die 12. Octobris, Alia de anno 1610.
263 non obstante contradictione Ecclesiæ Sancti Saluatoris: *Quia ex testibus, & alijs deductis apparet, Ecclesiam de Pilari antiquitus fuisse Cathedralem, & in ea extitisse Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam*, &c. *& quolibet anno fuisse solemniter in dicta Ecclesia celebratam pro dedicatione propria.* Quę decisio magni ponderis est, cum in ipsa astruatur Cathedralitas antiqua huius Ecclesiæ, & hęc non sit de præsenti ab ipsa ablata, sed communicata Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vt probatum

est

est in præcedentibus.

Alia de anno 1611. 264 Vnde etiam consequenter eadem Sacra Rota de anno 1611. coram eodem Ludouisio *par. 1. recentior. decis.* 285; & inter decisiones ipsius *decis.* 493. idem determinauit, dicens etiam, dictam Ecclesiam fuisse antiquitus Cathedralem. & habuisse multas pręrogatiuas, & pręeminentias; ac non obstare suę Cathedralitati, quod sit Ecclesia Parrochialis, & Collegiata.

Alia quoq; de an. 1613 265 Insuper de anno 1613. cum dubitaretur an dicta Ecclesia Sanctę Marię posset in Dedicatione suę proprię Ecclesię facere Processionem extra illam, eadem Rota coram Verospio *decis.* 533. *par. 1. recentior.* affirmatiuè respondit. Cum etiam postea dubitaretur an eadem Ecclesia teneretur ad instar aliarum, Dedicationis Ecclesiæ Metropolitanę Festum celebrare, Sacra Rota de anno 1614. coram eodem Verospio *par. 1. recentior. tom. 2. decis.* 616. negatiuè respondit: eo quod eadem die Dedicationem propriæ Ecclesiæ celebrabat. Addit *num.* 5. hęc: *Vlterius, ex*
266 *quo Ecclesia del Pilar olim fuit Cathedralis, censetur pręrogatiuam celebrandi suam Dedicationem retinuisse. Ioannes de Platea in l. 1. & 2. de Præfect. Pręt. lib. 12. Guido Pap. decisione 377. Quæ ratio dignitatis antiquæ non militat in alijs Ecclesijs, &*

ideo

ideo hæc non tenetur, sicut aliæ Metropolitanæ Dedicationem celebrare. Quæ tam pro dictis, quam pro dicendis expendenda.

267 Consecutiuè etiam de anno 1626. extat *firma*, seu Decretum Curiæ Iustitiæ Aragonum de executione mandatorum circa priuilegia, & exemptiones Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, non obstante sæcularizatione Ecclesiæ Metropolitanæ. Firma Iustit. Aragō.

268 Maximè tamen inter alias Sacræ Rotæ decisiones, veluti Sol inter sydera, fulget aurea illa sæpius inculcata, & cuius vestigijs semper insisto, de anno 1630. coram Coccino. In qua adeo exactè, dilucidè, & concludenter præsens intentum deciditur, vt merito Erize Ximenez *vt supra cap. 12. num. 5.* dixerit, nimis obstinatum, & proteruum fore, cui ipsa non satisfecerit. Modestius tamen; ea est accuratissimè, & diligentissimè elaborata, inter plurimas alias, quas ego, plusquam aliquantulum in eis euoluendis versatus, viderim. In ea enim in principio, cum dubium esset propositum, *an constet Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Columna fuisse antiquitus Cathedralem*, vt ibidem dicitur, *tandem negotio* De Rota Magistrali.

269 *maturè discusso, Domini de Rota affirmatiuè responderunt*. Proponendo videlicet motiua partis contrariæ à *num.* 1. vsque ad 19. & confirmando

suam

suā decisionē à *nu* 26. vsque ad 83. ex historicis, Chronicis, & Breuiarijs, sententijs, concordijs, adminiculis, & alijs documentis. Ac respondendo contrarijs à *num.* 84. vsque in finem, vbi dicitur, ita conclusum esse *parte vtraque acerrimè informante*. Conclusum ergo sit, si Deo, & eius Beatissimæ Parenti, cuius causa agitur, placuerit.

Alia Rota conformis. 270 Conformiter etiam ad prædictam decisionem, in alia de anno 1631. coram eodem Coccino *par.* 6. *recentior. decis.* 15. *num.* 18. *stabilitur constare Ecclesiam Beatę Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem*. Et ex eo deducit eadem Rota ibidem, *posse propterea dubitari an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia iuris communis contra prefatam Ecclesiam Beatæ Marię, quę videtur retinuisse iura antiqua Cathedralitatis, vt latè decisum fuit in decisione coram me.* (idest pręfato Coccino) *facta sub die prima Martij anni pręteriti*. illa videlicet de qua supra. Ex quo elicitur hanc Rotæ decisionem de anno 1631. confirmatoriam esse alterius de anno 1630. supra relatæ.

De mandatis. 271 Adest etiam mandatum eiusdem Coccini pro eodem anno 1631. de manutentione priuilegiorum eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ contra Metropolitanam: & aliud de eadem re eius-

mentum

dem Coccini pro anno 1633. Item aliud instrumentum sententiæ ab eodem Coccino latæ de
272 anno 1631. in qua liti finem imponens, hæc magni ponderis verba dixit: *De, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, & propterea mandata desuper necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse, prout decernimus, & declaramus, molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta per dictum Decanum, & Canonicos, atque Capitulum Ecclesiæ Sancti Saluatoris prædictis Priori, Canonicis, & Capitulo Beatæ Mariæ desuper præstitas, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas; ac iniusta, iniqua, temeraria, & indebita; illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere; eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & victos victoribus in expensis coram nobis in causa legitime factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum, reseruamus, & ita dicimus non solum præmisso, sed omni alio de iure meliori modo*, &c.

273 Confirmat etiam eamdem Rotæ decisionē de anno 1630. supra relatam, alia eiusdem Rotę decisio de anno 1632. coram Vbaldo, quæ — Alia decis.

T est

est 35. par. 6. recentior. Cum enim pars Ecclesiæ Sancti Saluatoris opponeret contra præfatam decisionem de anno 1630 quod fuerit nulla ex defectu iurisdictionis, Rota decernit, debere sustineri, & fuisse validam, & in casu dubij pro illius validitate præsumi debere. Meritò ergo dicitur confirmatam fuisse in hac decisione. Hęc autem decisio confirmata etiam fuit ab eadem Rota in alia coram eod. Vbaldo eodē ann. 1632. quæ est 91. par. 6. recentior. vbi pluribus rationibus probatur ipsius validitas, & dicitur, quod etiam in dubio esset confirmanda. Similiter confirmata fuit in alia coram eodem Vbaldo, quæ est 102. in ead. 6. par. recentior.

Alia declaratio. 274 Insuper idem Vbaldus eodem anno 1632. sententiem datam per Illustrissimum Coccinum Decanum Rotæ super antiqua Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris de Pilari declarauit bene fuisse pronuntiatam, sententiatam, & diffinitam, maleque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum pro parte Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & propterea eam confirmauit, & approbauit, ac partem dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris in expensis condemnauit.

Ma-

275 Maximè autem ea fundamentalis, & magistralis Decisio Rotæ Coccini de anno 1630. roboratur ex alia coram Notmanno eodem anno 1632. quæ est decisio 142. *in 6. par. recentior.* In ea enim Domini negarunt remissoriam parti Ecclesiæ Sancti Saluatoris, *propter irreleuantiam articulorum.* & quia (vt inquit Rota) *cum non percutiant tempus anterioris, & antiquissimæ Cathedralitatis, ad fauorem prædictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, quæ luculenter, vt ex pluribus venerandæ antiquitatis monumentis firmata fuit in decisione Reuerendissimi Domini mei Decani, dictam anteriorem Cathedralitatem alterius Ecclesiæ nequaquam excludunt; & quatenus etiam tenderent ad illius exclusionem sunt improbabilia per testes, quibus in probandis antiquis præferuntur scripturæ.* Quæ quidem si rectè expendantur valdè corroborant quæ in præcedentibus dixi, Accedentibus præsertim illis, quæ eadem Rota subiungit *num. 8. & 9.* nempe: *Præterea visum fuit Dominis, quod agentes pro Ecclesia Sancti Saluatoris, figurauerint consuetudinem immemorabilem, cæterosque articulos conceperint ad euitanda fundamenta dictæ elaboratissimæ decisionis Reuerendissimi Domini Decani. Vnde oritur suspicio calumniæ.* Hinc *num. 10. & 11.* sic concludit: *Non obstat, quod scriptura, de qui-* Roboratio

bus in dicta decisione Reuerendissimi Domini mei Decani, non contineant factum; sed simplices assertiones, siue enunciatiuas Cathedralitatis Ecclesiæ Beatæ Mariæ, & cum illæ emanauerint à personis suspectis quibus non creditur; sit recurrendum ad probationes qualitatum scripturarum. Quia placuit responsio, quod postquam scripturæ cum omnibus suis qualitatibus abunde fuerint discussæ in sæpe allegata decisione huius causæ coram Reuerendissimo Domino Decano non est amplius de illis inquirendum. Sanè hæc decisio, sicut valde confirmat causam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sic etiam multum eneruat partem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & os illi ad reclamandum obstruere videtur.

Resolutio S. Rotæ. 276 De anno etiam 1633. cum iterum postularetur remissoria præfata, resolutum est à Rota coram Notmanno *6. par. recentior. decis. 177.* quod iterum susciperetur disputatio super negotio principali, scilicet, de Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, pro qua dicit stare plura argumenta, videlicet, *antiqua traditio, tam historicorum, quam aliorum scriptorum narrationibus, ac testimonijs comprobata: scriptura extra Codicem moralium Sancti Gregorij considerata: simplex dicti agni signum, circumscripta illius inscriptione consideratum: enunciatiuæ in litteris Apostolicis, maximè*

Gela-

Gelasij Secundi simul cum litteris Petri Libani Episcopi, ac sententijs antiquis contentæ: consuetudo inueterata celebrandi Festum Dedicationis Ecclesiæ B. Mariæ ipso eodem die, quo Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis celebratur: facultas exigendi Decimas in territorio Cæsaraugustano: mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia: omnium Sacramentorum prout in Cathedrali indistincta administratio: ac denique prærogatiuarum, & præeminentiarum in Processionibus, & sessionibus æqualitas; quæ omnia etiam testibus iudicialiter examinatis fuerunt comprobata. Ex quibus Sacræ Rotæ sæpius replicatis decisionibus euanescit scrupulus, qui esse potest circa vnam aliam de anno 1626. coram sæpius relato Coccinò, quæ est tertia *in 5. par. recentior. tom. 1.* videlicet, quia iam liquet de hac Cathedralitate, de qua tunc non constabatur.

277 De anno etiam 1637. cum proposita, & probata essent coram Tribunali Cæsaraugustanæ Ciuitatis, & eius Iudice *Zalmedina* nuncupato, quod *Sancta Ecclesia de Pilari gauisa fuit, & gaudet suis priuilegijs, & honoribus, quia est Ecclesia Angelica, & Apostolica erecta cum corporali præsentia Deiparæ Sanctissimæ Virginis Dominæ nostræ, & eius iussu, per gloriosissimum Sanctum Iacobum Patronum, & Fundatorem ipsius, eiusque Discipulos* Sententia Zalmedinæ.

pulos

pulos à tempore nascentis Ecclesiæ: & quia ex tunc fuit prima Cathedralis Cæsaraugustæ, & totius Hispaniæ: & semper habuisse, & conseruasse fidem Catholicam; ac supra 1200. annos Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam per Dominos Episcopos gubernatam, specialiter per Sanctum Athanasium Iacobi Apostoli Discipulum; Sanctum Theodorum, S. Taionem; S. Valerum (cuius Archidiaconus in dicta Ecclesia fuit gloriosus Martyr Sanctus Vincentius) S. Braulum Episcopum, & alios: ac semper retinuisse, & retinere iura Cathedralis Ecclesiæ: Ipse Zalmedina sententiam protulit in fauorem dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, approbando per illam proposita. Quæ etiam confirmata fuit in Curia Cæsaraugustana Iustitiæ Aragonum, vt constat ex rescripto de anno 1638. pro die 26. mensis Ianuarij.

Firma Tribunalis Cæsaraugust.

178 Pro anno quoque 1643. extare video *Firmam*, seu Decretum Cæsaraugustani Tribunalis, vbi præcipitur executioni mandari Synodalem Constitutionem supra *num.* 152. relatam, in qua statutum fuit, quod in publicis sessionibus in Synodis habendis, Prior Ecclesiæ de *Pilari* sedeat eo ordine quo in Choro sedere, & in Processionibus incedere consueuerat. Qui modus sedendi, & incedendi supponitur esse in

primo

primo loco. Pro huius autem *Firmæ*, seu Decreti defensione doctè scripsit Cęsaraugustę 15. Aprilis currentis anni 1654. Canonicus Pantaleon Palacius.

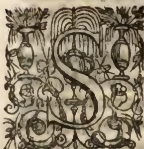
279 Iam pro coronide expendatur, quod cum pro Deiparę Virginis honore tuendo, quę Ecclesię de Pilari Titularis Patrona existit, tum Ecclesiastici, tum sęcularis brachij potestas fœdere mutuo concurrant, eius Ecclesię Cathedralitati adstipulando: & secundum iura duplex funiculus, seu ligamen magis ligat, & difficilius rumpitur, *l. si non le. ff. de hered. instit. l. discretum, C. qui testament. facere poss. l. penult. §. si vero, C. de adoption.* adeo firmata hęc veritas manere debet, vt veluti *Columna immobilis* (quę apud veteres Symbolum fuit firmitatis, & æternitatis, iuxta Raynaudum *in Nomenclator. Marian. verbo Columna in glossario*) aduersę partis telis concuti, aut conquassari, nullatenus queat. Prout etiam sequentia demonstrabunt. Capitis Epilogus.

Admi-

Adminicula probantia Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ.

CAP. IV.

280 S. Rotæ testimonium. Acra illa Rota de anno 1630. edita, & ab alijs eiusdem Rotę decisionibus, vt visum est in pręcedentibus, confirmata; cuius vestigijs pręsertim insistendum, decidit *num.* 49. Dominos in eam sententiam de Cathedralitate dictę Ecclesię Sanctę Marię tanto libentius inclinasse, quanto veritas illius *pluribus adminiculis, & quidem vrgentioribus, corroboratur*. Ea igitur dispicienda, & confirmanda meritò veniunt in pręsenti; & applicanda ad thema propositum de dicta Cathedralitate, etiam post erectionem Ecclesię Sancti Saluatoris in Cathedralem, perseuerante.

281 Primum est desumptum ex residentia Episcoporum Cæsaraugustanorum in ea, à prima

sui fundatione vsque ad annũ 1118. Etenim Episcoporum residentia, penes Cathedralem Ecclesiam præsumitur esse; cum *ca. Episcopus dist.* 41. dicatur: *Hospitium quoque non longè ab Ecclesia habeat*. Innocent. *cap. ex ore de priuileg.* Archidiaconus, & Ioann. Andr. *in cap. statutum, §. cum vero de rescript. in 6.* Soccinus *in cap. licet numero* 22. *de foro competenti*. Rota eadem *num.* 52. & 53. Ita autem contigisse in hac Ecclesia manifeste probant adducta toto ferme *cap.* 2. Quod vero etiam idem acciderit per aliquot saltem annos posteriores; etiam comprobant, quæ dixi *cap.* 3. *num.* 198. *num.* 199. *num.* 200. *num.* 224. & 225.

282. Secundum adminiculum desumit eadem Rota *num.* 60. & *sequentibus*, ex litteris Gelasij Secundi directis exercitui Christianorum Cæsaraugustam obsidentium, de quibus dixi supra *num.* 142. In eis enim Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari vocatur per Antonomasiam *Ecclesia*, quod denotat Cathedralitatem ipsius, prout ibi notaui ex adductis à Sacra Rota & alijs. Similiter ex alijs litteris Petri Libranæ, in quibus Indulgentiæ conceduntur elargientibus eleemosynam pro reparatione dictæ Ecclesiæ: eo quod in eis dicatur eam *Beato*, & *antiquo nomine Sanctitatis*, — Adminiculum secũdum.

ctitatis, & Dignitatis pollere. Quod etiam denotat ipſius Cathedralitatem, prout etiam dixi *numero* 144. & 145. ex eadem Sacra Rota, & alijs. Nunc vero ſpeciatim notandum, has litteras ſubſcribi etiam ab alijs Epiſcopis, & Prælatis, videlicet Bernardo Archiepiſcopo Toletano, Suboſcitano Epiſcopo; Sanctio Caleguritano Epiſcopo, Guidone Laſcurrenſi Epiſcopo, & Boſone Cardinali Apoſtolicæ Sedis Legato. Ex hoc enim deducitur ab omnibus his Prælatis approbari titulos illos *Sanctitatis*, & *Dignitatis* con-
283 ceſſos eidem Eccleſiæ, & ex quibus eius Cathedralitas elicitur. Litteræ porro iſtæ ſunt apud Baronium *tom.* 12. *ſub anno* 1118. ex Hieronymo Blanca. Sed maximè aduertendum, & proprius ad inſtitutum præſens, quod, cum huiuſmodi litteræ ſcriptæ ſint ab hoc Petro Libra-
284 næ poſtquam iam Cæſarauguſtana Ciuitas in manu erat fidelium, & Eccleſia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta; valde ex eis indicatur Eccleſiam Sanctæ Mariæ non amiſiſſe ſuam Cathedralitatem ob præſatam erectionem, ſed, ipſa non obſtante, eam retinuiſſe.

Tertium. 285 Tertium deſumit eadem Sacra Rota *num.* 66, 67. *&* 68. ex antiquis Imaginibus *Agni*; eo quod cum ſint propria Inſignia Eccleſiæ Ca-

the-

thedralis Cæsaraugustanæ, proculdubio denotant Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Cathedralitatem; iuxta dicta supra *num:* 196. Accedente etiam illa inscriptione *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse.* Etenim eiusmodi Insignijs, & inscriptionibus valde probari antiquitatem etiam Cathedralitatis rectè probat eadem Sacra Rota ex Iuribus, & Doctoribus, quos refert. *Non enim* (inquit) *est verisimile, quod dicta inscriptio tandiu per Archiepiscopos, & Ecclesiam hodie collitigantem fuisset tolerata, si contra veritatem leuioribus innixa probationibus, ac fundamentis, emanasset.* Vnde concludit: *Adeo vt ius antiquæ huiusmodi Cathedralitatis ex hoc videri posset præscriptum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris, propter illius scientiam, & patientiam, ad text. in l. quoties la seconda, ff. de seruit. l. si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur.* Addi etiam potest,quod cum, iuxta dicta eo

286 loco ex Cæsaraugustano illo,huiusmodi stemmata, seu insignia data sint à Rege Alphonso Cæsaraugustæ liberatore, dictæ Ecclesiæ de Pilari, & Princeps alicui arma concedens illi nobilitatem concessisse debeat æstimari, vt habent Ioannes Rayn. *in Tract. de nobilit. in 1. quæst 3. quæst. princ.* Tiraquellus *de nobilit. tom. 1. cap. 6. num.* 12. cum hæc insignia signa sint nobilitatis

Cathedralis Ecclesiæ, eam competere eidem Ecclesiæ, non obstante erectione Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, credidisse existimãdus est: Nec enim, vt ijdem Authores inquiunt, refert, dictisne, an factis quis animum suum declaret, per not. in *l. de quibus, ff. de legibus.*

287 Insuper considerandum, quod vt notat Rota de anno 1633. coram Motmanno *decis.* 177. *num.* 4. hoc signum agni etiam reperitur sine illa inscriptione: quo denotatur, hanc Ecclesiam, non solum præteritis temporibus Cathedralem fuisse, sed & in præsentibus id non amisisse.

Quartum. 288 Quartum adminiculum sumit eadem S. Rota ex sententia lata super Charitatiuo subsidio per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1502. & ab eodem Archiepiscopo confirmata, de qua supra *n.* 233. dixi. Quod meritò vocat *vrgens*, propter multa quæ in ipsa considerari possunt. Primò, quod Archiepiscopus, qui hanc sententiam confirmauit, is erat, de cuius interesse & præiudicio

289 principaliter agebatur: Episcopus enim solus est cui de iure competit hoc charitatiuum subsidium postulare, *cap. conquerente in fin. de offic. Ordinar. cap. cum Apostolus §. prohibemus de consib.* Ol-

dra-

dradus *consil.* 104. *&* 234. Zerola *in praxi noua Episcop. p. 2. cap. 2. num.* 11. Azorius *tom.* 2. *Instit. Moral. lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 5. si autem dicatur, etiam Prælatos Episcopo inferiores posse postu-
290 lare huiusmodi charitatiuum subsidium, si ex priuilegio, vel consuetudine id obtinuerint. Bellençinus *de charitatiuo subsid. quæst.* 4. Azor. *supr.* Barbos *de offic & potest. Episcop. Allegat.* 87. *num.* 17. ex hoc etiam firmatur intentum; cum saltem ex eo inferatur, hanc facultatem competere Ecclesiæ S. Mariæ, ex priuilegio, vel consuetudine, quæ non possunt aliud fundamentum habere quam inueteratam Cathedralitatem eius Ecclesiæ. Secundò, quia hoc denotat hæc sententia, cum de hac Ecclesia S. M. dicit ea, quæ loco relato recitaui: videlicet quod in ea *Primaria*
291 *Sede Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, B. Braulio & alijs multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus.* Et quod *licet postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia & prærogatiuæ Cathedralis Ecclesiæ penes eam remanserunt.* Tertiò, quod cum factum proprium nemo impugnare possit;
292 *l. post mortem ff. de adopt. l. & per fundum ff. de seruit. rustic. præd. l. sicut C. de action. & obligat.* & alijs vulgaribus iuribus, rectè inde deducitur,

non

non posse Ecclesiam S. Saluatoris hanc præeminentiam Ecclesiæ S. Mariæ declaratam ab Archiepiscopo, & eius Vicario impugnare. Quartò, quia hanc sententiam per præfatum Ioan-
293 nem Ferrerium Vicarium Archiepiscopalem latam valdè commendat alia sententia Curiæ Iustitiæ Aragonum de anno 1605. data, de qua num. 257. dixi. Dicit enim, eam latam fuisse *cordatè, & maxima cum deliberatione, & partibus auditis*. Demum cum factum Iudicis reputetur factum partis, *l. si ob causam C. de euictionibus*, vbi
294 Bartol. Baldus, & alij; cum hæc sententia (idem dico de alijs in superioribus relatis) lata sit per Iudicem Ordinarium, scilicet Vicarium Archiepiscopalem, & approbata ab ipso Archiepiscopo, quasi factum partis reputari debet, & ita contra illam agere non potest; quia vt dixi, *factum proprium nemo impugnare potest*, iuxta vulgaria Iura & D.D. communiter. Alia notaui supra dum de hac sententia esset sermo.

Quintum. Quintum præterea adminiculum Cathedralitatis Ecclesiæ S. M. depromit eadem S. Rota a *nu.* 72.
295 ex vestigijs, atque reliquiis eiusdem Cathedralitatis actu in ipsa permanentibus, & quæ citra ius Cathedralitatis ei competere non poterant, ad *text. l. pro hærede* §. *Papinianus* vbi DD. *ff. de adqui-*

adquirend. hæredit. Alexand. in simili de colleg-giata *cons.* 74. *&* 75. *lib.* 4. videlicet primò, quia celebrat à multo tempore die 12. Octobris festum Dedicationis eius Ecclesiæ, tanquam *Primitiuæ Cathedralis.* De quo dixi *nu.* 262. Secundò, quia exigit aliquas decimas in territorio Cæsaraugustano, de quo etiam *num.* 216. aliqua
297 scripsi. Tertiò, quia habet Capellanum Maiorem, quod munus importat dignitatem solius Ecclesiæ Cathedralis propriam, pro vt de vsu Hispaniarum testatur eadem Rota *num.* 74. Est autem huiusmodi maior Capellanus instar Archipresbyteri, vt habet Murillus *lib. relato pag.*
298 159. Vnde de illo intelligendam credo declarationes quasdam S. Congregationis, quas referunt Sellius *in Sellect. Canonic. cap.* 40. *nu.* 51. & Barbosa *in Collectaneis Decis. Apostolicar. Collectan.* 122. *num.* 6. Vbi deciditur, Capellanos Ecclesiæ Cathedralis, qui sunt membra Ecclesię, debere incedere in processionibus, & sedere in Choro immediate post Canonicos; nec inter eos debere interponi Rectores Ecclesiarum aliarum, etiam prætextu Doctoratus. Quartò, habere Campanam, quam vocant de *Interdicto*, & quam habere non potest nisi Ecclesia Cathedralis, vt
299 testatur eadem Rota *nu.* 75. Quinto, mutua

in

in ſepeliendis Canonicis vtriuſque Eccleſiæ of-
300 ficia; cõformiter ſane ad concordiam ſub San-
ctio de Ahones de ann. 1221. cuius memini ſu-
prà *num.* 212. Sexto, ius extrahendi Defuncto-
301 rum cadauera ex alienis parrochijs, illaq; ſepe-
liendi, quod, vt habet eadem Rota *num.* 76. ſolis
Cathedralibus indulgetur, *cap. ex parte il 1. cap.*
tum liberum, cap, cum ſuper, cap. in noſtra, vbi DD. 22
de ſepultur. Quod tamen limitatum fuit, iuxta di-
302 cta *ſupr. num.* 221. Septimo, ius adminiſtrandi
Sacramenta; quod etiam fuit limitatum, vt eo
loco dixi. Omnia autem hæc ſigna, ſeu veſtigia
303 Cathedralitatis, eam probare, ſaltem ſi ſimul
iuncta accipiantur, conſtare videtur, non ſolum, 23
quia, vt inquit eadem Rota *num.* 78. ſunt pri-
mæui ſtatus indicia, ex Dyno, Baldo, Natta,
& Tiraquello. Et quia, vt probat *num.* 81. pro-
304 bationes ſeſe ad inuicem coadiuuant. Sed quia
ſignatum cognoſcitur ex ſignis, *l. 1. § ſi intelliga-*
305 *tur, ff. de ædil. edict. l. ſtigmata*, vbi Bartolus *C.*
de fabricenſ. lib. 11. Surdus *conſil.* 126. *num.* 15.
306 Et quia hic intrat illud vulgare, *ſingula quæ non*
proſunt multa collecta iuuant. l. Spadonem, §. qui
iura, ff. de excuſat. tutor. l. rationes, & l. inſtru-
menta. C. de probat. & alijs iuribus, & DD apud
Barboſam *in axiomat. axiom* 209. quod ſaltem

proce-

procedit, vbi agitur de re difficilis probationis. Thusceus *littera S. concl. 276. nu. 15.* post Alexand. *consil. 115. num. 9. & seqq. lib. 4.* Barbosa *supr. n. 3.* Huiusmodi etiam adminiculum notatur à Rota supra relata coram Motmanno de ann. 1633.

307 Sextum adminiculum huius Cathedralitatis accepit eadem Rota *num.* 80. ex testimonijs DD. qui in specie asseruht præfatam Ecclesiam S. Mariæ de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem. Quia tamen plures ipsorum in præcedentibus retuli, iterum referendi non sunt, sed videndi suis locis. Notat etiam hoc adminiculum Rota eadem relata de anno 1633. coram Motmanno. **Sextum.**

308 Præterea septimum desumit ex quam plurimis testibus, qui hanc Cathedralitatem comprobant, ex præeminentijs videlicet, Dedicatione Ecclesiæ, & antiquissima fama ac traditione. Circa quæ, & pro ipsorum maiori firmitate occurrit prænotandum, quod testes, etiam si depo- **Septimum.**
309 nant de auditu quando versamur in antiquis, prout in præsenti contingit, bene probant. Hondedus *cons. 17. nu. 52. lib. 1.* Rota *decis. 494. n. 2. par. 2.* & alia coram Coccino *5. p. recent. tom. 1.*
310 *decis. 360. n. 7.* Similiter testes de fama recte etiam probant in antiquis. Iason *in l. admonen-*

di in 2. lectur. nu. 143. ff. de iureiurand. Seraphin. *decis.* 1461. *num.* 2. Rota coram Virili 5. *p. recent. tom.* 1. *decis.* 79. *num.* 5. & Rota ista, de qua in præsenti, *num.* 28. ex multis. Notat quoque hoc adminiculum sæpe relata Rota de anno 1633. coram Mormanno.

Aliud adminiculũ. 311 His porro à S. Rota adminiculis notatis iungam, & ego aliud, quod hauriam ex eo quod ex Beatiss. Virginis promissione Templum hoc ipsi nuncupatum in perenne sæculorum æuum duraturum sit. Sic enim ex eiusdem Deiparæ Virginis, prout in historia Taionis legitur, verbis accipio: *Eritq; Pilare illud in loco isto vsque in finem mundi.* Idq; corroborat longæua super 1600. annos experientia. Miraculosa sane si expenda-
312 tur, quod cæcæ gentilitatis tempore, quo sæuiente Ethnicorum in Christicolas rabie, à trucissimis Diocletiano & Maximiano Cæsaraugustam sæuus Dacianus fuit missus; nihil non diabolicam malignitatem intentasse, vt Christi nomen aboleret: & quod sub Gothorum postea iugo, Arrianismo gens infecta Dei Filio, Matri, & vere fidelibus infensa esset: ac quod sub Mahumetanorum captiuitate vix respirare Christianis cõcedebatur. Ast nihilominus ab Ethnicis, Arrianis, & Agarenis Sacrum hoc fanum,

vt

vt potè *Columna immobilis*, & fidißimum Christianitatis fortalitium, semper intactum, & veneratum perdurauerit. Hinc illud Iuliani Perez
313 *supr. num.* 149. relatum de hac Ecclesia: *Anno* 1100. *cum hoc scribebatur* (erat autem tunc sub Mauris) *in pretio, & veneratione habebatur, vt omni tempore est habita.* Hinc, & Zurita *in Indicib. fol.* 13. *Cæsaraugustæ satis constat, reliquis sacris Ædibus, siue tectis sanctis, depopulatis, sanctum, & religiosum Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgus de Pilari nuncupat, miserijs illis temporibus*, (scilicet sub iugo Infidelium) *sanctitatis Religionis, & consilij publici tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse, &c.* Hinc quoq; inferas Cathedralitatem iugẽ Cæsaraugu-
315 stanæ Eccl. sicut ex illo Math. 16. *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi, etc.* hauriunt DD. Petri, & totius Ecclesiæ eã Cathedralitatem. D. August. *in serm. de Cathedra Petri* dicente: *Petra dicitur, eo quod primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemq; contineat*; ac serm. 16. de Sanctis, *Petrus esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum.* Applicẽt hoc Iberi suæ S. Mariæ Ædi, quod prima *nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum im-*

 mobi-

mobile, &c. & illud (*Columna ad sustentaculum*) & deducent intentum huius Dissertationis, de perenni videlicet Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ de *Pilari*. Eò vel etiam, quod Columna illa, super quam eadem sanctissima Parens Cæsaraugustæ apparere dignata est, non solum fuit veluti Thronus ipsius, vt Martinus Garsia insignis author serm. 52. circa finem dixit; sed & veluti *Cathedra*, prout satis exprimit idem Martinus serm. 102. post medium, hæc dicens: *Magnum est videre Romæ Cathedram Petri, quæ à vermibus consumitur; sed Cæsaraugustæ maius est videre columnam, in qua Virgo Maria sedet, etc.* Hæc igitur Columna Cathedra Virginis fuit. Et quia, vt idem author infrà ait, *Virgo Maria non descendit à Columna*, id est immobilis semper in ea stetit, liceat piè argumentari, ex hoc adumbratam fuisse perennem Cathedralitatem eius Ecclesiæ.

Aliud. 317 Nec prætermittendum aliud huius Cathedralitatis adminiculum, & vrgens sanè apud prudentes, & cordatos, ex eo depromptum, quod vt habetur ex dictis *cap.* 3. *num.* 256. extat mandatum Auditoris Cameræ de Anno 1557. ex commissione Pauli IV. de manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentijs contra Ecclesiam Sancti Saluatoris; Quòd amplia-

tum

tum etiam est, & declaratum ab eodem Auditore Cameræ de ann. 1562. In eo enim dicitur, quod Prior, Canonici, & Capitulum Sancti Saluatoris tenentur inuitare Priorem, Capitulum, & Canonicos Sanctæ Mariæ de Pilari, *Ad quascumque Processiones generales per Ciuitatem ex*
318 *quauis causa faciendas in die præcedenti hora vesperarum per duos ex antiquioribus Portionarijs.*
319 Cum enim Ordinarius, seu Episcopus, plenã, & liberam authoritatem habeat super Processionibus, ad illas indicendum, dirigendum, & ordinandum, *priuatiuè* ad omnes alios, prout colligitur ex declarationibus Sacr. Congregat. Rituum in Turalens. 17. Decembr. 1602. Elborens. 14. Ianuar. 1617. & 28. Martij 1628. ac ex Campanili, Belleto, Francisco Leone, & Riccio, quos affert, & sequitur Barbosa *de offic. & potestate Episcopi allegat.* 78. *num.* 3. Non obstante quasi possessione contraria per longum tempus, aut etiam immemorabili consuetudine, ex declarationibus Sacr. Congregat. Concilij 16. Februarij 1619. & Sacr. Congregation. Rituum in Camerinen. 24. Augusti 1619. quas affert idem Barbos. *de Iur. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 161. & 162. Et hoc propter generalem rationem, quia scilicet in omnibus actionibus spi-

ſpiritualibus concernentibus cultum diuinum omnes ſubſunt iudicio Epiſcopi, Bartholus in *l. fin. ff. de collegijs illicitis*, Genuenſis *in prax. Neapolit. Archiepiſcop. pag. mihi* 204. Nauarr. *conſil.* 3. *de foro competenti*: & quia nullus ſe ingerere debet in ijs, quæ ſunt alterius Eccleſiæ, *ca. Nullus alterius*; & *ca. Nullus Primas* 9. *quæſt.* 2. Profectò mirabile, & ſupermirabile eſt, quod Eccleſia Metropolitana, qualis eſt Eccleſia Sancti Saluatoris, & Archiepiſcopus, qui eſt caput ipſius, adeò ligatam, & coarctatam ſuam poteſtatem habeant, vt nequeant Proceſſionem aliquam generalem inſtituere, niſi ad eam, Eccleſiam Sanctę Marię conuocent; & modo illo ſingulari,
321 & extraordinario iam aſſignato. Cuius rei nulla prudens alia ratio aſſignari poteſt, niſi quod dicta Eccleſia Sanctæ Mariæ Cathedralitatis honore gaudeat ſicut Eccleſia Sancti Saluatoris: & quod ius ſuper generales proceſſiones indiuiſum ſit à iure Cathedralitatis.

Roborario 322 Augetur etiam vrgenter admiratio; quia in tali conuocatione præfatæ Eccleſiæ ad generales Proceſſiones, ex vi Mandati relati tenetur eadem Metropolitana Eccleſia non ſolum eã honorificè recipere, & admittere, ſed etiam *In quibuſcumque actibus, in quibus ſimul conuenire,*

aut

aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra etiam in Processionibus prædictis, collocare. Cum enim manus,
323 seu pars dextera dignior, & nobilior sit sinistra, luce meridiana clarius ex hoc demonstratur, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, digniorem, & nobiliorem reputari (vel saltem, æquè dignam, & nobilem, cum Ecclesia Sancti Saluatoris; ac proinde, æque, vel magis Cathedralem. Partem autem, seu manum dexteram, generaliter loquendo, digniorem, ac nobiliorem sinistra esse (quidquid sit de vsu Gentilium Græcorum, vel priscorum Latinorum, ac pro casibus quibusdam particularibus) adeo notum est, vt inutile videatur de eo disputare. Si enim manus dextra nobilior non est, quorsum pro Christi Seruatoris excellẽtiá in Symbolis dicitur: *Sedet ad dexteram Patris?* Quorsum etiam Matth. 25. de electis re-
324 spectu reproborum scribitur; *Statuet oues quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris?* Vnde super hunc locum Sanct. Thom. inquit: *A dextris, idest, honoratiori, & nobiliori loco.* Et Cornelius ibidem: *Dextra enim Symbolum est felicitatis, gloriæ, Regni, victoriæ, & triumphi; sinistra verò infelicitatis, opprobrij, seruitutis, calamitatis, & miseriæ.* Quorsum etiam Diaconus ad manum

dex-

dexteram Subdiaconi incedet? Quorsum Innocent. III. in *cap. solitæ de maiorit. & obedient.* Constantinopolitanum Imperatorem reprehendisset, quia Patriarcham ad sinistram manum sedere permisisset? Quorsum cum ab Ecclesia depinguntur tres Personæ Sanctissimæ Trinitatis, Secunda semper ad latus dextrum, Tertia verò ad sinistram depinguntur, nisi vt notetur Filium priorem esse origine Spiritu sancto? Quorsum denique (vt mille alia pretermittam) Domini Cardinales, Patriarchæ, Episcopi, Auditores Rotæ, & alij Prelati in Romana Curia (quæ Mater est totius ciuilitatis) strictè seruant, vt dignior dexteram manum semper teneat?

325 Hinc in concordijs factis in terminis huius controuersiæ de ann. 1221. & 1448. in superioribus relatis pro eodem accipitur locus honorificus, & manus dextra. Quod etiam patet in alia concordia de anno 1513. etiam in præcedentibus adducta. Et in ampliatione, & extensione præfati mandati de anno 1562. vnde Sacra Rota coram Coccino de anno 1627. *verf.*

326 *vnde part. 5. recentior. tom. prim. decis.* 111. dum agit de controuersia ista inter has duas Ecclesias pro certo supponit manum dexteram nobiliorem esse sinistra. Et in alia coram Buratto

ratto *decis.* 488. *nu.* 7. dum dicit *quod antiquitus in pluribus locis* dignius erat sedere ad sinistram, quàm ad dexteram, quo etiam supponit quoque quod his temporibus posterioribus, generaliter loquendo, vt dixi, dignius sit sedere ad dexteram. Maximè vero eadem Sacra Rota de anno 1631. coram relato Coccino *par.* 6. *recentior. decis.* 15. id clarè corroborat, præsertim §. *id autem*; & quod magis est (quia agitur de interesse partis aduersę) ipsamet in quodam statuto de Anno 1607. facto, decreuit Decanum Ca-
327 pituli Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ sedere debere ad manum dexteram: & corā S. Rota enixè curauit id obtinere; etsi eadem Rota de Anno 1631. relata contra ipsam deciderit, vt postea dicam. Si autem factum partis pro facto Iudicis habetur, Aretinus in *l. si filius,*
328 *qui patri in vlt. column. vers. illud autem de vulga. & pupill.* Bertachin. *in repertor. verb. factum*, & contra factum proprium nemo venire potest,
329 *l. post mortem ff. de adopt. l. & per fundum ff. de seruit. rustic. præd.* & alijs iuribus, & DD. non video quomodo eadem pars aduersa hanc prærogatiuam Ecclesiæ S. Mariæ impugnare possit, aut quomodo ex illa non sequatur ius Cathedralitatis, de quo in præsenti.

330 Adhùc firmiùs id roboratur ex eo, quod non solum manus dextra concedi debet, & de facto conceditur eidem Ecclesiæ S. Mariæ à præfata S. Saluatoris, & Metropolitana quando simul concurrunt in eadem S. Saluatoris Ecclesiam; sed etiam quando Capitulum, & Canonici S. Saluatoris accedunt ad eandem S. Mariæ Ecclesiam. Ità enim relata Rota de anno 1631. coram Coccino clarissime resoluit, recedendo à decisis in alijs Rotæ decisionibus de anno 1627. Idque probat primo ex verbis illis generalibus
331 præfati mandati *In quibuscumque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, &c. collocare:* cum enim sint vniuersalia omnem locum comprehendunt, ac si specificè eadem Ecclesia S. Mariæ fuisset expressa, prout deducit ex Tiraquello, Surdo, Granetto, & Oldrado, & Ruino. Secundò, ex obseruantia; & quia Metropolitani coacti sunt per censuras ad executionem talis mandati hoc mo-
332 do intellecti, & quia ipsimet confessi sunt ita obseruasse. Vndè §. 2. *in fin.* ait, quod Prior de Pilari *videatur habere fundatam intentionem pro retentione suæ sedis Prioralis*, videlicet in manu dextera, etiam quando ad eam accedit Ecclesia S. Saluatoris. Hoc autem tam clarè, & euiden-

ter demonstrat Ecclesiæ S. Mariæ competere Cathedralitatem *cumulatiuè* cum Ecclesia S. Saluatoris, vt mirum sit in dubium à viris doctis reuocari. Cum enim in propria domo, etiam maior cedat minori, iure hospitij id efflagitante, teste enim Homer. in S. Odiss. *Iupiter honorator*
334 *est hospitum*, & Paulo Veneto *lib.* 1. *cap.* 46. *Orient, Region. Cedit hospiti Pater familias*; vt propterea (vt aliqui animaduertunt) in Palatio Vaticano cernatur effigies S. Pauli ad dexterã S. Pe-
334 tri, non obstante quod Petrus maior sit Paulo; profectò si Ecclesia S. Mariæ in propria domo non cedit Ecclesiæ S. Saluatoris, ideo est, quia eandem cum ipsa Cathedralitatis dignitatem participat: itaut, prout Rota relata *num.* 19. inquit, *vtrumque Capitulum facit vnum corpus*; alioquin irrationabiliter prorsus manum dexteram obtineret: siquidem omni iure cautum est quod dignior debeat præferri, *l.* 1. *ff. de albo scribend.* Rota coram Seraphin. *decision.* 1 2 2 3. *nu-*
335 *mero* 2. Nec dicat pars aduersa, situm, seu sessionem ad manum dexteram non semper arguere præeminentiam, prout ex Rota in Calaguritana *praeminentiarum* 2. Decembr. 1602. coram Iusto, & in Cephadulenens. *Archidiaconatus* 18. Martij 1624. coram Dunozetto

 elicit

elicit Barbosa *in Collectan. DD. ad caput solitæ de maioritate, & obed.* Etenim, et si pro casu raro, actu, functione, & persona particulari, id admitti possit, cæterum *generaliter* pro omnibus casibus, actibus, & functionibus, prout in præsenti contingit, ex vi illorum verborum Mandati *in quibuscunque actibus*; & pro Ecclesia Diœcesana. & Metropolitana insigni, qualis est Ecclesia S. Saluatoris, de qua etiam in præsenti, nullus perrudens aut cordatus id admittet.

Præsidium partis aduersæ. 337 Corruit etiam ex hac doctrina aduersæ partis præsidium, quo sibi persuadere videtur, insignem istam præeminentiam de habenda dextra manu *in quibuscunque actibus*, qua Ecclesia S. Mariæ feliciter fruitur, eneruari ex eo, quod ex opposito, Ecclesia S. Saluatoris, vel eius Decanus in Comitijs, & Congregationibus Aragonum, præcedat dictam Ecclesiam S. Mariæ, prout clarè habetur ex decretis Curiæ Illustrissimi D. Iustitiæ Aragonum, quæ retuli *supra cap. 3. numero 257.* inferens etiam, quod in omnibus alijs concursibus idem fieri debeat. Primò etenim

338 expendatur, quod in dictis Decretis conceditur præcedentia, & per consequens dextera manus, præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ super omnes Ecclesias Cathedrales Regni Aragoniæ. Ex hoc

enim

enim rectissime elicitur, ipsam esse Cathedralem; nullo enim iure subsistere potest, quod Ecclesia merè Collegialis, & non Cathedralis præcedat Cathedrales; sicut neque quod Episcopalis dignitas, quæ Cathedralitati connexa, & correlatiua est, præcedatur à non Episcopali *cap. Venerabili in fin.* vbi Glossa *de verb. significat. cap. cum Canonicis de Censib.* Rota in Cæsaraugustana Synodi 13. Februarij. 1626. coram Coccino. Nec id decideret Illustriss. Iustitia Aragonum, cum in materia præcedentiæ plumbeo pede, quia est res magni præiudicij, proceden-
340 dum sit. Nec super illa potest fieri concordia,
341 sine Superioris licentia. Rota coram Seraphino *decis. 21. num. 2.* Moronus *in respons. respons. 5. num. 7.* Et hoc vt vitetur ne minor præferatur maiori, contra quod Iura clamant. Dispiciatur secundò, quod in eisdem decretis asseritur, quod præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ *in aliquibus præcedere meruit dictam Metropolitanam Ecclesiam*. Ex quo, à fortiori, vt dicitur, con-
342 cluditur *quanto maiori cum ratione poterit ipsa easdem præcedere*. In quibus notetur, per ipsa approbari præcedentiam Ecclesiæ S. Mariæ supra Metropolitanam, *in aliquibus* videlicet: siquidem ex hoc veluti principio, tanquam ex ma-

iori

iori ad minus (quod est validum argumentum *l. in suis in fin. ff. de liber. & posthum. l. nec in cap. 22. ff. de adult. Authent. multo magis C. de sacrosanct. Eccles.* infert, præcedentiam super alias Ecclesias Cathedrales. Ex quo iterum ad intentum deducitur Cathedralitas dictæ Ecclesiæ. Et, quod proximè ad intentum spectat, quod non
343 præferri in huiusmodi Comitijs non tollit prælationem illam generalem, quam habet *in quibuscunque actibus*: ex singulari enim ad vniuersale non valere argumentum, etiam Tyrones Dialectici norunt. Tertiò, & proximius ad intentum, quemadmodum in eisdem decretis dicitur, quod non obstante, quod in Comitijs Tirassonæ celebratis anno 1592. præfatæ Ecclesiæ Cathedrales Regni Aragoniæ prælationem habuerint suprà Ecclesiam Sanctæ Mariæ
344 del Pilar, nihilominus hæc Ecclesia debeat ipsas præcedere in dictis Comitijs, quia constat talem prælationem fuisse *ex consensu partium, iureque dicti consensus, & familiaritatis, & non animo, nec titulo adquirendi poßeßionem*; sic etiam in præsenti dico, huiusmodi prælatio-
345 nem concessam Ecclesiæ Metropolitanæ super Ecclesiam Sanctæ Mariæ fuisse de consensu partium in vim concordiæ factæ sub Alphōso

Ar-

Archiepiscopo, de qua dixi *supra cap. 3. numero* 240. ac per consequens nullatenus derogare iuri præcedentiæ, quod habet in omnibus alijs actibus, quales sunt Processiones, assistentia in Choris vtriusque Ecclesiæ, & aliorum Ciuitatis, imò in Synodis, ad quas concurrunt cum habitibus Choralibus.

346 Quartò etiam, & valde expendendum, quod cum Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ supra Ecclesiam Sancti Saluatoris præcipue ordinetur ad actus merè, & purè Ecclesiasticos, quales sunt Processiones, Officia diuina in Choro, Synodi, &c. Comitia verò Regni non importent actus purè Ecclesiasticos, sed sæculares, & laicos, vel saltim mixtos, ideò Illustrissim. Iustitia Aragonum in huiusmodi Comitijs prælationem concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quæ, quia est Diœcesana, & Metropolitana, Caput est totius Ciuitatis, & *Populi*, non autem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ id non habet. Vera enim doctrina est, quam affert Moronus *supra eo respons. 5. num. 7.* quod scili-
347 cet ius præcedendi debeat intelligi in ordine ad illos actus, pro quibus tractatur de præcedentia. Quod benè probat ex Rota coram Sera- Notatio.

ra-

raphino de anno 1585. quæ est 716. inter decisiones ipsius, vbi id probatur exemplo Eminentissim. DD. Cardinalium, inter quos antiquior Cardinalis præcedit in Consistorio: in Cancellaria autem præcedit Cardinalis Vice-Cancellarius: in Pœnitentiaria Cardinalis Pœnitentiarius; & in negocijs Cameræ Cardina-
348 lis Camerarius. Et probari id posset ex eadem decisione, vbi affertur exemplum de Auditore Rotæ, qui est Episcopus; hic enim non præcedit alios Auditores ratione Episcopatus, sed est in loco secundum antiquitatem Auditoriatus. Cùm igitur Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ non sit nisi in ordine ad actus purè Ecclesiasticos, non ad sæculares, laicos, aut mixtos, ideo sine præiudicio suæ præcedentiæ supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ, potuit postponi Decano Ecclesiæ Metropolitanæ.

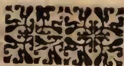
Adminiculum. 349 Nec prætermitti potest, quod inter adminicula strictè probantia Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, iure numerari possit, quod ex eodem Mandato habetur, Ecclesiam Sancti Saluatoris teneri accedere ad Ecclesiam *de Pilari* pro benedictione Candelarum in die Purificationis Beatissimæ Virginis; & in die

De.

Defunctorum pro suffragijs ipsorum; ac in Dominica Palmarum pro ipsarum benedictione. Etenim quemadmodum istæ functiones
350 non sunt faciendæ nisi à Parochis, & in proprijs Parrochijs, prout ex Sacra Congregatione Rituum 5. Martij 1633. apud Barbosam *in Collectan. Bullarij verbo Palma* elicitur; cui accinit Riccius *in Prax. par. quarta resolution.* 306. & 309. ex Quaranta, Carat. & alijs, ita tiam non sunt faciendæ ab Episcopo, aut Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quæ est totius Ciuitatis, & Diœcesis Parochia, nisi in Ecclesia Cathedrali.

Inferat ergo mecum Lector, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, in qua fiunt, Cathedralem etiam nunc esse.

* *
*

Casu dato, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ actu Cathedralis non sit, nihilominus frui debet priuilegijs Cathedralitatis.

CAP. V.

351
Vius capitis doctrina ex numero illarum est, quæ traditur ad maiorem cautelam. Quæ non nocet, *l. testamentum. cap. de testamentis*. vbi Baldus in 3. *notab. l. si pupilli*, §. *item procurator.* per Barthol. *in* 1. *col. versic. & sic not.* § *de negot. gest.* Francus in *dicta l. testamentum*: Præsertim in magnis quantitatibus *l. final.* & ibi Baldus in *prima columm. C. si certa pet.* Barthol. *in l. Modestinus verbo item quæro*, §. *de donation.* Bertachinus *in Repertor. verbo Cautela*. Etsi enim satis estensum sit in superioribus Ecclesiam de Columna Cathedralem actu esse, nihilominus sufficere quod fuisset, vt priuilegijs Cathedrali-

Pro maiori cautela.

lita-

litatis frueretur, nunc asseritur.

352 Veritatem autem continere constat primo, non solum ex eo, quod Cathedralitas non amittitur, nisi ex Papæ authoritate; prout ex Lotherio, Imola, & Gratiano dixi *num.* 164. quæ authoritas non adfuit in proposito, prout scripsi *num.* 162. Sed etiam ex eo, quod euidens est fuisse primitus Cathedralem, prout vel apices eorum quę adducta sunt, ex histo ricis, scriptoribus, signis, vestigijs, sententijs, concordijs, & Sacræ Rotæ decisionibus, demonstrant. Ex ijs namque elicitur, priuilegijs, exemptionibus, & honoribus, dictę Cathedralitatis nunc frui de- Roboratio.

353 bere, vel in memoriam pristinę Dignitatis. Tiraquell. *in Tractat. cessante causa limitat.* 15. & quia ex eo quod habuit illam *coruscat radijs*

354 *prioris Dignitatis*, vt aiunt. Decreta illa Curiæ Iustitiæ Aragon. *num.* 8. & ampliat Villar Addionator, seu Glossator *ibidem* ex Tiraquello; Hippolyt. de Marsil. Guidopapæ, Baldo, Cassanæo, & Natta: ac notat Rota coram Ludouisio inter decisiones ipsius *decis.* 493. *num.* 3. ex Guidone relato, & Ioanne de Platea: & Rota illa coram Verospio de anno 1614. relata supra *num.* 266. dicens *num.* 5 ex prædictis Platea, & Guidone, *ex quo Ecclesia del Pilar olim fuit Ca-*

thedralis, censetur prærogatiuam celebrandi suam Dedicationem tenuisse.

Alia confirmatio. 355 Quod etiam Rota illa Magistralis de an. 1630. *num.* 73. amplecti videtur. Idq; pluribus exemplis declarant aliqui. Primo, de eo qui fuit Legatus; cui debetur reuerentia ob dignitatem quam habuit. Secundo, de Archiepiscopo, qui potest deferre Crucem in locis exemptis in signum pristinæ dignitatis. Tertio addi potest exemplum de Ecclesia Collegiata, quæ talis vocari debet, etiam si collegium actu non habeat, ex eo quod antea habuerit illud. Prout ex Alexandro, Innocentio, & Felinus comprobat Mascardus *conclus.* 584. *num.* 5. Alia omitto, quæ sunt vulgaria.

Congrualia. 356. Nec est incongrua ad intentum ratio quædam theologica desumpta ex illo Pauli ad Rom. 11. *sine pœnitentia sunt dona Dei*. Grecè *impœnitibilia*, id est, *immutabilia*: Syriacè, *non mutauit Deus donum suum*. Et Ecclesiast. 3. *Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in perpetuum, non possumus eis quidquam addere, neque auferre*: Cum enim Cathedralitas Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna à Deo fuerit, medio Christi Apostolo Iacobo eiusdem Christi Legato, vt dixi *nu.* 31. certè videtur ad instar, vel quasi de

iure

iure diuino inducta; ac per consequens immutabilis, sicut ipsum: ita vt, saltem quoad præeminentias, & priuilegia nullatenus censeatur translata. Eo quoque, quod, vt dicitur *ca. si ergo quæst. 1. Gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit, & ca. omnes dist. 22. Quisquis cuilibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam facit.*

357 Deinde, non amisisse huiusmodi præeminentias, & priuilegia; secundò, & neruosè suadetur, quia non consensit in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi cum expressa reseruatione ipsorum. Sic enim habetur expresse in Decretis Curiæ Iustitiæ Aragon. *num.* 21. quæ retuli *supra num.* 260. pro anno 1605. Vbi etiam refertur ita pronuntiatum fuisse à Ioanne Ferrerio Vicario Archiepiscopali, vtique in sententia ab ipso prolata de anno 1502. quam retuli *num.* 233. & ita tenet Villar Additionator illo- Vlterius ad idem.
358 rum Decretorum, ex eo quod cum in illa Cathedralitatis translatione (qualiscunque ea fuerit) non interuenerit Summi Pontificis cõsensus, qui requirebatur, prout ex Petro Perusino, & Rebuffo tradit idem Villar, & ego dixi in præ-
359 cedentibus necesse est dicere factam fuisse cũ dicta reseruatione; quia vt ibi ostendi, actus præsumi-

ſumitur fieri eo modo quo validè & licitè fieri poteſt: & diſpoſitio ſemper præſumitur facta in caſu iure permiſſo, non in prohibito.

Conſideratio. 360 Pro cuius luce conſiderandum quod ex triplici modo, quo vna Eccleſia poteſt alteri vniri, ſeu communicari, ſcilicet. Primò *per viam ſubiectionis*, ita vt vna alteri ſubijciatur. Secundò, *æque, & principaliter* cum communicatione priuilegiorum. Tertiò, cum iuribus diſtinctis, & ſeparatis, ac non communicatis; de quibus Gloſſa *in ca. & temporis qualitas* 16. *quæſt.* 1. & Gloſſ. *in cap.* 1. *ne ſede vacante*, & ex multis alijs Gonzales *ſuper regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 26. *& ſeqq.* vnio hæc, quæ per communicationem Cathedralitatis facta eſt inter Eccleſiam Sanctæ

361 Mariæ, & Sancti Saluatoris, videtur tertio modo facta; quia fuit cum reſeruatione priorum iurium, priuilegiorum, exemptionum &c. Tum quia obſeruantia, quæ eſt in huiuſmodi iuribus, priuilegijs & exemptionibus in vtraque Eccleſia id ſuadet, *argument. leg. ſi de interpretatione ff. de legibus, leg. ſed & Iulianus* §. *perinde ff. ad Macedonianum*, Pariſ. *conſil.* 35. *num.* 20. *lib.* 1. Mandoſ.

362 *in Regul.* 29. *quæſt.* 2. *num.* 3. & 4. Gonzales *ſupra num.* 135. Tum etiam, quia in dubijs præ-

363 ſumendum eſt vnionem factam eſſe æque

prin-

principaliter, & non accessorie. Abbas *in cap. extirpanda* §. *qui vero in prima lectura numero* 4. *de præbend.* Gonzales *supra num.* 134. ex Rebuffo & Hoied.

364 Tertiò, non amisisse sua priuilegia, & exemptiones propter communicationem suę Cathedralitatis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, colligitur ex pactis initis inter vtramque Ecclesiã de fruendis huiusmodi præeminentijs, seu priuilegijs: quæ constant ex concordijs, & sententijs in superioribus adductis; & quæ, saltem secundum limitationes in eis positas, omnino obseruari debent. Quia naturalis ratio dictat, vt quæ contrahenti- Alia confirmatio.

365 bus placuerunt ea seruare teneantur. *l.* 1. *ff. de pactis, l. non minorem, C. de transact. cap.* 3. *de pact.* Ius etiam diuinum hoc præcipit, Deuteron. 23.

366 *Quod semel egressum est de labijs tuis obseruabis.* Vnde Psalm. 88. *Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita.* Et quia viro bono non conuenit, vt quod semel dixit, postea reuocet. Ægyd. *decis.* 3. Guidopap. *decis.* 254. Caputaquensis *decis.* 190. *num.* 1. *par.* 1. & graue est fidem fallere, *l.* 1. *ff. de constitut. pecunia*, Gonzalez *sup.* 8. *Regul. Cancellariæ, gloss.* 28. *num.* 20. Et casu quo faciens pactum resiliat, non debet commodum aliquod consequi, *l. Iulianus*, §. *offerri de*

act. empt. Goz. *con.* 1. *num.* 1. & *consil.* 31. *num.* 4. Rota 1. *par. diuersorum decis.* 134. *num.* 3.

367 Quæ adeo vera sunt, vt nec Papa censeri debeat lædere pacta, aut concordata acceptata, & obseruata, qualia sunt ista, de quibus in præsenti. Eo quod omnis dispositio Principis censetur facta sine præiudicio; & læsione tertij, *l.* 2. § *si quis à Principe, ff. ne quis in loco. cap. cum dilectus de consuetud.* cum aliis iuribus, & DD. apud Gon-

Roborantur.

368 zalez *supra dicta gloßa* 28. *num.* 1. *&* 2. Ita vt potius præsumatur obliuio Papæ, quam quòd censeatnr tollere ius alteri quæsitum. Rota *decis.* 33. *num.* 5. *& num. fin. in fin. de præbend. in antiq. & decis.* 3. *num.* 8. *de præbend. in antiquior.* Gonzalez *sup. num.* 6.

Ex obseruantia.

369 Quarto, propter obseruantiam huiusmodi præeminentiarum; quæ summè præualet ad declarationem voluntatis contrahentium, seu talia pacta facientium. *argum. leg. seruus plurium*, §. *fin. ff. de regul. iur.* Aretinus *consil.* 11. Aymon. *consil.* 101. *num.* 4. cum aliis relatis per eundem *consil.* 211. *nu.* 8. Ruinus *consil.* 104. Rota 1. *par. diuersor. decis.* 571. *num.* 3. hæc omnia referens. Ac, quia, vt Ioannes Vvamesius *dicto consil.* 16. *tom.* 1. *consil.* dixit: *Antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimum in dubio, retinenda,*

da, & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate graduum inter homines. Tum
372 etiam; quia præeminentiæ sunt de iure positiuo, in quo maximè præualet obseruantia; & consuetudo. Ipsa enim est quasi alterum ius naturale: Baldus *consil.* 433. *lib.* 3. Surdus *de alimentis tit.* 1. *num.* 7. Et æquipollet veritati, *l.* 1. *ff. de seruit. & aqua*, Baldus *consil.* 289. *lib.* 4. & dubia, quæ possent esse remouet. *argument. l. si de interpretatione, ff. de legibus, l. sed & Iulianus, §. perinde, ff. ad Macedonianum*. Paris. *consil.* 35. *num.* 10. *lib.* 1. Mandos. *in Regul.* 29. *quæst.* 2. *num.* 3. & 4. Gonzalez *supra Regul.* 8. *Cancellariæ glossa* 5. §. 7. *num.* 135. Ac denique est optima cuiuslibet dispositionis interpres, *dicta l. si de interpretatione; l. minimè, ff. de legibus*, idem Gonzalez *supra glossa* 5. *num.* 87. ex Romano, Aymone, Surdo, & Parisio. Extare autem obseruantiam dictarum præeminentiarum, status præsens eius Ecclesiæ manifestat, & constat ex
372 sententiis, concordiis, Rotæ decisionibus, & aliis in superioribus adductis, & quia cum Ecclesia Sancti Saluatoris contra eas prætenderit, sæpe succubuerit, & causa ceciderit.

373 Si autem Cathedralitatis priuilegiis frui debeat, proculdubio dicendum videtur in hoc *An in hoc anteponẽda Ecclesia S. Mar.*

anteponi debere Ecclesiæ Sancti Saluatoris actuali Cathedralitate gaudenti. Hic enim intrat Regula illa tam certa, quam vulgaris, quod
374 *prior in tempore est potior in iure. ex leg. qui Balneum in princip. l. potior in princip. ff. qui potiores in pignore; l. si fundum, C. eadem, cap. qui prior 64. in Regul. iuris*, & concors DD. sententia super hęc iura scribentium; Et firmat Rota in Oriolensi *precedentia* coram Litta de anno 1600. *par. 2. recentior. decis. 26.* & alibi sæpe. Quod ampliant aliqui etiam si prioritas sit in hora aut puncto.
375 Decian. *cons.* 109. *nu.* 22. *lib.* 2. quem refert Tuschus *littera P. conclus.* 465. *num.* 4. Quanto magis id verum erit in præsenti, cum Cathedralitas Ecclesiæ Sanctæ Mariæ anterior sit per plusquam mille annos. Antiquiora etenim no-
376 biliora sunt, cæteris partibus. Geminian. *in cap. quamuis §. quamquam num.* 3. *de. prebend. in 6.* Nonius *cons.* 71. *num.* 35. Ioannes Vuamesius in superioribus relatus *consil. tom.* 1 *cons.* 10. *num.* 6. dicens quod *temporis prioritas, & antiquitas in definiendis quæstionibus & controuersijs, quæ de præcedentia suboriuntur, plurimum valet ad hoc quod vt pro illis decidatur, qui ex origine, & fundamento antiquiores sunt*: Subdit hæc, quæ veluti adamussim, casui præsenti adaptantur, si

377 prudens lector rem dispiciat: *Deinde concurrit hic dicta Ecclesiæ prima origo, eaque talis, quæ hoc videtur exigere, vt Ecclesia Monasterio, non Monasterium Ecclesiæ, vbique cedat. Ex eo scilicet quod hæc Ecclesia velut Colonia deriuata, & deducta sit ex dicto Monasterio.* Etenim pro comperto est, Ecclesiam Sancti Saluatoris potius ex
378 Ecclesia Sanctæ Mariæ, quam e contra istam ex illa originem hausisse. Et inferius: *Quæ sane originis, & subiectionis consideratio hoc efficit, vt quemadmodum Colonia Metropoli non tantum*
379 *non præferri, sed nec adæquari debet, propter originis, & maioritatis disparitatem, & tunc tantum adæquari cum Metropolis dignitas ei ex priuilegio Papæ, vel Principis adijcitur.* Quia tamen hæc rei præsenti adaptata duriuscula cernentur, eo quod Ecclesiam Sancti Saluatoris *Coloniam* Ec-
380 clesiæ Sanctæ Mariæ appellare videar; eo duntaxat sensu, à me, sciat lector, relata, vt, salua inclytæ Cæsaraugustanæ Sanctæ Saluatoris Metropolis dignitate, solum nitar, cathedralitatis præeminentijs cum eadem Metropoli Ecclesiam Sanctæ Mariæ perfrui debere; sine præiudicio tamen eorum iurium, quæ eidem Metropolitanæ Ecclesiæ, *Metropolitanæ, Diæcesanæ*, & *Episcopalis* titulis, *priuatiuè* competunt.

Ponderatio. 381 Non vero prætermittendum quod cum, prout ex dictis in superioribus liquet, Ecclesia Sanctæ Mariæ in ratione Cathedralitatis vna sit cum Ecclesia Sancti Saluatoris, ita vt Cathedralitas non *priuatiuè*, sed *accumulatiuè* Ecclesiæ Sancti Saluatoris competat, comparatiuè ad eamdem Sanctæ Mariæ Ecclesiam, idcirco non incongruè existimare quis poterit, priuilegia cuncta, quæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris competunt, non præcisè, vt est talis Ecclesia Sancti Saluatoris, sed quatenus Cathedralis, & Cæsaraugustana est, competere etiam suo modo Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ in ratione Cathedralitatis talem vnitatem, & coniunctionem cum ipsa habet. Regulariter enim extensio fit de vno æquiparato ad aliud, vt per Bart. & alios *in leg.* 1. §. *de legat.* 1. Curt. *iun. consil.* 124. *nu.* 17. Gabr. *consil.* 21. *nu.* 37. *& seq.* Cephal. *cons.* 257. *num.* 17. *& seq.* Euerard. *in loco à natione legis larga num.* 52. *& in loco à simili nu.* 7. Et quia hic intrat illud vulgare, *eadem quæ sunt eodem iure censeri debent*. Specialiter, cum vnitas harum duarum Ecclesiarum sit in temporalibus, & Spiritualibus, prout elicitur ex concordia de anno 1221. & in qua fundatur priuilegium de non soluendo charitatiuo, subsidio de quo in

in superioribus actum. Præsertim, cum hoc priuilegium concessum etiam fuerit Ecclesiæ Cæsaraugustanæ à Lupo de Iuna Cæsaraugustano Antistite 15. Iulij 1361. ea de causa quod in ea residentiam habuerint Sanctus Valerius cum ipsius Archidiacono Vincentio; in quo quomodo Ecclesia Sanctæ Mariæ iure proprio intret, dictum est *supra num.65. & sequentibus.* Si autem (pius lector attendat) priuilegia cuncta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quatenus Cathedralis est, & non merè Sancti Saluatoris, concessa, etiam Sanctæ Mariæ de Pilari Ecclesiæ concessa esse censeri debent, propter sæpius inculcatam non tam *unionem* quam *unitatem* in qualitate *Cathedralitatis*, profecto hinc prudens argumentator eliciet, etiam priuilegium Metropolitanatus eidem Ecclesiæ Sancti Saluatoris competens, suo etiam modo Ecclesiæ Sanctæ Mariæ adaptari. Fuit enim hoc priuilegium quoddam illi Ecclesiæ concessum à Ioanne 22. Rom. Pont. Auenione anno 2. ipsius Pontificatus, qui anno 1318. correspondere videtur. Eo vel magis, quod in hac Bulla Metropolitanatus, quam integrè legi, solum conceditur hoc priuilegium Ecclesię *Cæsaraugustanæ* sub hoc nomine, nulla prorsus mentione fa-

cta de Ecclesia Sancti Saluatoris. Quid etiam si dicatur, per talem concessionem nihil omnino iuris Ecclesię Sanctę Mariæ detractum esse; prout probant ea, quæ ex doctrina Ioannis Vvamesij attuli supra *cap. 3. à num. 168.* & quod Pontifex iste Ioann. XXII. sine læsione priuilegiorum aliarum Ecclesiarum hoc priuilegium concessit? Quid vltra, si cum egregio Authore Martino Garzia *serm. 150.* dicatur, quod Gentilitatis tempore, pro anno videlicet 289. aut circiter, Ecclesia sanctę Marię de Pilari Metropolitana esset? Verba integra habet lector supra *num. 64.* Hęc sane sapientiss. Iuris prudentię Doctoribus relinquenda; sed in præsenti, etsi non decidenda, quia ad intentum pręsens non spectant; tangenda saltem erant, ob connexionem.

No-

Nouis quibusdam cuiusdam Neotherici Authoris obiectis occurritur.

CAP. VI.

382 Æc fermè scripseram, cum Neothericum authorem Ioannē de Arruego Portionarium Sacræ Ecclesię Cæsaraugustanæ in libro vulgari idiomate Hispano scripto, cui titulus *Cathedra Episcopal de Zaragoza*, legi: in quo ob pietatem, & deuotionem, quam erga eandem Sanctam Ecclesiam habere ostendit, plura ex iis quæ dicta sunt, acriter impugnare, & prosternere nititur. Quamuis autem multa ex illis in præcedentibus, etiam à Sacra Rota in decisionibus relatis, reiecta sint, alia vero ex seipsis corruant, quia nullam, aut paruam difficultatem continent; nihilominus, quia veritas exa- Scriptor modernus.
383 minata magis elucescit. *cap. graue 36. quæst. 9.*

cap.

cap. inter dilectos de fide instrumentorum: & quia disputando *inuenitur l. munerum*, *§. final. ff. de muneribus, & honoribus*, ideo omnibus illis satisfacere curabo, eo ordine, quo pio hoc authore proposita video; sine præiudicio tamen vllo sui honoris, aut reputationis.

De Bulla Vrbani 2. 384 Et primo proponit *pag.* 3. Bullam Vrbani Secundi, in qua Pontifex concedit Petro Hispaniæ Regi eiusque successoribus facultatem distribuendi Ecclesias, quas ex Sarracenis accepissent, vel ipsi ædificassent: *Sedibus duntaxat Episcopalibus exceptis*. Ex his enim infert, Ecclesiam Sancti Saluatoris ante Hispaniæ inuasionem fuisse Cathedralem, & eius Cathedralitatem restitutam, quando Rex Alphonsus Cęsaraugustam recuperauit; Cœterum hic author ex antecedenti vero consequens infert de Cathedralitate eius Ecclesię ante Maurorum inuasionem; quod neque subsistit, nec ab ipso probatur. Aptius enim ex illis verbis, *Sedibus duntaxat Episcopalibus exceptis*, inferre poterat, id quod supra dixi *nu.* 165. conformiter etiam ad aliam Bullam Gregorii Septimi, Regem Alphonsum non potuisse transferre Cathedralitatem; quę erat in Ecclesia Sanctę Marię de Pilari, nec eam transtulisse, sed solum ex consensu eiusdem Ecclesię,

ipsius

ipsius Cathedralitatem communicatam fuisse Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vt dixi etiam *n.* 189.

385 Opponit secundo *pag.* 4. quod idem Rex Alfonsus de anno 1118. cum Cæsaraugustam recuperauit, concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, Petro eius Episcopo, & successoribus ipsius, decimas, & primitias, ac quartum Episcopale omnium Ecclesiarum illius Episcopatus. Ex quo etiam elicit, quod si Ecclesia Sanctæ Mariæ esset Cathedralis, ista essent iura ipsius, ac propterea Rex non posset ea alteri Ecclesiæ concedere. Respondeo tamen quod quatenus hæc De cõcessione facta à Rege.

386 concessio extendi poterat ad ea, quæ erant iura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, præsumi debet facta ex consensu ipsius, quia iuxta dicta *supr. à nu.* 191 omnis dispositio & actus præsumitur fieri in casu à iure permisso, & quatenus valide sustineri potest, & omni iure certissimum est illud, *nostrum quod est, non potest sine facto nostro auferri.* Menochius *consil.* 161. *num.* 19. *&* *consil.* 296. *num.* 10. *&* *consil.* 477. *num.* 7. Melchior Phæbos. *decis.* 28. *num.* 12. *tom.* 1. Dici etiam potest quod cum Ecclesia Sanctæ Mariæ semper

387 fuisset inclyta, celebris, insignis, & cunctis fidelibus deuotissima, ac per consequens speciali nota digna, non videtur comprehensa in

huiusmodi generali dispositione, iuxta vulgata iura. Cuius signum est, quod, vt audio, nunquam soluit primitias; & pro decimis conseruandis, saltem secundum limitationes factas in concordijs & sententijs, semper litigauit, & suum intentum obtinuit. Placet etiam quod
388 affert Murillus *lib. relato pag.* 158. videlicet, in communicatione Cathedralitatis facta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vtramque Ecclesiam inter se diuisisse decimas. Adde quoque, quod si expendatur clausula illa *iure proprio* in hac donatione posita, per eam excludi videtur Ecclesia Sanctæ Mariæ; quæ cum Cathedralis etiam permansisset post dictam communicationem, erat quasi *vna* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, vt dictum est *supra num.* 194. ac perinde non subdita, aut sub iure illius, quantum ad Cathedralitatem istam, quæ vtrique Ecclesiæ erat communis *cumulatiue*.

Similis responsio.

389 Idem dici potest ad id quod opponit *pag.* 5. de donatione quadam à Petro Librana Episcopo facta Canonicis Sancti Saluatoris de medietate decimarum Cæsaraugustæ; pro anno 1123.
390 Si enim hæc donatio fuit de decimis spectantibus ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ præsumi debet affuisse consensum ipsius, propter dicta. Si autem

autem non fuit de illis, pro vt ex dictis elicitur, nihil facit ad intentum. Deseruiunt etiam ad illud adducta superius.

391 Vrget præterea *pag.8.* confirmationem donationum per Alfonsum, & Ramirum Reges factarum Ecclesiæ Sancti Saluatoris, datam per Hispaniæ Imperatorem Alfonsum circa ann. 1134. In ea enim vocatur dicta Ecclesia *Inter cæteras antiqui nominis famosissima excellentiæ priuilegio gloriosissima*: & ipsi conceditur Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari. Sed adeo exactè, & Alia oppositio.

392 luculenter Sacra Rota de anno 1630. *nu.* 88. *& seqq.* huic obiecto respondet, vt superuacaneum sit aliquid addere, sed solum remittere lectorem ad eam decisionem. In ea enim comperiet huiusmodi Alfonsi priuilegium in multis claudicare. Caret enim diuini numinis inuocatione; qua Catholici Reges in suis rescriptis vti solent: loco concessionis: recognitione, &

393 legalitate, cùm non sit extractum ab originali, sed ex quadam copia, & ex Archiuio eiusdem Ecclesiæ Sancti Saluatoris non satis autentico, & quod est partis interessatæ. Similiter cum emanasse dicatur ab extero Rege, parum, aut nihil informato de Cæsaraugustę aut Aragoniæ Ecclesijs, eius authoritas debilescit. Ex-

pendam, & ego, quod cum Iulianus Perez de quo *ſupra à n.* 146. qui hoc tempore viuebat, Al-
394 fonſi Regis familiaris & Hiſtoricus eſſet; ac tam eximia, & glorioſa de Eccleſia de Pilari dixerit, qualia eo loco retuli, certe mirabile eſt quod iſte Alfonſus tam frigide de ea Eccleſia locutus fuerit in iſto ſuo reſcripto, non communicato Iuliano. His vero omiſſis, &, ſi Deo
395 placet, authoritate eius admiſſa, quod ſpecialiter attinet ad titulos illos *Antiqui nominis famoſiſſimæ, glorioſiſſimæ, &c.* nihil nocent Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quia illi conceſſi ſunt dictæ Eccleſiæ Sancti Saluatoris intuitu Cathedralitatis illi communicatæ, & ratione talis communicationis. Cum enim hæc Cathedralitas perſeuerauerit in eadem Eccleſia Sanctæ Mariæ, ipſi etiam competunt; quia eſt eadem quæ antea fuit. Vt ait eadem Rota *num.* 97. Pro quo videnda quæ dixi *ſupra num.* 194.

De donatione Eccl. S. Mariæ.

396 Quantum vero attinet ad donationem Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ſapientiſſime ait eadem Rota *ſupra num.* 98. *&* 99. *&* 100 *Quidquid ſit de viribus illius aduertendum eſt, quod Alfonſus non ſimpliciter donauit Eccleſiæ Sancti Saluatoris Eccleſiam de Pilari, ſed donationem Alfonſi debellatoris, ac Ranimiri prædeceſſorum confirmauit:* ac

pro-

propterea, licet in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit, ad illam tamen veluti in donationibus confirmatis nullatenus contentam priuilegium dicta confirmationis non extendebatur; ex eo quod in hac parte non inueniebat subiectum confirmabile. Abbas in cap. inter dilectos num. 8. de fide Instrumentor. Dec. consil. 541. num. 20. Rota decis. 111. num. 2. & 580. num. 3. ad fin. par. 2 recentior. & cum constet de donationibus in confirmatione relatis, standum est illis, potiusquam confirmationi referenti. Rota decis. 439. nu. 2. apud San. memor. Gregorium. Hæc in relata Rota. Quibus etiam

397 addi potest, quod etsi absolute admitteretur Ecclesiam Sanctæ Mariæ donatam esse Ecclesiæ Sancti Saluatoris, ac per consequens ex hac parte minorem ipsa esse; considerando videlicet Ecclesiam præfatam Sanctæ Mariæ quatenus precise pure collegialis, aut Parrochialis est: quatenus tamen Cathedralis est, non est ipsa minor aut inferior; Sed æqualis, imo antiquior, iuxta dicta *supra num.* 374. Et ita secundum hanc rationem non potest dici data, seu donata dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Neque nouum est, vnam & eamdem rem diuersis respectibus consideratam esse maiorem, & minorem, subditam, & superiorem, subordinatam,

&

& non subordinatam. Vt Archidiaconus, qui quantum ad iurisdictionem est maior Archipresbitero, & quantum ad ordinem minor illo; & Parochus, qui quantum ad administrationem Sacramentorum est maior Canonico; quantum vero ad ea quæ spectant ad cultum diuinũ, cantare in Choro videlicet, incedere in processionibus &c. Canonicus est maior Parocho. Alia exempla affert Moronus in suis Responsis *Respons. 5. num. 9. & sequentibus* ex Sacræ Rotæ decisionibus, & DD. Et magis ad intentum de duabus Ecclesijs habentibus ad inuicem certas maioritates id dixit Rota in vna Messanensi *præeminentiarum* 14. Decembr. 1584 coram Blancheto. Sic etiam fermè Gonzalez *in Reg. 8. Cancellar. §. 7. prohem. n.* 110. & Decio, Tyraquello, & Pinello. Hos autem titulos continere Ecclesiam Sanctæ Mariæ, formaliter vel eminenter, facilè confitebitur, qui eam *Angelicam, Apostolicam*, & *primam sedem* esse perspexerit.

De verbis Alfonsi.

399 Vrget etiam *pag.* 13. *&* 14. verba illa Imperatoris Alfonsi in dicto priuilegio dicentis, dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris *Barbare gentis longa seruitute pauperrimam, peneque omnium recordatione bonorum obliuione deletam.* Ex eis infe-

rens

rens (quod & alibi ſæpius inculcat) quod dicta Eccleſia Sancti Saluatoris à tempore primitiuæ Eccleſiæ fuerit erecta, & habuerit eum titulum *Sancti Saluatoris*, & quod ſub poteſtate Maurorum conſtituta, ad maximam paupertatem redacta fuerit, ſuis bonis ſpoliata, Cęterum id quod dicit de erectione eius Eccleſię, & titulo Sancti Saluatoris à primitiuę Eccleſię tem-
400 pore, etiam ſi ſit totius diſputationis nucleus, cardo controuerſiæ, & punctus difficultatis: imo, & contrarium veritati, cum Martinus Garzia author probatiſſimus, & Eccleſiæ Sancti Saluatoris commenſalis, potius oppoſitum aſſe-
401 rat *ſerm.* 144. dicens de Rege, & Principibus, qui ceperant Ciuitatem: *intrauerunt, & ceperunt Ciuitatem Cæſarauguſtæ, & in Sancta Maria inuenerunt puerum cum Maria Matre eius, & procidentes adorauerunt eum, & cum vidiſſent, quod Mater habebat Eccleſiam, & Filius non ha-*
402 *bebat diuerſorium* (audi lector) *conſecrata fuit Meſquita maior in Eccleſiam Filij, & nunc à die illa dicitur Eccleſia Sancti Saluatoris*; nullo tamen modo ab hoc Authore probatur, nec probari poteſt. Antiqua enim non probantur niſi per famam, libros, vel hiſtorias antiquas, litteras ſcriptas, ſeu inſculptas in lapidibus, coniectu-

ras,

ras, inditia, seu præsumptiones, aut similia, vt latè ex iuribus, & Doctor. affert Mascardus de *probationibus volum. 1. concl. 105. & 107.* Nihil autem istorum in præsenti affertur, aut afferri potest, sed solum quorumdam modernorum testimonia, & non magnæ authoritatis, quia quidam ipsorum sunt partes interessatæ, & alij nec grauiores, nec vetustiores Garzia relato. Verba etiam illa *pauperrimam*, & *deletam*, prout Magistralis illa Rota *num* 95. inquit, referuntur ad Eccl. Cathedr. Cæsaraugustanam consideratam *in abstracto*, idest, prout abstrahebat ab hoc, vel illo loco, in quo sita erat Cathedralitas, non verò *in quantum adhærebat Ecclesia S. Saluatoris*. Etsi enim in eo priuilegio nominetur hæc Ecclesia *Sancti Saluatoris*, est quasi per accidens, *materialiter*, & causa exempli, quia illo tempore ad illam erat translata (per modum communicationis, & vnionis) dicta Cathedralitas.

403 Quod ipse etiam Arruegus intellexisse videtur, cum verba illa huius Regij priuilegij Cæsaraugustanam Ecclesiam Sancti Saluatoris, sic vertit Hispanicè: *La Iglesia de Zaragoza llamada de San Saluador*, ac si diceret *Ecclesiam Cæsaraugustanam*, hoc tempore vocatam *Sancti Saluatoris*. Hæc porrò omnia veluti gratis dicta censean-

ſcantur; cum præfatum reſcriptum authenticum non ſit iuxta dicta.

404 Opponit præterea *pagina* 16. *& ſequentibus*, quod aliqui Summi Pontifices confirmauerunt donationes ſupra relatas, dicentes etiam, Eccleſiam S. Saluatoris ritè, & canonice poſſidere Eccleſiam Sanctæ Mariæ. Sed neque hoc eſt mo- Alia oppoſitio.
405 menti, non ſolum, quia iſtorum Pontificum Bullæ (omnes ſaltem) non oſtenduntur: & eſto quod omnes oſtendentur, nihilo plùs valent, quam ipſæ donationes. Quia confirmatio Papalis ſi eſt in forma communi, cum ſolum ſit
406 *iuris quæſiti corroboratio*, non dat majùs ius. Si autem eſt ex *motu proprio*, aut *certa ſcientia*, tametſi habeat vim nouę conceſſionis, dum conſtat Papam habuiſſe plenam notitiam, ſine illa tamen caret hoc effectu. Barboſa *de clauſulis, clauſula* 59. *num.* 19. *&* 20. ex Iuribus, Doctoribus, & Sacræ Rotæ deciſionibus. Et quia confirmatio ſemper extenditur ad valida, & licita. Surd. *conſil.* 47. *num.* 19. Tuſchus *concl.* 340. *num.* 42. Rota *deciſ.* 78. *num.* 6. *par. prima diuerſorum*. Cunctis his triticis implicatur hoc obiectum. Ac tandem, illis omnibus ſuperatis, animaduertenda dicta in ſuperioribus de Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæ cum ſit *Angelica, Apoſtoli-*

407 stolica, & *primaria*, propter sui eminentiam, formaliter, vel eminenter continet plures rationes diuersas, propter quarum aliquas subdi potuerit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, esto, quoad alias sit *vna*, & eadem cum ipsa, & antiquior, vt dixi.

Aliud: 408 Insuper *pagina 27. & sequentibus* obiectat, quod in quadam sententia alterius Regis Alphonsi de anno 1169. præcipitur; vt omnes decimæ, & primitiæ totius Episcopatus soluantur Ecclesiæ Sancti Saluatoris: confirmantur etiam prædecessorum donationes eidem Ecclesiæ factæ. Hęc tamen etiam inefficacia sunt ad in-

409 tentum. Nam quod attinet ad hoc vltimum de confirmatione donationum, cum confirmatio habeat rationem causæ accessoriæ, ac per consequens sequatur naturam principalis; cui adiungitur; iuxta commune illud *Accessorium sequitur naturam sui principalis*, quod desumitur ex *l. etiam, C. de iure dotium*; & ex Regula *Accessorium de regulis Iuris in 6.* tantum valebit hæc confirmatio quantum valeant donationes confirmatæ: de quibus supra. Quod vero spectat ad concessionem Decimarum, & primitiarum, ex contextu ipsius sententiæ constat, illam litem non fuisse inter Ecclesiam de Pilari, & san-

cti Saluatoris; sed solum inter Episcopum Cæsaraugustanum; & Parrochianos eiusdem Episcopatus: illos ergo tantummodo tangit; non autem Ecclesiam de Pilari; quæ, nec nominatur, nec propter sui excellentiam comprehendi potest sub hac vniuersalitate, vt tactum est superius: nec erat necessarium, quod expresse excluderetur cum contra illam lis mota non esset, nec ipsa audita in iudicio. Hæc autem omnia ex obseruantia in contrarium, sententijs, & decisionibus posterioribus, satis suadentur.

410 Ponderat etiam à pag. 53. quod Alphonsus Rex Aragonum concesserit caput sancti Valerij Episcopi Ecclesię sancti Saluatoris, inquiens, *Vt illud ad honorem Dei, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, quæ caput totius nostri Regni est, & cui pastoraliter, & corporaliter olim præfuit, spiritualiter quoque præesset*: inde inferens, Sanctum Valerium resedisse in Ecclesia Sancti Saluatoris. Sed

Ponderatio alia

411 nihil minus sequitur ex prædictis verbis. Quod enim Ecclesia Cęsaraugustana sit *Caput totius Regni* Aragonię non controuertitur: nec quod Sanctus Valerius *pastoraliter, & corporaliter olim* illi pręsuerit: sed non in Ecclesia Sancti Saluatoris, quę tempore Sancti Valerij non erat in rerum natura; sed in Ecclesia Sanctę Ma-

riç, vt dictum est *sup. à n. 65*. Quia tamen Cathedralitas illius translata erat ad Ecclesiam Sancti Saluatoris (modo nempe in superioribus dicto) ideo verba illa non referuntur nisi ad Ecclesiam Cæsaraugustanam in abstracto sumptam; vt dictum est *num.* 402. & dicit Rota sæpius nominata §. 114.

Animaduertenda. 412 Pro quorum luce, & clariori intelligentia eorum quæ dicta sunt, ac vt satisfieri possit multis, quæ author relatus opponit, animaduertenda, primò, vulgaris illa regula vtriusque iuris, *Qui succedit in ius alterius, iure eius vti debet, l. si aquaductus, ff. de contrahenda emption. l. qui in ius 137. ff. de Regulis iuris, ca. Eleutherius 18. quæst. 2. cap. dilecti de foro competenti, Regul. 15. qui in ius 47. de Regulis iuris in 6.* Gonzalez *supra regul. 8. Cancellar. gloss. 15. §. 1. num. 79. &*
413 *gloss. 24. num. 114.* Secundo, expendendum celebre illud iuris axioma, *subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. l. 1. §. hæc actio, ff. si quis testament. liber. l. filiæ, §. Titia, ff. de condit. & demonstrat. l. vnica, §. 1. C. de rei vxor. act.* Doctores ibidem, & alibi. Est namque huiusmodi axioma quędam regula Magistralis, vt ait Ançharanus *consil. 421.* & ex eo Barbosa in axiomat.

mat. *axiom.* 213. Imo adeo latè, & vniuersaliter explicanda, vt ea denotetur, quod subrogatus sapit naturam illius in cuius locum subrogatur, cum omnibus suis qualitatibus primordialibus, & accidentalibus. Prout ex eisdem iuribus, ac ex Soccino, Gomesio, Tiraquello, & alijs subinfert Gonzalez *super* 8. *Regul. Cancell. glossa* 5. §. 9. *num.* 99. Animaduertendum tertio, quod nomen *Ecclesia* quandoque sumitur
414 pro Ecclesia *materiali*, scilicet Templo, aut Domo Deo dicatis: quandoque vero pro Ecclesia *formali*, scilicet, collectione fidelium. Prout habetur ex *cap. Ecclesia de consecrat. dist.* 1. Archidiacono *in princip. de electıon. in* 6. Iason in *l.* 1. *C. de Sacrosancta Ecclesia*. Villar. in *Annotationibus ad sententiam Curiæ Iustit. Aragon.* de anno 1605. Rota Magistrali crebrius relata *num.* 110. & alijs.

415 Ex his autem infertur, non solum quod nomen *Ecclesię* in concessione illa Regis Alphonsi, possit, & debeat intelligi de Ecclesia *formaliter* accepta, prout importat Congregationem fidelium, quæ erat in Inclyta Cæsaraugustana Vrbe, sed etiam, quod esto quod strictè intelligatur de Ecclesia *materialiter*, scilicet de Ecclesia Sancti Saluatoris, optime illi quadrent verba relata; ex Corollarium.

eo

eo quod cum Cathedralitas Ecclesiæ Cæsarauguſtanæ, quæ à tempore primitiuæ Ecclesiæ erat in Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, translata postea fuiſſet (modo sæpius expoſito) ad dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris, hæc Ecclesia Sancti Saluatoris non solum eſt veluti *vna* cum Ecclesia Sanctæ Mariæ, vt sæpius inculcatum eſt in præcedentibus, ſed etiam, eſto quod diuerſa ſit; ſuccedit tamen in iure ipſius, & eſt veluti ſubrogatum quoddam eiuſdem, & ita iuribus illius vti poteſt, & naturam ipſius, quantum ad Cathedralitatem ſapere. Quia ergo Sanctus Valerius in Ecclesia Sanctæ Mariæ, veluti in Cathedrali ſingulari, & vnica, quæ eo tempore
416 erat, ſuam Sedem habuit iuxta dicta in præcedentibus *num. 66.* & Rota illa Magiſtralis *numero 50.* & ſequentibus latè conuincit; Ideo proprie dici poteſt Sanctum Valerium reſediſſe in Ecclesia Sancti Saluatoris, non quidem *materialiter* ſumpta, vt eſt Ecclesia Sancti Saluatoris, ſed *formaliter* vt eſt Ecclesia Cathedralis vna cum alia, ſuccedens in iura ipſius, & ipſi ſubrogata.

Eneruatio obiectorũ. 417 Ex his ergo, & alijs in ſuperioribus adductis, rectè, & reſpectiuè applicatis, eneruantur innumera ferme probi huius authoris obiecta. Illud vi-

videlicet quod affert *pag.* 37. *&* 47. de Breuiario Cæsaraugustano; & *pagina* 40. de concordia quadam inita inter Petrum Episcopum Cæsaraugustanum, & Michaelem Tirasonensem; & *pagina* 42. de donatione Arnaldi Episcopi; & *pagina* 43. de vnione quarundam Ecclesiarum: & *pagina* 45. de priuilegio Regis Martini; & *pagina* 49. de verbis Hieronymi Zuritæ Historici; & *pagina* 161. *&* 162. de quibusdam Inscriptionibus, in quibus dicitur, quod Sanctus Valerius fuerit Episcopus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, & Sanctus Vincentius Archidiaconus; & *pagina* 175. *& sequentibus* de verbis in Breuiarijs aliquibus repertis; & *pagina* 188. de verbis cuiusdam Synodi. Ac similia multa.

418 Plurima etiam accumulat de excellentijs, prærogatiuis, priuilegijs, seu facultatibus concessis Ecclesię Sancti Saluatoris circa decimas, processiones, cadauerum sepulturas, præceden- Alia obiecta.
419 tias, & similia. Quę parum vrgent, si animaduertatur, plura ex ijs emanasse à parte ipsa Capituli Ecclesię Sancti Saluatoris, vel membris ipsius: quę propterea nullum prę iudicium parti Ecclesię Sanctę Marię afferre possunt: cum certi, & aperti iuris sit, quod testis in causa propria inutilis est, *l. nullus, ff. de testibus, l. omni-*

nibus, C. eodem, cap. insuper eodem titulo, & ibi Doctores. Et causa propria est, in qua quis interesse, aut commodum aliquod habet, *l. 1. §. in propria causa, ff. quando appelland. sit*. Adeo quod talis testis audiri non debeat. Baldus *dicta l. omnibus, C. de testibus*. Deinde, esto non emanauerint ab ipsa parte Capituli Sancti Saluatoris, cum tamen cursu temporis mutata sint per decreta,
421 concordias, & sententias, maximè Rotales posteriores, de anno videlicet 1630. & sequentium annorum, nihil valent, iuxta textum in *l. certa, §. deficientium, ff. de excusat. mult.* Barthol. *in l. cura, §. 1. ff. de munerib. & oner.* & ex ijs, ac alijs Mascard. *de probationibus volum. 1.*
422 *conclus. 33. num. 42.* Præsertim, quia vltima derogant primis. Signorolus *consil. 87. num. 7. & 8.* Tuschus *conclus. 36. num. 112.* Farbosa *in axiomat. axiom. 107. num. 26.* Et posteriora derogant prioribus, *l. sed & posteriores, ff. de legibus, l. cum in plures, §. locator horrei, ff. de legibus, l. 1. in fin. ff. de stipul. seruorum*, & alijs iuribus, & Doctor. ibidem, specialiter Alexand. *consil. 122. lib. 4.* Ancharan. *consil. 208. num. 15.* Rota *quarta par. recentior. decis. 593. num. secundo*. Casu vero, quod hęc omnia subsisterent, & apertè dictæ Ecclesię Sancti Saluatoris compe-

tentum,

tere debere conuincerent, adhuc ex illis non concluditur intentum; cum pars Ecclesiæ Sanctæ Mariæ non prætendat Cathedralitatem *priuatiuè* ad dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris; sed *cumulatiuè* & coniunctim cum ipsa; quia
423 ipsa semper fuit Cathedralis, & nunquam Cathedralitatem, & iura ipsius amisit. Nec ista prætendit malo illo iure, quo meretrix illa 3. Reg. 3. dicebat: *Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur*. Sed bono illo fraternæ charitatis, quo Sapient. 7. dicitur; *Sine fictione didici, & sine inuidia communico*.

424 Reijcit etiam sæpius vt apochryphos, & suspectos, vel saltem viciatos, & corruptos libros Aymonis, seu Aymonij Monachi, Flauij Lucij Dextri, Heleccæ, Taionis, Luitprandi, seu Eutrandi, ac Iuliani Perez. Verumtamen istorum Scriptorum authoritas (humana videlicet) sufficienter ex dictis, quando de ipsis fuit sermo, firmata manet. Eo etiam quod eorum vetustas veneranda sit, iuxta illud Sapientis *Senectus Venerabilis est*. Et illud Macrobij *lib. 3. Saturn. Vetustas (si semper sapimus) adoranda est*. Et quod
425 antiquitas sit Catholicorum nota, prout colligitur ex D. Epiphanio *hæres. 75*. Catholici enim ibi appellabantur *Antiquarij* ab Aetio Anomæo-

Quę reijciantur.

rum parente. De quo plura, omnigena, vt solet, litteratura, Theophilus Raynaudus *in Tract. de bonis, & malis libris partit. 1. Erom. 20.* Repetam etiam quod alibi dixi: Si propter vnum aut alterum scrupulum, næuum, seu mendum in his Authoribus repertum, ipsorum fides vacillat, & authoritas despicienda est; pari certè licentia, vetustis omnibus Patribus, Doctoribus, & Scriptoribus, similis nota inurenda erit, & fides deneganda? Eadem enim ratio subest in priscis authoribus omnibus, quorum scripta non nisi post longum tempus publici iuris facta fuerunt. Miror etiam prudentem Scriptorem Hispanicæ gloriæ inuidum apparere velle, dum præfatos authores, Dextrum maximè, Maximum, Luitprandum, & Iulianum, qui Hispanicarum rerum, infidelium malignitate abditarum, diligentissimi scrutatores extiterunt, obscurare nititur. Cum tamen consultius illi esset pro parte quam tueri conatur antiquum aliquem Scriptorem afferre (quod non facit) quam quos contraria pro se ex antiquioribus profert, deijcere. *Firmius* enim, vt ait D. Augustin. *1. de Ciuitat. cap. 4.* probant *vetera* quam noua.

Alia etiã. 426 Reijcit præterea hic author nonnullos modernos

dernos, qui pro Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ piè scripsere. Quorũ defensionem non suscipio, quia ipsi, vel alij pro ipsis abunde occurrere huius authoris obiectis possunt. Acriter etiam carpit, pagina præsertim 447. & sequentibus, quendam Cæsaraugustanum, qui plura etiam piè, & accurate scripsit pro Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari, eiusque Cathedralitate;
427 eo videlicet quod ignobili arti pistoriæ ex officio vacauerit. Cæterum, omisso an talis ars vilitatem inducat, & eo pro nunc admisso, quamuis ipse animi ingenuitatem, & studiositatem in suis scriptis præseferat, vt præterea eum aliquoties, etsi non proprio nomine, sed *authoris moderni*, vel *recentioris Cæsaraugustani*, citauerim; certe cum ex plurium DD. sententia, quos sequitur Farinacius *in praxi quæst. 57. num. 61. & 62.* Vilitas à testificando neminem repellat, nescio cur quis à scribendo, & suam sententiam ex congruis, & probabilibus fundamentis, aliorumque scriptis confirmando, eum repellere possit. Præsertim, cum *Persona honorata* ab hoc authore vocetur, & generalis regula sit, quod in omni casu honestas personæ spectanda sit, *leg. sed etsi unius §. interdum. ff. de iniur. §. fin. Instit. de suspect. tut. l. suspectum tu-*

torem ff. eodem : leg. humilem C. de incest. nupt. Farinac. supra num. 76. Ergo in historia *Veritas obseruetur* (Cicero *in 1. de legibus*) authoris nobilitas commendetur, non desideretur.

De S. Rot. authorit.

428 Sæpius etiam video, maxime toto *cap. 21.* quod Sacræ Rotæ Romanæ decisionem de anno 1630. super quam veluti super firmissimam basim hanc meam lucubrationem erigendam decreui, deijcere, impugnare, & tacitè saltem, contemnere videatur. Cum tamen Rota Romana veluti splendor Vrbis, & Orbis, totam

429 mundi machinam illuminet, vt dixit Thesaurus *in prohem. decis. Pedemont. num. 32.* Et ipsius censuræ, Imperatores, ac Reges se libenter supponant, vt Quintilianus Mandosius *in prax. commiss. formul. 14.* ait. Ipsi etiam Romani Pontifices eius iudicio vti non dedignentur, vt asserit Præposit. *in can. multis post princip. 17. dist.* Imo & olim ad ipsius relationem iudicabant, vt inquit Speculator *in tit. de Auditor. num. 3.* Ac ex eius prudentissimis responsis Decretales Epistolæ, quibus conflatum est Ius canonicum, prodierint, vt asserit Vestr. *in prax. lib. 1. cap. 17. num. 2.* Ex quo prouenit, quod, eadem loquente, cuncti reuerenter sileant, non secus ac Gentiles, Oraculo Delphico audito silebant, vt

inquit Mandosius de *Monitorib. quæst. 27. num. 6.* Et ab ea recedere nefas quodammodo videatur, testante Marc. Anton. Marsil. *in Tract. de reddi-tib. Ecclesiastic cap. 36. num. 8.* Quæ omnia eo magis procedunt in hac Decisione de an. 1630. cum ea in alijs posterioribus confirmata, & à Ponente doctissimo, grauissimo, & vitæ inte-gritate in hac Alma Vrbe insigni (talem eum agnoui) & eiusdem Tribunalis Decano, studio-sissimè elaborata, & publicata sit: non ad par-tis contrariæ subreptitiam sugestionem, vt au-thor, cuius obiectis nunc occurritur, suf-picatur.

430 Sed propterea valde mirandum, quod au-thor iste, pius aliàs, & deuotus erga Sacra, & Ecclesiastica tribunalia, nihilominus eo *cap. 21. pagina 535.* potuerit Sacr. Rotam in decisione illa relata de anno 1630. notare, quod *deprauauerit, & truncauerit* testimonium quoddam Zuritæ *in Indicibus fol. 13.* quod eadem Rota af-fert *num. 109.* & ego retuli *supra num. 124.* & 314. Etsi enim verum sit quod illi testimonio Zuritæ deficiant ista verba: *Atque inde amplissimos,* quæ interponi debebant post illa *Domicilium præbuit,* & ante illa: *Et maximos honores;* sed hic defectus, neque est deprauatio, aut truncatio Admiratio

dicti

dicti teſtimonij; cum ipſius legitimum ſenſum nullatenus variet, aut immutet, ſed adhuc eo poſito, eundem ſenſum retineat; ita vt propterea, etiam à conſilio, omitti poſſent verba illa, ſicut generaliter etiam viri doctiſſimi in teſtimonijs, quæ aliorum referunt, prætermittere ſolent aliqua, quæ ad ré, de qua agitur, nihil faciũt. Caſu etiam, quod illa verba quæ deſunt ad rem facerent, cum ipſorum defectus tribui poſſit ſcriptori, ſeu Typographo, prout non raro contingit, etiam in Summorum Pontificum Diplomatibus, malè refunditur in Sacram Rotam, quaſi ipſa à conſilio, & ex arte, illum commiſerit, vt ſuam intentionem fundaret. Nec iuuat hunc Authorem, quod in margine (non in corpore libri) dicit, videlicet, non Sacram Rotam, ſed partem contrariam, feciſſe hanc truncationem, cum imprimebatur ea Deciſio. Nam præterquam quod hoc eſt imponere crimen falſi parti Eccleſiæ Sanctæ Mariæ collitiganti, quæ eſt grauiſſima, & venerabilis; vlterius ſuſpicio corruit ex eo quod, vt ex ſtylo Curiæ conſtat, Rotæ deciſiones nunquam prima vice Typis dantur niſi ſubſcriptæ ab Auditore Ponente: pars ergo collitigans non potuit illum defectum committere.

Sed

Sed quia Author, cũ quo modo differitur, nimis acriter cõtendit dictionẽ illã *Inde*, testimonij Zuritę, solum significare, quod Hispanè dicitur *desde entonzes*, idest, *ex tunc*, seu *ex illo tempore*, quasi illa denotetur, quod à tempore quo Sarraceni Cæsaraugustam obtinebant, & non antea, nec post, Episcopi Cæsaraugustani in Ecclesia sanctæ Mariæ suam Sedem haberent; & Christiani ibi assisterent, &c. Ideo ipsi obijciendum, quod etsi verum sit inter quamplures eius dictionis significationes, de quibus Thesaurus linguæ Latinæ, Calepinus, & alij, hæc etiam numeretur; nihilominus familiarissima, ac vulgatissima ipsius significatio est, vt sumatur *illatiuè*, & *causatiuè* sicut & dictio *proinde*, quæ etiam sumitur pro *ergo*, vel *igitur*, in *l. proinde*, vbi Glossa, *ff. si certum petatur*, & *l. pronunciatur*, & *l. vrbana prædia, ff. de verborum significationibus*. Sic communiter Scholastici dicunt *inde sequitur*, & eo sensu accipitur ia Iure, præsertim *l. notionem, ff. de verborum significationib. l. si calumnietur, ff. eodem, l. 1. ff. de pact. l. & tertium, ff. de iudit. & in l. item obstetrix: ff. ad legem Aquiliam*. Ac inter prophanos authores apud Terentium *Heauthon*. 1. ibi *Inde adeo quod agrum proximè mercatus es*. Et Plinium *epistola* 125. *lib.* 7. ibi Annotatio.

Quod non consueuimus abesse, inde est, quòd magnam partem noctium in imagine tua vigil exigo: inde quòd; &c. Hoc quoque sensu optimè currit Zuritæ testimonium, vt legenti patebit; & ita merito à Sacra Rota intellectum, dum ex eo elicit contra id quod author iste contendit, Cathedralitatem Ecclesiæ sanctæ Mariæ, *etiam ante Maurorum inundationem*, eo quod in ipso dicatur, eam Ecclesiam *Elecæ, & Senniori, ac superioribus Episcopis Sedem præbuisse. Nam, cum apud historicos non controuertatur, quin Eleca, & Sennior primi fuerint Episcopi sub Maurorum Tyrannide, sequitur verbum illud* superioribus *esse referendum ad Elecæ, & Senniores antecessores, qui sub Gothorum, Gentiliumque Imperio in Ecclesia Beatæ Mariæ resederunt*. Hæc S. Rota egregiè satis.

Achyles fortiss. 431. Illud vero, quod veluti pro Achyle fortissimo huic author apparet; quomodo videlicet possit Ecclesia sanctæ Mariæ *Cathedralis* nuncupari, cum careat Episcopo in ea residente, quod denotatur hac voce *Cathedralis*, iuxta dicta superius *cap. 1. in principio*, leuidense, & parui momenti æstimari posse ex dictis, & dicendis conuincitur. Et primo, retorquendo ar-

432 gumentum contra partem aduersam. Si enim, Eccle-

Ecclesiam sanctæ Mariæ Cathedralem semper fuisse, & esse, omnia, quæ adduximus, vel minima etiam, ex sententiis, concordijs, & Sacræ Rotę decisionibus, maximè eis, quæ ab anno 1630. emanarunt, mandatis, obseruantijs, &c. manifestè concludunt; concludent etiam non carere Episcopo, qui in ea, veluti Cathedrali sedeat. Etenim à *connexis* valet argumentum, vt late probant Andr. Gamarr. *in Dialect. legal. lib. 2.*
433 *loco 2. &* Cantiuncul. *in Topic. legalib. loco 15.* Item à *correlatiuis*; *leg. 1. C. ne liceat potent. leg. fin. C. de indicta*; & ibi DD. quorum plures affert Barbos. *in tract. de loc. communib. arg. iur. loc. 29.* Cathedralitas autem, & Episcopus in Cathedra sedens sunt *connexa*, & *correlatiua*. Adeo, vt Ecclesia Cathedralis dicatur fulgere radijs Episcopi, sicut Augusta radijs Imperatoris. *l. si Augusta ff. de legat. 2. & leg. fæminæ ff. de Senatu* Pásgualig. *in quæstion. moral. quæst. 79. num. 6.* Deinde, si iuxta *dicta supra cap. 3. num. 183. &* 188. erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem non fuit per modum *translationis* propriæ; videlicet Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ ad Ecclesiam Sancti Saluatoris; cum extinctione scilicet, seu cessatione ipsius in Ecclesia Sanctæ Mariæ, sed per modum *vnionis*, *com-*

municationis, & *extensionis* eiusdem Cathedralitatis, ita vt vtraque Ecclesia in ratione *Cathedralis* sint vna, & prout dixit Rota superius relata de anno 1631. coram Coccino, efficiant *vnum corpus*; vtique rectè sequitur esse sub eodem Episcopo, tanquam *capite*. Quia ex toto ad
434 partem, maximè cum pars est tam essentialis sicut caput, bene valet argumentum, *leg. quæ de tota ff. de rei vendicat.* Euerardus *in Topic. legalibus loco* 80. Cantiuncul. *in simili tract. loc.* 5. Prætereà, si, iuxta dicta etiam *supra cap.* 5. *nu.* 360. ex triplici modo, quo vna Ecclesia potest alteri vniri, hæ duæ vnitæ sunt, tertio illo modo, scilicet cum reseruatione propriorum iurium, priuilegiorum, & exemptionum; non ergo amisit Ecclesia Sanctæ Mariæ ius quod habebat antea habendi Episcopum, scilicet Cæsaraugustanum.

Episcopus Eccl.S.M.

435 Vnde tandem dicendum, Ecclesiam Sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ frui eodem capite, & Episcopo, ac Ecclesia Metropolitana Sancti Saluatoris; ita vt Archiepiscopi Cæsaraugustani, vtriusque Ecclesiæ Episcopi dici possint, & debeant: prout colligitur ex dictis in superioribus de vnitate vtriusque Ecclesiæ in ratione Cathedralitatis, ex concordijs, quæ inter ipsa

ipsas sunt, ac ex mutuo concursu ad functiones Episcopales, etiam in Ecclesia Sanctę Mariæ. Nec mirum, aut singulare est, sub vno Episcopo esse plures Cathedrales Ecclesias. Nam prę- terquam quod, id esset in Ecclesiæ infantia, quando D. Petrus iuxta Flaminum, & Archifla-
436 minum Ethnicorum distinctionem Diœceses diuisit, *cap. in illis* 8. *dist.* & *can.* 1. 99. *distinct.* & expresse id eo tempore contigisse ait Antonius Fuertes *in Hist. del Pilar cap.* 8. vsque ad tempus vltimi Concilij Africani. Id etiam contigit sæpius in nouissimis temporibus. Præcipuè inter alias apud Tuschum *tom.* 3. *conclus.* 298 in Ecclesia Cathedrali Regiensi, & alia Ecclesia Sancti Prosperi, quæ etiam est Cathedralis, & vtraque sub vno Episcopo. Deinde apud Gonzalez *in* 8. *Regul. Cancellar. Gloss.* 5. §. 7. *num.* 29. & 32. in Ecclesijs Viterbiensi, & Tusculana, ac in Hispania in Ecclesijs Calaguritana, & Calciatensi. Item, vt audio, etiam in Hispania in Ecclesijs Iaensi, & Biacensi. Gabriel etiam Pernbtus *in sua Histor. tripartit lib.* 2. *cap.* 30. *fol. mihi* 337. dicens, Cathedram Cæ-
437 saraugustanam extitisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar, non solum ante recuperationem Cæsaraugustæ, verum etiam post illam, erecta

etiam Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem. Subiungit ad intentum: *Quod in alijs etiam Vrbibus factum legimus. Nam Mediolani duplex eodem prorsus tempore Cathedralis olim extitit. Sancti Ambrosij, & Sanctæ Teclæ, & Bergomi duplex etiam Cathedralis Sancti Alexandri, & Sancti Vincentij.* Præterea, Antonius Fuertes supra relatus idem asserit de Ecclesijs Pampilonensi, & Sanctæ Mariæ in Hispania, & Regno Nauarræ: Vbi etiam addit, idem contigisse in Ecclesijs Sanctæ Mariæ del Pilar, & Sancti Saluatoris Cæsaraguftæ. En iam, quo modo larga manu parti aduersæ conceditur ratione, & exemplis, qualiter Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ius habeat Cathedralitatis, & sub Episcopo
438 Cæsaraguftano, sicut illud habet Ecclesia Sancti Saluatoris: ac proinde, quod cum Rota illa insignis de anno 1630. coram Coccino dum *num.* 19. dicit, quod *duæ Cathedrales in eadem Ciuitate non dentur,* intelligi debet, vt eadem Rota se explicat, *tamquam duo capita æque principalia:* vel de duabus Cathedralibus Metropolitanis, aut Diœcesanis, aut de duabus Cathedralibus non vnitis, aut coniunctis, sed cum duobus Episcopis; quo sensu loquitur Rota alia ibi citata.

439 Nec incongruè dicti quidam præsenti obiecto occurrunt, asserentes, quod cum Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar, ratione priuilegij exemptionis à Clem. VII. illi concessi de anno 1529. prout *cap. 3. num.* 256. notaui, eam sibi Papa immediatè subiecerit cum omnibus suis iuribus, & ipse sit Episcopus Episcoporum, elici debeat habere Episcopum. Eo etiam quod per eam exemptionem ipsius iura, Cathedralitatis præsertim, non extinxit, sed veluti succedens in partem illam sollicitudinis, quæ ad Archiepiscopum Cæsaraugustanum pertinere posset, corroborat, & præseruat. Tanto maiori vi, & authoritate, quanto Papa maior est eo Archiepiscopo. Cum certum sit quod tanto quis dignior, & honoratior est quanto sublimiori, & digniori subest. Decret. Curiæ Iustit. Aragon. littera P. Villar *in annotat. margin. ad dicta decret. ibidem*. Menchaca *in præfat. controu. Illustr.* dicens *Quanto quis sublimiori subest tanto honoratior*. Sed pro hoc puncto consulendus Cenedus vir doctus, & huius Sacræ Ecclesiæ Canonicus *in suis allegationibus, fol.* 8. *&* 9. A iquorũ sententia.

441 Aliqua preterea ad limam trahenda, emungenda, vel saltem modificanda, affert idem Arruegus libro relato. Primo, id quod dicit de hac Ponderantur nonnulla.

Bulla Clement. Septimi *pagina* 349. videlicet, ex ea constare, etiam ex ore proprio partis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, quod ab initio suæ fundationis soli iurisdictioni Prioris ipsius Ecclesiæ subiacuerit. Sed non bene. Etsi enim ibi dicatur, *Ecclesia ab initio suæ miraculosæ fundationis, vt prædicitur, & illic affirmatur, prima totius Hispaniæ fuerit, & soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit*. Cœterum illud ab initio suę fundationis non est construendum cum illo *soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit*; sed cum illo *prima totius Hispaniæ fuerit*. Sunt enim istæ propositiones diuersæ, & ita ab vna ad aliam non est illatio, iuxta vulgare illud *A diuersis non est illatio*.

Alia. 442 Secundo, id quoque quod asserit *cap. 2 pagina* 57. & *cap. 3. pagina* 195. Ecclesiam nempe Sanctæ Mariæ erectam fuisse in *Collegialem* à Bernardo Episcopo anno 1141. Idque colligit ex Bulla Innocentij Secundi, quam affert *pagina* 792. Hoc inquam non subsistit, nec in ea Bulla habetur, sed solum, quod idem Bernardus Regularitatem secundum Regulam Sancti Augustini in ea Ecclesia instituerit: eo videlicet, quod cum sub Maurorum tyrannide antea fuerit, per aliquod tempus eam amisserit. Nec

ex

443 ex institutione Regularitatis infertur constitutio Ecclesiæ Collegiatæ; cum etiam Ecclesia Sancti Saluatoris ab eodem Bernardo circa idem tempus Regularis effecta fuerit, & non propterea dicitur aut effecta Collegialis, aut amisisse Cathedralitatem, quam antea habebat. Cur ergo idem non affirmabitur de Ecclesia Sanctæ Mariæ? Præsertim, cum certissimum sit innumeras Ecclesias in Orbe fuisse, & aliquas modo esse, Cathedrales, & Regulares. Etenim Hostiensis in *cap. causam, quę in princip. de iudic.* plures in Anglia fuisse testatur, & duas in Sicilia, Panormitanam scilicet, & Montis Regalem commemorat Abbas ibidem, & signa Regularitatis in ijs Ecclesijs refert Barbosa *de Canonic cap. 1. num. vndecimo*. Potuit ergo in Ecclesia Sanctæ Mariæ constitui ab hoc Episcopo Bernardo Regularitas, & perseuerare in ipsa Cathedralitas, quam antea habebat, prout ex dictis in superioribus colligitur. & in specie ex Zurita Authore probatissimo, qui in suo Indice, sub
444 anno 1134. septem videlicet annis ante institutionem dictæ Regularitatis, inquit. *Garzias Cæsaraugustanus Episcopus in Ecclesia Beatæ Mariæ Conuentui Canonicorum sæcularium præsidet.* Erat igitur tunc Ecclesia Cathedralis, siquidem

ipsi

ipsi præerat Episcopus, quod est ratio Cathedralitatis constitutiua, vt in superioribus probatum manet.

Aliud. 445. Præterea tertio, circa id, quod inculcat *cap. 1. pag. 20. & 21.* ex Bullis Adriani Quarti, & Alexandri Tertij, præterquam ex dictis *supra num. 396. & 397.* sufficienter euacuatum manet, vlterius animaduertendum, in eis non dici, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ donatur *Ecclesiæ Sancti Saluatoris*, sed vel *Ecclesiæ Cæsaraugustanæ*, vel *Episcopo Cæsaraugustano*: quod nullatenus derogat iuri Cathedralitatis Ecclesię Sanctæ Mariæ. Cum enim ea esset eo tempore Cathedralis *acumulatiue* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, vt probatum manet, quemadmodum Ecclesia ipsa Sancti Saluatoris poterat dici donari, aut esse donata Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, sic etiam idem dici posset de Ecclesia Sanctæ Mariæ. Et quemadmodum de ipsa Ecclesia Sancti Saluatoris iure dici posset donari Episcopo Cæsaraugustano, sic similiter idem affirmari posset de Ecclesia Sanctæ Marię; eo quod vtraque est Sedes eiusdem Episcopi Cæsaraugustani, & sub illo, vt dictum est *num. 455.*

Conclusio. 447. Concludam tandem cum eo, quod Ecclesia de quadam Virgine, quæ ab ipsa vocatur

Columna

Columna immobilis canit, id applicando ad Cathedralitatem Ædis Sanctissimę Virginis Dei parentis: *Tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus, vt Virgo Christi immobilis permaneret.* Cathedralitas igitur huius Sacræ Ecclesię veluti *Columna immobilis* (quod fuit thema huius Dissertationis) semper permaneat. Et quod de Templo illo ab Argonautis olim extructo plures Scriptores concelebrant, quos congerit inter eos insignis D. Ioannes Solorzanus *de Iure Indiar. lib. 1. cap. 14. num. 40.* concinnè dicatur.

Huius, cui Mariæ nomen Sanctissima Mater;
Agnoscet Templum proprium sibi recte dicatum.

Ad Laudem Dei Patris, Filij, & Spiritus Sancti, eiusdem Dei Genitricis, & omnium Sanctorum.

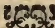

INDEX

Rerum magis notabilium, quæ in hac Dissertatione continentur.

Numerus paginam denotat.

A.

INDEX.

B

Campa

INDEX:

C

Epi-

Comitia

INDEX.

E.

Epi-

Funicu-

Iulia-

 ci-

Nec-

N

O

P

ele-

R

Res

S

INDEX.

Mariæ

F I N I S.

